

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Nevěra jako příčina rozvodovosti

Lucie Němcová

Bakalářská práce

2008

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie NĚMCOVÁ**

Studijní program: **B6703 Sociologie**

Studijní obor: **Sociologie**

Název tématu: **Nevěra jako příčina rozvodovosti**

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Kratochvíl, S.: Manželská terapie
Možný, I.: Moderní rodina
Šmolka P., Mach J.: Když vás trápí někdo blízký
Ridley, M.: Červená královna
Plzák, M.: Manželská tonutí
Renzetti, C., M.: Ženy, muži a společnost

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Lucie Vítková
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

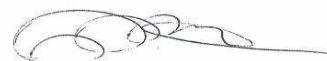
30. dubna 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2008

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je studium nevěry jako příčiny rozvodovosti. Výsledek práce bude v podobě kompilací i komparací pohledů relevantních sociologických i nesociologických

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Livia Šavelková, P.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mě při psaní práce podporovali a motivovali. Především bych chtěla poděkovat Mgr. Lucii Vítkové za její čas, ochotu, odpovědný přístup, cenné rady a řadu otázek, které mě vedly k odhalení problematických míst.

SOUHRN

Text se zabývá nevěrou jako příčinou rozvodovosti. Rozvodovost je pro českou společnost významným jevem, který dlouhodobě dosahuje vysokých hodnot, a tak negativně ovlivňuje povahu a funkčnost rodinných domácností. Výstupem práce je poukázání na komplikovanost a mezioborovou charakteristiku nevěry. Nevěru můžeme v současnosti označit jako jev vyskytující se v majoritní části manželských vztahů a vedoucí k rozpadům manželství a rodin. Autorka tyto závěry podkládá celou řadou příčin a interpretací odborné veřejnosti sociologických i nesociologických oborů.

KLÍČOVÁ SLOVA

sociologie, sociologie rodiny, partnerské vztahy, rozvod, nevěra

TITLE

Infidelity as a Cause for Divorce

ABSTRACT

This thesis deals with the problem of infidelity as a cause of divorces. Divorce is a significant phenomenon in the Czech society the percentage of which occurrence has been rising dramatically for a long time. Due to that fact it negatively affects the family pattern and utility. The goal is to show the difficulty of the problem and the inter-branch characteristics of unfaithfulness. Infidelity is thought nowadays to be a phenomenon which occurs in the majority of married relationships and contributes to separation of marriages and families. These outcomes are supported by the evidence of an extensive number of reasons and interpretations presented by specialists of both sociological and non-sociological sciences.

KEYWORDS

sociology, sociology of family, partnerships , divorce, infidelity

Obsah

Úvod	6
1. Rozvodovost	8
1.1. Rozvodovost na našem území a srovnání s ostatními státy.....	10
1.2. Důležitost instituce manželství a úplné rodiny	15
2. Nevěra z pohledu relevantních vědních oborů	19
2.1. Historie	22
2.2. Filozofie	27
2.3. Manželské poradenství, psychologie.....	29
2.4. Právo.....	35
2.5. Sexuologie.....	37
2.6. Sociobiologie	41
3. Nevěra ze sociologického pohledu	45
3.1. Individualizace.....	46
3.2. Konzumní způsob života.....	48
3.3. Chaos, absence řádu.....	52
3.4. Teoretické koncepce vztahující se k problematice nevěry	54
3.5. Pudy versus kultura	56
3.6. Příčiny nevěry - přehled	58
3.7. Některé aspekty krize rodiny.....	59
Závěr	61
Seznam použité literatury	62
Internetové zdroje	66
Část příloh	68
Seznam příloh	68
Přílohy	69

Úvod

Krise rodiny je fenoménem moderní doby a na toto téma byla napsána již celá řada prací. Rodina je důležitou institucí pro jedince i celou společnost, a proto vyvolává u sociologů tolik pozornosti. Její současný stav je způsoben rychlými společenskými změnami, které její podobu zásadně ovlivňují. Charakter moderní společnosti se promítá například do vysoké rozvodovosti, která je díky přesným hlášením soudů objektivně sledovatelným ukazatelem proměny rodiny. Právě možná ona přesná data nás vedou k tomu, že problém rozvodovosti nepřehlídíme jako ostatní. Statistické údaje o ní vypovídají přesvědčivě a alarmujícím způsobem, kdežto ostatním změnám v rámci rodiny můžeme důležitost přikládat pouze na základě výzkumníkovy subjektivního náhledu.

Právě rozvodovost, objektivními daty vymezená jako kritická, rámcově vymezuje tematiku této práce, ale jelikož se jedná o rozsáhlou problematiku, bylo třeba ji zúžit. Na základě rozpracování příčin rozvodu padla volba na příčinu nevěry. Ta je totiž sama o sobě komplikovaným problémem, který v sobě obsahuje celou škálu nezodpovězených otázek.

Proč tomu ale tak je? Jedná se přeci o oblast, jejíž výskyt není marginální a která významně ovlivňuje mezilidské vztahy. Možnou odpovědí je nutnost mezioborového přístupu při zkoumání celé sociologie sexuality, složitost interpretací a dále individuální zábrany věnovat se choulostivému tématu sexuality z důvodu výsledné reputace.

Cílem práce je tedy poukázat na charakteristiky nevěry a faktory, které ji mohou zapříčínovat. Jedná se ale o nevěru pouze jako příčinu rozvodovosti, tzn. vymezenou svým výskytem mezi manželské páry. V rámci partnerských vztahů je nevěra totiž po sociologické stránce méně významná, jelikož nezpůsobuje rozpady rodin a neovlivňuje péči o děti. (Výjimkou může být kohabitace, která však stále není tak rozšířená jako manželství a je z hlediska komplikované evidence hůře sledovatelná.) Práce je koncipovaná jako kompilace, která se v některých kapitolách prolíná s prvky komparačními.

Zaměření práce by se možná mohlo zdát v souladu se statistikami příčin rozvodovosti neaktuální, ale je pravděpodobné (například díky liberalizaci společnosti), že příčina nevěry klesá pouze jako anotovaná příčina, nikoliv jako příčina reálná.

Motivace sepsání tohoto tématu nevyplývá z individuální zkušenosti s nevěrou, ale spíše z touhy dozvědět se o tomto jevu z vědeckého hlediska více a zprostředkovat o něm často útržkovité myšlenky různých autorů do komplexu jedné práce. Co se týče osobního postoje autorky ke zkoumané problematice, zaujímá konzervativní stanovisko ideálu věrnosti a zachování úplné rodiny. Tento přístup se latentně do práce promítá ve funkcionalistickém ohledu spočívajícím v preferencích úplné rodiny před individuálními svobodami.

Nyní se podívejme na strukturu práce, která by měla usnadnit lepší orientaci v rámci textu. Základní členění práce představují tři části. První je věnovaná rozvodovosti, druhá se zabývá pohledem na nevěru prostřednictvím relevantních vědních oborů a třetí část pojednává o sociologickém pohledu na probíranou tematiku.

První část má představovat uvedení do rozvodové tematiky. Má poukázat na její příčiny a možné důsledky pro jednotlivce i celou společnost. Dále má za úkol přinést chronologický popis vývoje rozvodovosti na našem území a mezinárodní srovnání. Druhá část je zaměřena na pohledy různých vědních oborů na problematiku nevěry. Jejím posláním je poukázat právě na interdisciplinaritu sledovaného jevu, na množství různých příčin, které mohou k nevěrnému jednání vést a má zároveň obohatit čtenáře o zajímavé poznatky. V tomto oddílu je také možné nalézt data, která se týkají četnosti nevěrného chování a veřejného mínění o tomto jevu. Třetí část je pak věnována výhradně pohledu sociologickému, v němž je na nevěru nahlíženo nejprve jako na výsledek změn modernity – především je pozornost věnována individualismu, konzumnímu způsobu života a chaotičnosti společenského uspořádání. Tento úsek má představovat reflexi nad možnými vlivy přechodu od tradiční společnosti k moderní na chápání a výskyt nevěry. Další díl třetí části se pak odvíjí od teoretických úvah, rozporu pudů a kultury a některých aspektů krize rodiny.

1. Rozvodovost

Rozvod je právním ukončením manželství na základě soudního rozhodnutí, které je iniciováno žádostí jednoho z manželů. Od roku 1949 je rozvod jedinou možnou formou ukončení manželství za života obou jeho členů¹.

Vymezení manželství, toho, jak by se k sobě měli manželé chovat a co vše by si měli tolerovat, je odlišné v pojetí různých kultur a historických epoch, ale i v pojetí jednotlivých manželských svazků. Bohužel je často chápání práv a povinností v rámci manželského svazku rozdílné i u každého z aktérů tohoto vztahu. Vztah navíc neustále prochází novými životními etapami, na které je vždy nutné se adaptovat, a ke změnám dochází i na základě snahy přizpůsobit si partnera svým idejím a naopak vyjít vstříc jeho představám². Složitost instituce manželství ukazuje i teze tvrdící, že manželství je průsečíkem minimálně tří sociálních systémů – „systému preferencí v procesech sociálních interakcí, systému příbuzenského a systému životní úrovně“³.

Téměř polovina manželských vztahů z různých důvodů končí rozvodem. Podle současného právního řádu České republiky je za jediný legální způsob ukončení manželství považován pouze rozvod nebo uznání sňatku za neplatný. Manželství může být rozvedeno pouze v případě, že došlo ke „kvalifikovanému rozvratu“, který je zákonem definován jako hluboký a trvalý, při čemž není možná obnova manželského soužití⁴. Zákon České republiky č.94/1963Sb. rozlišuje dva typy rozvodů. Prvním typem je rozvod dohodou, tzv. rozvod nesporný, druhým typem je rozvod sporný, kdy se jeden z manželů rozvést nechá nechce. „Rozvod tzv. dohodou je možné provést pouze u manželství, která trvají minimálně jeden rok a dále za podmínky, že spolu manželé nežijí minimálně šest měsíců“⁵. Rozvod dohodou bývá vyřízen mnohem rychleji, nemusí se při něm dokazovat příčiny rozvratu manželství a mezi rozvedenými tak mohou i nadále panovat přátelské vztahy. Rozvod sporný neřeší otázky, které s rozvodem bezprostředně souvisí (například bydlení), neboť soud je povinen zkoumat příčiny rozvratu, které jsou často spojeny s výpovědí svědků. Celý proces pak trvá i několik let. Další prodlužování je spojeno s faktem, že otázky bydlení a společného

---

¹ Rozvodovost. Demografický informační portál - online

² Galla K., Burešová K. 1984, s. 80

³ Alan, J. 1989, s. 281

⁴ Novák, Průchová 2007, s. 17

⁵ Novák, Průchová 2007, s. 31

majetku se řeší teprve po právním uznání rozvodu, což často vede k podání další žádosti k soudnímu procesu, který bývá zdlouhavý⁶.

V případě rozvodu se proti sobě staví zájmy společenské, které stojí, stručně řečeno, na straně potřeby zachování úplných rodin, a na straně druhé jsou to potřeby a práva individuální, která hájí rozhodnutí každé osoby o jejím životním osudu. Rozpor mezi oběma složkami řeší soud se snahou určit, která z obou složek je pro daný případ důležitější.

Možný uvádí ještě další možnosti zániku manželského vztahu (mimo rozvod a úmrtí jednoho z partnerů), převzaté z myšlení Goodeho, které ovšem po formální stránce manželstvím zůstávají. Patří mezi ně opuštění rodinného soužití jednoho z partnerů (může se jednat i o příčiny věznění či zahraniční práce), soužití páru bez naplňování partnerských úloh (například emocionální zázemí, nedostatečná komunikace) – k tomuto druhu lze zařadit i manželství udržovaná pouze za účelem zodpovědné výchovy potomků, či zánik některé z hlavních funkcí manželství zapříčiněných určitým typem patologie⁷.

V dřívějších érách byl manželský svazek chráněn ideologií katolické církve a božím požehnáním. Jisté formy podobné dnešnímu rozvodu se ale i tehdy uskutečňovaly, jako například rozvod od stolu a lože či prohlášení manželství za neplatné. Neplatnost svazku byla zapříčiněna například dalším svazkem, blízkým příbuzenstvím, či mužskou impotencí. Rozvod od stolu a lože, praktikován od roku 1869, byl v praktické rovině zbavením sexuální povinnosti vůči partnerovi a požadavkem následující sexuální abstinence, dále upravoval například povinnost výživného a umožňoval manželům oddělené bydlení. Nejednalo se ale o zánik manželství, tudíž ani o možnost založit novou rodinu. Nový sňatek umožňovala pouze tzv. rozluka podobná dnešnímu rozvodu, která byla velmi výjimečným procesem, protože možnost jejího provedení byla určena pouze papeži (r. 1919 byly podmínky pro provedení rozluky liberalizovány)⁸.

Výsledkem striktní náboženské snahy pro ochranu před mravním úpadkem byla stále rostoucí sekularizace⁹. Dnes již majoritní část manželství nepodléhá striktním náboženským ustanovením ani se nedrží církevních hodnot, životně nezbytná není ani

---

⁶ Novák, Průchová 2007, s. 31 - 32

⁷ Možný 2002, s.171 - 172

⁸ Možný 2002, s.172 - 173

⁹ Možný 2002, s.173

dělba práce mezi mužem a ženou, stejně tak jako ekonomické důvody. Nosným pilířem manželství je dnes pouze vrtkavá, náladám a vývoji podléhající kvalita vztahu.

Následky rozvodů bývají závažné. „Všichni účastníci rozvodu něco ztrácejí – dospělí ztrácejí partnera, děti přicházejí o stálou přítomnost otce, někteří účastníci rozvodu musejí v souvislosti s ním změnit bydliště, ekonomické ztráty jsou pravidlem, rozvedená žena je daleko více zatížena provozem rodiny, protože je na něj sama, může se negativně změnit vztah dětí k tomuto rodiči (obvykle matce), s nímž žijí“¹⁰. Pro úplnost předchozího citátu je důležité zmínit, že v některých situacích dochází i k přidělení dětí do péče otce, takže děti přicházejí o „stálou přítomnost“ matky a dále je důležité uvažovat variantu absence „stálé přítomnosti“ obou z rodičů z důvodu střídavé péče.

Kromě ztrát ale rozvod často přináší úlevu, protože je řešením dlouhodobých krizí, které jsou pro člověka stresorem znepríjemňujícím i ostatní životní sféry a vztahy. Pro děti bývá rozvod také vysvobozením, protože hádky a často i fyzická napadání rodičů působí na dětskou duši traumaticky. Na straně druhé je zde ale pro děti značné množství negativních důsledků, protože dítě bude ochuzeno o častý kontakt s jedním rodičem a navždy ztrácí svou přirozenou úplnou rodinu, která má poskytovat podmínky pro jeho zdravý vývoj. Paradoxem bohužel je, že někdy je neúplná rodina nebo rodina s novým rodičem lepší, než byla ta původní.

Rozvod se postupně stal událostí, která již nemá ostrakizující charakter. V novější anglosaské literatuře již dokonce bývá rozvod řazen mezi součást běžného vývoje rodiny a manželství¹¹.

1.1. Rozvodovost na našem území a srovnání s ostatními státy

Pravděpodobnost toho, že manželství skončí rozvodem má s postupujícím společenským vývojem charakter přibližující se exponenciální křivce. Růst počtu rozvedených manželství se v průběhu posledních let ustálil na hladině mírně přes 30 000 rozvodů ročně¹². Data vypovídající o tomto demografickém ukazateli jsou zcela validní, neboť pocházejí ze soudních záznamů, které všechny rozvody evidují. Rostoucí rozvodovost není ovlivněna pouze liberalizací zákona či lidskými rozmary, ale latentně

---

¹⁰ Matoušek 1997, s. 119

¹¹ Plaňava 1990, s. 146

¹² Rozvody podle věku mužů v letech 1950 – 2005 - online

i rostoucí nadějí dožití, a tím pádem i delší dobou soužití partnerů v porovnání s minulými érami (ve Velké Británii činila v 17. století průměrná délka trvání manželství 17 či 18 let)¹³. Naopak vliv na relativní stagnaci počtu rozvodů v posledních dvaceti letech může mít nižší počet uzavřených sňatků¹⁴. Co se týče rozvodů podle pořadí, tvoří přibližně 80% první rozvody a 17-18% rozvody druhé v pořadí¹⁵.

Růst rozvodovosti je způsoben i relativní zastaralostí instituce manželství, protože vdaným ženám a ženatým mužům ve srovnání s předchozími érami přináší manželský svazek mnohem méně výhod. Státní sociální politika se v současné době kloní spíše na stranu svobodných občanů a legislativní uzavření sňatku je jen formálním příslibem, který není příliš složité zrušit. Počet soudně zamítnutých žádostí o rozvod klesl v roce 2001 na 13,9% nerozvedených manželství (z celkového počtu žádostí) vlivem zamítnutí soudu nebo smířením partnerů¹⁶. (Struktura ukončených rozvodových řízení k nahlédnutí v Tabulce 2 v části příloh.) Moderní uspořádání společnosti navíc umožňuje ekonomickou nezávislost partnerů, což je dalším důležitým faktorem usnadňujícím rozhodnutí se pro rozvodové řízení i v případě drobnějších neshod.

Z hlediska mikrosociologického je důležité zmínit i rozšíření škály možností seberealizace. V současné společnosti může jedinec nalézt životní náplň i mimo instituci rodiny. Stále častěji jsme svědky elevace touhy po profesní kariéře, hromadění majetku a přání života v přepychu, či dychtivosti procestovat svět. Rodina už zkrátka není pro moderního člověka bezkonkurenční hodnotou života. Matoušek ovšem píše, že rodina je „těžko postradatelnou institucí i pro dospělého člověka“, protože stálý partner a děti jsou předními hodnotami lidského života¹⁷. Je na každém z nás, ke kterému názoru se přikloní. Kromě problematiky hodnot a životních cílů je podstatné upozornit ještě na přemrštěně idealizované představy (o manželském a partnerském soužití, často způsobené vlivem médií).

Největší vzrůst rozvodovosti v České republice je spojen s polovinou šedesátých let, kdy došlo k přijetí nového, rozvod liberalizujícího, zákona o rodině¹⁸. Ve společnosti se totiž v této době začaly vyskytovat názory, že manželství omezuje člověka a neposkytuje rovnoprávnost ženě¹⁹. Na podobná mínění byla vláda „nucena“

---

¹³ Možný 2002, s.178

¹⁴ Možný 2002, s.176-178

¹⁵ Rozvodovost. ČSÚ. 2006 - online

¹⁶ Vývoj rozvodovosti v České republice... - online

¹⁷ Matoušek 1997, s. 9

¹⁸ Rozvodovost: Historie - online

¹⁹ Sullerot 1998, s.19

reagovat usnadněním rozvodů, rozvodová tematika přestávala být pro společnost tabu a v roce 1969 tak poprvé došlo k překročení hranice 20 000 v absolutním počtu rozvodů. V roce 1984 pak dosáhl počet rozvodů mezníku 30 000, na kterém je kvantita rozvodů s drobnými nuancemi ustálena dodnes. Pro zachycení vývoje počtu rozvodů je důležité zmínit rok 1996, který byl v tomto ohledu pro Českou republiku rekordním, neboť bylo rozvedeno 33 113 manželství (maximum bylo dosaženo i v hrubé míře rozvodovosti, která činila 3,21 rozvodu na 1000 obyvatel)²⁰.

Výjimečným rokem vzhledem k dlouhodobému trendu byl rok 1999, kdy počet rozvodů klesl v porovnání s předcházejícím rokem o 8 706 (27%) a v absolutním počtu (bez ohledu na hrubou míru rozvodovosti) jsme se vrátili do roku 1971. Nešlo ale bohužel o revoluční změnu, nýbrž pouze o důsledek novelizace zákona o rodině z 1.8.1998, na jejímž základě došlo k posunutí rozvodů do následujících let. Mezi nejdůležitější úpravy této novelizace patřilo ztížení rozvodů manželství s malými dětmi a zjednodušení soudního rozvodového procesu²¹. Vývoj absolutního počtu rozvodů, hrubé míry rozvodovosti, rozvodového indexu a úhrnné rozvodovosti od roku 1989 do roku 2001 naleznete v sekci příloh v Tabulce 1.

Zajímavostí rozvodovosti mezi ostatními demografickými ukazateli je její neměnná tendence se změnou režimu po roce 1989. Rozvodovost totiž kvůli postupnému usnadňování rozvodového řízení ze strany legislativy, sekularizaci společnosti, vyšší toleranci k rozvodům, nízkému sňatkovému věku a větším počtům nezamýšlených sňatků z důvodu nechtěných těhotenství, rostla už v průběhu předchozích desetiletí.

Vývoj úhrnné rozvodovosti nám ukazuje podíl rozvedených manželství ze všech manželství uzavřených (za předpokladu zachování intenzit rozvodovosti podle délky trvání manželství z daného roku po dalších zhruba třicet let). Výraznější vzrůst hodnoty tohoto ukazatele je datován opět do 60. let 20. století a prozatímní maximum činilo v roce 2004 49% manželství končících rozvodem²². Pro názornou představu o vývoji úhrnné rozvodovosti na našem území nahlédněte do grafického znázornění vývoje úhrnné rozvodovosti v části příloh (Graf 1). Na Grafu 2 pak můžete sledovat vývoj a vzájemné korelace mezi sňatečností, rozvodovostí a úhrnnou rozvodovostí. Konkrétní data úhrnné rozvodovosti můžete shlédnout v Tabulce 1.

---

²⁰ Rozvodovost: Historie - online

²¹ Rozvodovost: Historie - online

²² Rozvodovost. ČSÚ. 2007 - online

Otázkou tedy je, zda má vůbec za tak vysokých pravděpodobností rozvodu a tak malých výhod z právního svazku smysl do manželství vstupovat. J. Alan tuto situaci hodnotí těmito slovy: „...je na místě se ptát, zda se z manželství (...) nestává postupně ‚sociokulturní relikvie‘, nebo naopak (...) ‚sociokulturní relikv‘ minulosti, zda by se mělo udělat vše pro jeho ‚záchranu‘, nebo zda bychom se neměli vyrovnat s tím, že postupně mizí“²³.

Navrátíme se ale k demografickým a statistickým datům a podíváme se na vývoj rozvodovosti z hlediska délky trvání svazku. Celkové tendence v devadesátých letech vedly ke snižování počtu rozvodů trvajících méně než 3 roky po uzavření svazku – vlivem oddálení vstupu do manželství a společným soužitím před svatbou. Naopak se alarmujícím způsobem zvýšil podíl rozvodů dlouhotrvajících manželství (přes 20 let soužití), který se během posledních 10-12 let zdvojnásobil²⁴. Data vývoje podílů jednotlivých skupin trvání manželství mezi lety 1989 a 2000 jsou zobrazena v Tabulce 3 a data za rok 2006 tříděná podle pohlaví v Tabulce 4.

Co se týče vztahů mezi rozvodovostí a dosaženým vzděláním, dochází k výrazným poklesům na celkovém podílu rozvodů u skupiny občanů s nižším vzděláním. Rozvádějících se se základním vzděláním je u obou pohlaví v roce 2001 méně než polovina ve srovnání s rokem 1989. Na počtu rozvodů se stále více podílí osoby se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Výraznější růst můžeme sledovat u vysokoškolsky vzdělaných žen²⁵. Je zřejmé, že se do této analýzy silně promítají změny vzdělanostní struktury celé české populace. Tabulka zachycující vývoj rozvodovosti z této perspektivy je také umístěna v části příloh – Tabulka 5.

Další možností analýzy rozvodovosti, která se provádí, je komparace podle velikosti bydliště a kraje. Při úvaze o lokalizaci vyššího údaje hrubé míry rozvodovosti (počítá se na 1000 obyvatel) je nasnadě, že se nachází v městech nad 50 000 obyvatel. Vliv zde má především nižší míra sociální kontroly, vyšší anonymita než v menších obcích a více možností k navázání nových kontaktů. Z hlediska krajů byl na tom v roce 2001 nejhůře kraj Ústecký, dále hlavní město Praha, a následovaly kraje Karlovarský a Liberecký. Příčinou je podle Českého statistického úřadu vyšší podíl osídlení mladým obyvatelstvem s dynamickým způsobem života. Pozitivní údaje naopak přináší stabilně

---

²³ Alan 1989, s. 311; uvozovky v originále

²⁴ Rozvody podle délky trvání manželství - online

²⁵ Rozvody podle vzdělání muže a ženy - online

kraj Vysočina a Zlínský²⁶. K oblastem s vysokou rozvodovostí je třeba zmínit i etnické složení a strukturu populace podle vzdělání jako faktory, které tento stav spoluvytvářejí. Ve sféře územního rozložení i velikosti obcí směřuje vývoj k vyrovnávání rozdílů, což můžeme vidět i v Tabulce 6 a Tabulce 7 v části příloh.

Příčiny rozvodů, které vyplnily okresní soudy do formuláře Hlášení o rozvodu mezi lety 1960 – 2005 naleznete v Tabulce 9 (absolutní údaje) Tabulce 10 (relativní údaje). U obou pohlaví jsme svědky poklesu neuváženého sňatku, nezájmu o rodinu, zlého nakládání, zdravotních důvodů a rozvodů bez soudního zjištění zavinění jako příčin rozvodovosti. Příčina alkoholismu se snížila od roku 1960 u mužů na polovinu, ale u ženského pohlaví mírně vzrostla. Výrazně poklesl podíl příčiny sexuálních neshod – u obou pohlaví v porovnání s rokem 1960 přibližně sedmkrát. Přibližně stejně velkým poklesem prošla i příčina označovaná kódem 3 – nevěra. Naopak na velké oblibě získaly ve formuláři kódy 6 (rozdíl povah, názorů a zájmů) a 9 (ostatní příčiny). U označení „ostatní příčiny“ vrostl podíl na celkových příčinách (opět ve srovnání s rokem 1960) - u mužů činil rozdíl 8% (z 14,5% na 22,3%) u žen se jeho původní hodnota (15,5%) zvýšila téměř o 100% (na 27,7%). Ještě větší nárůst zaznamenala příčina označovaná jako „rozdíl povah, názorů a zájmů“, která u mužů i u žen narostla v podílu na celkových příčinách pětkrát (na 52,06% všech rozvodů u mužů a 50,50% u žen). Rozdíl povah, názorů a zájmů, ostatní příčiny a nezjištěné zavinění jsou v současné době nejčastějšími příčinami²⁷.

Z vývoje podílů příčin na celkové rozvodovosti můžeme usuzovat na vliv společenského klimatu a hodnot. U dat pro kódy 3 (nevěra), 8 (sexuální neshody) a 5 (zlé nakládání, trestný čin) je značně problematické určení validity, takže celkové podíly s relativně velkou pravděpodobností neodpovídají skutečným příčinám, které k rozvodům vedou.

Stav České republiky není problematický ani tak ve vysoké míře rozvodovosti, ale v jejím kolísavém charakteru, na který může společenské uspořádání jen složitě reagovat. Až se míry rozvodovosti ustálí, budeme moci transformovat instituční i mravní systémy, které budou odpovídat povahou státu se „stabilizovanou vysokou rozvodovostí“ a naše společnost bude moci bez potíží fungovat jako některé další státy s analogickou charakteristikou²⁸.

---

²⁶ Rozvody podle územního rozložení - online

²⁷ Rozvody podle příčiny rozvratu... - online

²⁸ Možný 2002, s. 197

O které státy se může jednat nalezneme v Tabulce 11, která zobrazuje vývoj v evropských státech mezi roky 1960 a 2005. Z tabulky také zjistíme, že Česká republika se dlouhodobě umísťuje na předních příčkách v hodnocení výše hrubé míry rozvodovosti. V roce 2005 činila hrubá míra rozvodovosti (hmro) 3,1 rozvodu na 1000 obyvatel, což bylo v Evropské unii podle údajů Českého statistického úřadu druhé nejvyšší číslo (nejvyšší hmro měla Litva – 3,3). Mezi další státy s tradičně vysokou mírou rozvodovosti patří Švédsko, Finsko, Belgie či Estonsko. Nejnižšími údaji se chlubí země s přetrvávající náboženskou tradicí jako je Itálie, Španělsko, Řecko, Polsko a Irsko. Pokud bychom chtěli Evropu rozdělit podle výše hrubé míry rozvodovosti, došli bychom k členění na Evropu severní (s vysokými hodnotami) a Evropu jižní (s nízkými hodnotami)²⁹.

Co se týče situace na celém světě, je silně ovlivněna stupněm rozvoje dané oblasti. S ní je spojena i reliabilita získaných dat. Například v Egyptě, Turecku, Brazílii či Saudské Arábii jsou data pouze odhadovaná. Výpočet hrubé míry rozvodovosti je také ovlivněn přesností údajů pro počet obyvatel daného teritoria. Kromě počtu obyvatelstva do získaných dat samozřejmě významně zasahuje vliv věkově-pohlavní struktury populace. Další problém činí nejednoznačná definice rozvodu v jednotlivých legislativách. V některých zemích tak mohou být mezi rozvody zahrnuta například neplatná uzavření sňatku a jinde nejsou rozvody povoleny vůbec. Míru rozvodovosti dále ovlivňuje kromě náboženské víry i možnost pokrytí nákladů pro soudní řízení³⁰. Mezinárodní srovnání s charakteristikami načrtnutými v tomto odstavci můžete prostudovat v Tabulce 12 s daty převzatými z Demographic Yearbook 2005.

1.2. Důležitost instituce manželství a úplné rodiny

V celosvětové perspektivě tvoří 25% všech domácností rodiny neúplné. V souladu s uvedeným údajem můžeme konstatovat, že rostoucí míra rozvodovosti zapříčinila vytvoření nových, alternativních typů rodinné struktury (mimo neúplné rodiny je velmi rozšířená i kohabitanace). V dřívějších dobách byly neúplné rodiny důsledkem úmrtí jednoho z partnerů, či narozením nemanželských dětí svobodným

---

²⁹ Česká republika v mezinárodním... - online

³⁰ Table 25... - online

matkám. Dnes jsou to hlavně příčiny rozvodu či odděleného bydlení manželů, nebo individuální vůle matky být s dítětem sama³¹.

Je ale neúplná rodina rodinou v pravém slova smyslu? Nehroučí se nám tedy podle tezí marxistického učení základ státu? Je zřejmé, že éra marxismu už dávno pominula, ale musíme vzít v potaz, že myšlenka rodiny jako základu státu má stále v sobě jistou míru aktuálnosti a faktem je, že po druhé světové válce souhlasily s touto tezí všechny země východní Evropy³². A pokud někdo neuznává marxistické pojetí, můžeme se s podobnou myšlenkou odvolat k Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948, podle níž je rodina „přirozený a základní prvek společnosti“³³. Jako neodmyslitelnou vidí rodinu i Matoušek, který ve své knize napsal: „Kromě toho, že je rodina biologicky významná pro udržení lidstva, je také základní jednotkou každé lidské společnosti. Reprodukují člověka nejen jako živočicha, zprostředkují mu vrůstání do jeho kultury a společnosti“³⁴. Stejný autor dále píše, že „prakticky neexistuje žádný typ společnosti, který by se neopíral o rodinu jako o svůj základní článek“³⁵.

Společenským účelem manželství je založení rodiny, vytvoření vhodného rodinného prostředí pro výchovu a samotná výchova dětí, při čemž by měla být přítomna vzájemná kooperace a podpora manželů mezi sebou³⁶. Instituce manželského svazku je dále důležitá pro zajištění sociální jednoznačnosti otcovství³⁷. Pokud se opět obrátíme k textu Matouška, dočteme se, že rodina je důležitá z hlediska socializace (především té primární), pro učení se sexuální roli, pro zdravý psychický a fyzický vývoj, dále je potřebná pro poskytování stabilního a chráněného prostředí, výživy, obydlí, lásky a intimity³⁸. „Nejcennějším statkem, který dnes rodina dětem předává už není majetek, ale vzdělání. Svou úlohu zprostředkovatele kulturních hodnot tím rodina vykonává jen nepřímo, volbou školy. V ostatních případech ji vykonává v konkurenci s masovými sdělovacími prostředky“³⁹.

Jak jsme se ale vůbec do takové fáze dostali? Jaké změny měly vliv na oslabení tradičních rodin, které jsou pro nás dnes prakticky jen prázdnou konstrukcí?

---

³¹ Neúplné rodiny a rozvody... - online

³² Sullerot 1998, s. 10 - 11

³³ Sullerot 1998, s. 11 - 12

³⁴ Matoušek 1997, s. 8

³⁵ Matoušek 1997, s. 9

³⁶ Možný 2002, s. 175

³⁷ Možný 2002, s. 171

³⁸ Matoušek 1997, s. 8

³⁹ Matoušek 1997, s. 29 - 30

Nejvýraznějšími společenskými změnami způsobujícími úpadek tradičních rodin byly vznik obchodu, otroctví a později urbanizace. Dlouhé cesty vytrhávaly muže z rodinného prostředí a mimo něj muži samozřejmě narazili i na jiné vlivy, díky nimž získali jiný náhled na svět a tím pádem se začali rodinám odcizovat⁴⁰.

V českých poměrech se rozvádí okolo 70% párů s dětmi, což činí kolem 30 000 dětí (28 700 v roce 2005) žijících v neúplných rodinách. Počet rozpadlých rodin se pohybuje na našem území kolem 20 000 rodin⁴¹. Podíl rozvodů manželství s dětmi naštěstí v posledních letech mírně klesá. Pokud se navrátíme ke statistice, činí pokles z podílu rozvodů s nezletilými dětmi v roce 2001 7% (na 65%) oproti roku 1989. Příčinou je pravděpodobně reprodukční chování mladých lidí, a tím pádem i nižší porodnost, a dále prodlužující se délka trvání manželství před rozvodem a zpřísnění legislativy pro rozvody s nezletilými dětmi⁴². Opět můžete nahlédnout do části příloh pro přesná data, naleznete je v Tabulce 8.

V dřívějších dobách měly na rozvody s dětmi ve velké míře vliv brzké mateřství vzhledem k věku i délce manželského soužití⁴³. V globálnějším pohledu ale v desetiletí mezi roky 1990 a 2000 přišlo o intenzivní kontakt s jedním z rodičů přes 340 000 dětí, což je přibližně 25% všech závislých dětí⁴⁴. Můžeme pouze konstatovat, že dochází k oslabení pozice dítěte v rodině – závislé dítě již není zábranou pro rozvod a stále větší množství párů se rozhoduje pro bezdětné manželství⁴⁵. Na straně druhé ale v některých případech děti stále drží manželské svazky pohromadě. Bývá to z důvodu odpovědnosti za výchovu dítěte, z racionálního kalkulu určité životní úrovně matky s dítětem, které by jako samoživitelka nemohla dosáhnout a dále z důvodu vědomí ženy horšího uplatnění na sňatkovém i pracovním trhu se statusem rozvedené matky s dítětem⁴⁶.

Neúplné rodiny se často potýkají s větším množstvím problémů (například zhoršení ekonomické a sociální úrovně) než rodiny úplné. Navíc chybí vzor fungování úplné rodiny a socializační vliv otce⁴⁷. Socializace v rodině bývá ale často nahrazena státní institucí školství (problematická je ovšem feminizace tohoto sektoru). Socializační a částečně i výchovná funkce rodiny je tak narušena a přináší negativní vliv

---

⁴⁰ Russell 1931, s. 145

⁴¹ ČSÚ. Rozvodovost 2006

⁴² ČSÚ. Rozvody... 2002d

⁴³ Neúplné rodiny a rozvody... - online

⁴⁴ Neúplné rodiny a rozvody... - online

⁴⁵ Fialová a kol. 2000, s. 32

⁴⁶ Možný 2002, s. 193

⁴⁷ Neúplné rodiny a rozvody... - online

na mínění o nutnosti existence rodiny. Rodina je tak v současné době považována za nenahraditelnou pouze pro děti, které ještě nenastoupily do primárního vzdělávání⁴⁸.

Dítě z rozvedené rodiny je svým původem v rámci některých společenských vrstev a situací stigmatizováno⁴⁹. Absence jednoho z rodičů může zapříčinit negativním způsobem silnou vazbu na jednoho z rodičů a vývojové poruchy⁵⁰. Dalším tvrzením je, že „děti z rozvedených manželství mají o něco zvýšenou pravděpodobnost vlastního rozvodu, ale je to silně ovlivněno i věkem, kdy se rodiče rozvedli, a také pohlavím dítěte“⁵¹. Další teze říká, že děti, které byly vychovány pouze jedním z rodičů jsou podle mezinárodních srovnávacích studií méně úspěšné ve škole, častěji trpí zdravotními a psychickými problémy a zároveň se jejich chování dostává častěji do rozporu se zákonem ve srovnání s dětmi z podobných socioekonomických podmínek, které vyrůstaly s oběma rodiči⁵². Russel, anglický filozof 19. a 20. století, se domníval, že pro děti by bylo vhodnější, kdyby neměli otce v rámci rodiny vůbec, než když dojde k rozvodu⁵³. Tato myšlenka je značně pobuřující (obzvláště ve 30. letech, kdy byla kniha napsána), ale obsahuje v sobě nesporně i velkou část pravdy.

Ideální formou pro společnost, která se bude zdravě vyvíjet, zůstává tedy i nadále úplná rodina. Ta je stále předpokladem pro reprodukci obyvatel i dobré socializační podmínky.

V další části textu se podíváme blíže na jednu z příčin rozvodovosti. Je nasnadě, že se bude jednat o nevěru. Jelikož je nevěra problémem, který je komplikovaný a dotýká se celé řady věd, seznámíme se stručně s názory a možnými faktory vedoucími k nevěře z pohledu nejvýznamnějších z nich.

---

⁴⁸ Matoušek 1997, s. 8

⁴⁹ De Singly 1999, s. 46

⁵⁰ Jelloushek 2003, s. 18

⁵¹ Možný 2002, s. 194

⁵² Matoušek 1997, s. 32

⁵³ Russel 1931, s. 163

2. Nevěra z pohledu relevantních vědních oborů

Nevěra je problémem, se kterým se setká každý člen populace. Pokud bude mít velké štěstí, setká se s ní pouze zprostředkovaně. Co si ale máme pod slovem nevěra představit? Její definice bývá často závislá na subjektivním vnímání, charakteru individua a míře tolerance. Pravděpodobně nejčastějším nevědeckým vymezením nevěry je paralelní vztah ke vztahu dlouhodobějšího charakteru, při kterém dojde k pohlavnímu styku. Pokud se ovšem pokusíme vcítit do pozice podváděného partnera, je vcelku přirozené, že začneme do množiny nevěrného chování připojovat další formy intimního kontaktu. Každý jedinec je jedinečný, takže sumární spektrum aktů, které nejsme ochotni ve vztahu trpět, je v rámci populace heterogenní. Za nevěru můžeme považovat pouhou schůzku, myšlenku na sexuální praktiky s cizím partnerem, virtuální nevěru - sexuální podněty prostřednictvím telefonu či internetu, objímání, polibek, vášnivé líbání, orální styk či pohlavní styk samotný.

Podle Henryho je věrný manželský partner ten, „jemuž lze důvěřovat, na kterého se lze spolehnout, v něhož lze věřit a o kterého se můžete opřít“¹. Šmolka nahlíží na nevěru jako na formu „vztahu či kontaktu, kterou oprávněně vnímáme jako emočně ohrožující či zraňující“². Tutterová s kolektivem pro účely výzkumu stability rodiny definovali věrnost jako „citový a fyzický vztah k jednomu partnerovi“³.

Sexuologický slovník pod heslem „nevěra sexuální“ uvádí, že se jedná o „soulož nebo jiné sexuální aktivity uskutečněné s jiným partnerem než s tím, ke kterému osoba dle zákona či zvykového práva ‚patří‘. V monogamních společnostech je morálně negativně hodnocena“⁴. Nesmíme zapomenout, že se jedná pouze o definici nevěry sexuální. Tu, i přes širokou škálu výkladu definice, vymezit můžeme. Definice i z jiných aspektů je patrně nevystihnutelná, protože bychom při ní museli použít nedefinovatelné výrazy. Svědčí o tom i fakt, že v encyklopediích (konkrétně se jedná například o Diderot: Velká všeobecná encyklopedie, Příruční slovník naučný či Velký sociologický slovník) heslo „nevěra“ zkrátka chybí.

Pro uvedení do oblasti nevěry je důležité zmínit i některá data, která se snaží o popis reálného stavu. Podíváme se tak již v této pasáži na jednu ze součástí pohledu

---

¹ Henry 2001, s. 106

² Šmolka 2003, s. 20

³ Tutterová, Voňková, Harl 1990, s. 24

⁴ Capponi, Hajnová, Novák 1994, s. 84 – 85; uvozovky v originále

sociologického. Výsledky šetření zaměřených na sexuální oblast jsou spojeny s celou řadou problémů. Asi tím největším je, že bývají nereprezentativní z důvodů získávání dat prostřednictvím ankety. Šetření týkající se intimní sféry se totiž často setkává s respondenty, kteří se nechtějí o dané problematice zmiňovat, proto je nepravděpodobnostní výběr snazší. Získání kvalitních a reprezentativních dat pro tuto oblast je úkolem pouze pro zkušeného odborníka. Většina šetření se v důsledku nesnází při získávání dat, která by odpovídala realitě, obrací spíše ke zjišťování postojů, které se sexuální oblasti týkají.

Podle Plzáka je „více než 90% našich manželství (...) postiženo nevěrou, přinejmenším alespoň nevěrou jednoho z partnerů“⁵. Dále uvádí, že „zbývá přibližně 2-3% skutečně ideálních manželství, kde manželé pro sebe zachovali nadšení po celý život“⁶.

První data, která se týkají mimomanželského sexu, vyšla z prací Kinseye vydaných v letech 1948 a 1953. Tato data udávají, že kolem 50% všech ženatých mužů a 26% vdaných žen do 40 let má zkušenost s mimomanželským sexem. V průběhu prvního manželství nebylo nevěrných 79% žen a 71,6% mužů, 15,7% žen a 16,7% mužů uvedlo 1-3 partnery a ostatní měly milenců více⁷. Práce tohoto autora byla sice průlomovou, ale z hlediska metodologického je absolutně nevyhovující. Možný o tomto výzkumníkovi napsal toto: „Kinsey nebyl sociolog a na jeho knize je to vidět. Je založena na empirickém výzkumu ohromného vzorku několika desítek tisíc dospělých Američanů – který byl získán samovýběrem“⁸! Jelikož si Kinsey činil nárok na reprezentativitu získaných dat, je zřejmé, že výsledky jeho výzkumu jsou tak snadno zpochybnitelné⁹.

Zajímavými daty z roku 2006 (pravděpodobně se týkají americké populace) jsou postoje žen a mužů k nevěře, o níž by věděli, že nebude odhalena. Za takovýchto podmínek by bylo nevěrných 74% mužů a 68% žen¹⁰.

Vzhledem ke složitostem získávání dat je dostupných výzkumů na seriózní úrovni málo. Nejvíce se jim u nás věnují členové Sexuologického ústavu Weiss a Zvěřina, kteří publikovali v roce 1999 knihu Sexuální chování obyvatel České

---

⁵ Plzák 1972, s. 124

⁶ Plzák 1972, s. 124

⁷ Extramarital Sex - online

⁸ Možný 2002, s. 116

⁹ Možný 2002, s. 116

¹⁰ Infidelity Statistics - online

republiky: výsledky národního průzkumu a v roce 2001 knihu *Sexuální chování v ČR: situace a trendy*, kde byly porovnány výsledky výzkumu z roku 1993 a 1998.

Než se budeme zabývat českými daty, je důležité zmínit alespoň drobné mezinárodní srovnání. Z hlediska celosvětového jsou u nás počty věrných mužů a žen přibližně na polovičních hodnotách. V roce 1993 to bylo 10,1% mužů a 22,1% žen¹¹.

K extramatrimoniálnímu styku se v roce 1993 přiznalo 65% dotázaných ženatých mužů a 46% vdaných žen. V roce 1998 tomu pak bylo 63% mužů a 42% žen¹². V roce 1993 činila hodnota průměrného počtu nemanželských partnerů 9,44 u mužů a 3,97 u žen. V roce 1998 připadá na jednoho muže 6,41 milenek a u žen je to 3,84 mimomanželských sexuálních partnerů¹³. Trend vyššího počtu nevěrných mužů nad nevěrnými ženami zůstává zachován. Pokud jsou výpovědi validní, znamená to, že ženatí muži jsou nevěrní spíše se svobodnými či rozvedenými ženami. Podobná data vycházejí ale i v zahraničních výzkumech, kde mužská nevěra tvoří téměř dvojnásobek nevěry ženské. Je otázkou, zda-li tomu tak opravdu je, nebo zde hrají při dotazování tak velký vliv společenské hodnoty. Celkově pak platí, že počty nevěrných mužů a žen stoupají s věkem¹⁴.

V roce 1998 se 55% mužů přihlásilo k příležitostné nevěře, 14% k delším vztahům a 31% k oběma typům. U žen tvořily 29% vztahy příležitostné, 48% delší vztahy a 23% žen prožilo vztahy obou charakteristik¹⁵. Data z roku 1993 vypovídala o podobném rozložení.

Ve sféře týkající se spokojenosti se sexuálním životem bylo v roce 1993 76% mužů a 82% žen saturovaných. V roce 1998 je to 73% mužů a 70% žen, což je obrazem statisticky významného snížení¹⁶.

Co se týče postojů k nevěře, uvedeme výsledky dvou výzkumů. Nejprve zůstaneme u autorů výše zmiňovaných knih, a poté se podíváme, jak dopadlo šetření Centra pro výzkum veřejného mínění o pár let později. Weiss a Zvěřina uvádí v roce 1998 tato data: 25% mužů nevěru považuje za nepřijatelnou, 34% ji neodsuzuje, ale neprovozovali by ji a 41% ji považuje za přirozenou. Ženy ji odsuzují z 31%, 42% ji neodsuzuje, ale neprovozovaly by ji a 28% připadá přirozená¹⁷. Výsledky šetření tedy

---

¹¹ Weiss, Zvěřina 1999, s. 29

¹² Weiss, Zvěřina 2001, s. 84

¹³ Weiss, Zvěřina 2001, s. 84

¹⁴ Weiss, Zvěřina 2001, s. 85

¹⁵ Weiss, Zvěřina 2001, s. 85

¹⁶ Weiss, Zvěřina 2001, s. 54

¹⁷ Weiss, Zvěřina 2001, s. 107

ukazují na vysokou míru tolerance vůči nevěře ve srovnání s ostatními státy. Nevěru totiž považuje za nepřijatelnou 77% Američanů, 80% Britů a přes 50% Francouzů¹⁸.

Náhled na náhodné sexuální styky vypadá v roce 1998 následovně: 18% mužů a 33% žen je považují za morálně nepřijatelné, 34% mužů a 42% žen je neodsuzuje, ale neprovozovali by je a 48% mužů a 24% žen je považuje za přirozené¹⁹.

Centrum pro výzkum veřejného mínění zkoumalo postoje veřejnosti ke kontroverzním tématům partnerského soužití, mezi nimiž se objevil i mimomanželský sexuální vztah, na počátku roku 2003. Výsledky tohoto výzkumu ukazují, že 69,9% dotázaných považuje nevěru v manželství za špatnou téměř vždy či vždy. To, že není špatná nikdy, odpovědělo 4,1% respondentů a k názoru, že je špatná jen někdy, se přihlásilo 21,1% zúčastněných osob²⁰. Podobné hodnoty byly zjištěny ve stejné zaměřeném výzkumu i v roce 1999. Absolutní data za roky 1999 i 2003 naleznete v Tabulce 14 v části příloh, kde si můžete prohlédnout i histogram zobrazující četnost jednotlivých odpovědí (Graf 3). Z výzkumu CVVM dále vyplynulo, že tolerantnější jsou spíše mladí lidé, lidé, kteří nejsou členy církve a lidé z velkých měst. Konkrétně mimomanželský sex hodnotí mnohem přísněji ženy než muži²¹.

Následující kapitoly jsou ukázkou pohledu na sexualitu a promiskuitní chování jednotlivých relevantních věd. Jedná se o historii, filozofii, manželské poradenství a psychologii, právo, sexuologii a sociobiologii. Žádná z kapitol není komplexním obrazem náhledu na zkoumanou problematiku, jedná se spíše o nástin myšlení každé z věd. V rámci některých částí jsou vloženy i reflexivní pasáže, které nesouvisí s konkrétní vědou, ale navazují na myšlenky v textu. Důležité je ještě zmínit, že jednotlivé vědní obory se prolínají, takže mezi nimi nelze striktně určit hranice.

2.1. Historie

Sexualita provází lidský druh odjakživa. Předci linie Homo sapiens sapiens se nejprve chovali jako ostatní zvířata. V raných érách kultury pak neexistovala žádná pravidla mezi pohlavími, uspokojování sexuálních potřeb i předávání genů probíhalo

---

¹⁸ Weiss, Zvěřina 1999, s. 49

¹⁹ Weiss, Zvěřina 2001, s. 107

²⁰ Postoje veřejnosti ke kontroverzním tématům... - online

²¹ Postoje veřejnosti ke kontroverzním tématům... - online

pod vlivem náhody a biologické přitažlivosti. V tomto uspořádání tak nemohlo existovat určování otcovství ani cizoložství²².

Obyvatelé starověkého Egypta již žili převážně v monogamním manželství. Pro Egyptěany znamenala rozkoš velmi mnoho (běžný byl i styk se zvířaty a homosexualita) a jelikož si muži tvořili zákony sami pro sebe, bylo výsledkem, že muž může mít tolik milenek, kolik je schopen uživit²³.

Obdobná byla situace v Babylónu v 2. tisíciletí před naším letopočtem. I zde bylo převládající formou soužití jednoženství, ale kdo měl prostředky pro více žen, mohl je mít. Zajímavostí je, že zde byl povolován rozvod. V otázkách cizoložství již ovšem benevolence nebyla tak vstřícná, neboť ženy byly trestány hozením do řeky a muži byli potrestáni stejně, pokud měli pohlavní styk s vdanou ženou. Konkrétním podmínkám i trestům se rozsáhle věnoval Chamurabiho zákoník²⁴.

V Řecku byl sex přirozenou součástí života – provozovali ho totiž i bohové. Sexuální tematika s hojným výskytem nevěry zde představovala časté náměty uměleckých děl. V Athénách byl kolem roku 1200 př. n. l. život ze sexuálního hlediska v rámci dnes přijatelných hranic. Muži se účastnili politiky a ženy se staraly o domácnost. Snahy o mravní pořádek zahrnovaly i trest smrti pro nevěru vdané ženy (vláda Solón). Odlišná byla situace válečné Sparty, která se potýkala s problémy nadúmrtosti mužů vlivem bojů. Z ekonomických důvodů zde koexistovaly vztahy monogamní s polygamními. Manželky starších mužů si mohly zvat v rámci zvyšování počtu budoucích bojovníků domů mladíky. Cizoložství bylo ale i zde trestáno, a to vypíchnutím očí. Zajímavostí je myšlenka v Platónově Ústavě, která navrhovala možnost obcovat s kýmkoliv mimo blízkých příbuzných pro muže i ženy postproduktivního věku²⁵.

V Římě kolem 100 let př.n.l. získávají ženy svá první práva, jelikož dochází ke zrovnoprávnění pohlaví. Mimomanželský styk zde nečiní veřejný problém, ale manžel se cizoložníkovi své ženy může pomstít způsobem, který sám navrhne – často je jednalo o vykleštění, zmrzačení či smrt. V 1. a 2. století n.l. je sice Římské impérium na územním vrcholu, ale potýká se s úpadkem společnosti, který se odráží do častých rozpadů manželství. V této éře byly nevěrné ženy odvezeny za hradby města a ponechány spodně k jejímu uspokojení. Výsledkem byla smrt vyčerpáním nebo

---

²² Janiš 2004, s. 15

²³ Janiš 2004, s. 18 - 19

²⁴ Janiš 2004, s. 30

²⁵ Janiš 2004, s. 39 - 53

zbytek života mimo město. Muži měli privilegium stýkat se s milenkami podle svých přání²⁶.

Následoval nástup církevního myšlení. Třetí kniha Mojžíšova hovoří o smrti pro cizoložníky, zakazuje rozvody i potraty. Sex se stává tabu. Pohlavní akt je prohlášen za hříšný a hříšné jsou i myšlenky na něj. Významný vliv mělo učení sv. Augustina o dědičném hříchu. Žena byla považována za ztělesnění zla a jejím posláním bylo porodit tolik dětí, kolik jen bude moci. Nenarozené dítě bylo považováno za vraždu. V 6. – 9. století byl tedy pohlavní styk povolen pouze v manželství a za účelem početí. Církevní omezení určovala i dny, kdy se mohl pár o početí pokoušet – zákaz se týkal například nedělí, střed a pátků²⁷. Pro křesťanství je vzorem člověk, který se dokáže odvrátit od slasti a pokušení a odříkáním nalézt duchovní podstatu pravdy a lásky²⁸. Zásady křesťanské víry byly na našem území ukotveny v 10. a 11. století²⁹.

Druhá polovina 11. století začíná být pestřejší, neboť se vyznačuje kultem rytířství. Jedná se o éru lásky, romantiky, ctnosti a úcty k ženám. Zajímavostí je, že styk s rytířem (post profesionálního milence) byl vyjmut z nutnosti respektovat manželskou věrnost³⁰.

Na přelomu 14. a 15. století byl vymyšlen a zkonstruován pás cudnosti, který měl zaručovat věrnost. Jeho funkce je ale spekulovatelná, jelikož k němu byl často vyráběn na zakázku i druhý klíček. I moderní doba se s nevěrou potýká, a tak žárliví Italové sestavili elektronický snímač teploty vkládaný do spodního prádla, který při jejím snížení informuje partnera na mobilní telefon³¹.

První Češi (kolem 5. století) žili v předpokladu běžné promiskuity. Nárok na ženu měli všichni příslušníci rodu manžela. Na základě majetkových možností muže byla praktikována i polygynie, která zanikla s nástupem křesťanství. Ve 13. a 14. století je nevěra postihována tvrdými tresty, od 15. století jsou tresty umírněnější, ale promiskuita je stále trestná³².

---

²⁶ Janiš 2004, s. 59 - 67

²⁷ Janiš 2004, s. 74 - 83

²⁸ Foucault 2003, s. 30

²⁹ Klabouch 1962, s. 60

³⁰ Janiš 2004, s. 85 - 87

³¹ Janiš 2004, s. 88 - 90

³² Janiš 2004, s. 96 - 102

Pět set let dlouhý požadavek církevního celibátu prolomil Martin Luther. Sex označil za potřebu rovnoprávnou k potřebě jídla či spánku a nazval ho činností nařízenou bohem³³.

Poměrně zdravé názory na sex přinesla renesance. Jeho požitky začaly být ale pronásledovány epidemií syfilidy, která vypukla koncem 15. století³⁴.

Vznik soukromého vlastnictví a jeho rodové dědění bylo jednou z příčin rozvoje monogamního manželství. Roku 1563 bylo Tridentským koncilem manželství povýšeno na svátost. Pro ženy měl mimomanželský sex přestat existovat, ale vliv nízkého počtu obyvatel v některých státech přinesl mužům odlišné chápání tohoto skutku. V roce 1579 byl podle práva udělován za cizoložství trest smrti, který byl v praxi většinou zaměňován za lehčí formy trestu³⁵.

Až do vynalezení spolehlivé antikoncepce bylo kromě nebezpečí nákazy venerickými chorobami i riziko možného početí s milenkou. Vynález kondomu (střívka nahradil gumový kondom koncem 19. století) zapříčinil bezpečnost (i z hlediska utajení) při mimomanželských aktivitách, a ty tak mohly být provozovány ve větším měřítku než dříve³⁶.

18. století kladlo důraz na milostnou techniku s cílem největšího milostného požitku. Vystřídalo ho století 19., které se stalo naopak stoletím puritánů³⁷. V 19. století totiž došlo k nahrazení náboženských představ o sexu představami lékařskými. Někteří lékaři tvrdili, že „jakákoli sexuální aktivita, která nesouvisí s rozmnožováním, vede k těžkému tělesnému postižení“³⁸. Po 2. světové válce nastal vliv éry tzv. „technizace sexu“, kdy začaly být vydávány různé příručky (po vzoru příruček ke strojům) a silný vliv industrialismu zapříčinil odtržení sexu od emocí³⁹. Výsledkem je moderní pojetí sexu zvané termínem cool-sex. Označuje samoučelné vyhledávání rozkoše bez citového vztahu. Podmínky k jeho rozvoji pravděpodobně souvisí s osvobozením pohlavního života od sociálních důsledků a využíváním kvalitních forem antikoncepce⁴⁰. Russel by na to mohl namítat, že „pohlavní styk odloučený od lásky nemůže přinést hlubokého uspokojení pudu“⁴¹. Období mezi léty 1945-1965 je označováno jako sexuální revoluce.

---

³³ Janiš 2004, s. 151 - 152

³⁴ Janiš 2004, s. 163 - 167

³⁵ Janiš 2004, s. 179 - 194

³⁶ Janiš 2004, s. 215

³⁷ Janiš 2004, s. 239 - 256

³⁸ Giddens 1999, s. 123

³⁹ Weiss, Zvěřina 1999, s. 17

⁴⁰ Pondělíčková-Mašlová 1991, s. 195

⁴¹ Russel 1931, s. 113

V ní se zhroutily tradiční hodnoty a postoje, vzrostla životní úroveň i vzdělanost žen. Sexuální revoluce byla spojena s rozšířením názorů o sexuální svobodě, s možností léčit syfilis (vynález penicilinu) a účinnou ochranou před početím (antikoncepční tablety)⁴². Nové hodnoty ale nebyly nastoleny, a tak se sexualita stává světem chaosu. Každému je dána volnost, protože není důvod se strachovat ze smrtelné pohlavní choroby, a zmizela i psychologická bariéra pro svobodný sexuální život z hlediska neplánovaného početí. Došlo k odloučení sexu od manželství. Možný píše, že sex je novým zdrojem slasti, „nová opora lidské identity“⁴³.

V druhé polovině 19. století se začínají objevovat první známky ženské emancipace⁴⁴. „Ženy, kterým se ve společnosti dostává stejného místa jako mužům, nejsou už ochotny být v manželské ložnici pouhým pasivním objektem. Vzrůstá podíl těch, které jsou – stejně jako muži – iniciátorkami pohlavního styku, a především se domáhají svého práva na to, aby i ony v intimitě nacházely uspokojení a radost“⁴⁵. Emancipace také způsobila, že žena se již nechce přizpůsobovat muži a chce žít po svém. Do manželství se tím pádem dostávají rozpory. Jeden z manželů se vždy musí podřídit, nebo musí oba ustoupit od svého názoru, aby došli ke společnému kompromisu. Problém kompromisu ale naráží na dlouhé éry patriarchy a zvyk mužů mít poslední slovo.

Důležité je zmínit i prostituci. Jedná se o instituci, která byla přítomna v celém kulturním vývoji lidstva. Každý ji zavrhoval, ale nevěstky měly vždy dostatek práce na to, aby jejich řemeslo nezaniklo. Prostituce má hanlivý nádech, ale původně byla prostitutkou kněžka některého z bohů a „konala úkon bohoslužebný“⁴⁶. Někdo může prostituci považovat za formu nevěry, ale je paradoxní, že právě ona je mnohem lepší než koitus s „normální“ ženou. Prostituce chrání rodinu, protože dopřává muži uspokojení, ale neodvádí ho od manželky a výchovy dětí. Pro muže může být ale prostituce nevhodná z psychologického důvodu, neboť se musí zřící aktu dobývání a zároveň se může bát stigmatizace⁴⁷.

Jak jsme si mohli všimnout, nevěra provází člověka celými jeho dějinami. Touha po větším množství partnerek je určitým způsobem dána i historicky. Například

---

⁴² Stafford 1996, s. 29

⁴³ Možný 2002, s. 120

⁴⁴ Janiš 2004, s. 239 - 268

⁴⁵ Pondělíčková-Mašlová 1991, s. 192

⁴⁶ Russel 1931, s. 127

⁴⁷ Russel 1931, s. 130

faktem, že muži s dobrým společenským postavením měli vždy kolem sebe mnoho žen. Ženy jsou zkrátka měřítkem prestiže⁴⁸.

Sexuologové Weiss a Zvěřina právem tvrdí, že „v našem století došlo pravděpodobně k největším změnám sexuální morálky a sexuálního chování lidí za posledních tisíc let“⁴⁹. Je otázkou, zda jsou to změny v pozitivním smyslu.

2.2. Filozofie

Již filozofie jako obor se dá považovat za záležitost určité věrnosti, její vymezení jako lásky k moudrosti představuje jistou formu celoživotního závazku. Postoj filozofie k nevěře, k sexuálním otázkám i vymezení lásky je heterogenní. Každý myslitel, který se těmito otázkám věnoval, má svůj osobitý pohled. Následující odstavce jsou pouze ukázkou, jak může filozofie na podobná témata nahlížet.

Jedním z prvních, který se otázkami spojenými se sexem zabýval, byl Sv. Augustin (4., 5. století), jehož pohled ovlivnil dlouhodobě chápání sexuality. Základem jeho myšlení je učení o dědičném hříchu (neschopnost odolávat sexu), který zapříčiňuje to, že člověk je od narození zkažen. Hovoří o asketickém životě a uznává pouze lásku k bohu⁵⁰. Pohlavní styk akceptuje pouze z racionálního důvodu početí potomka a navrhuje sex bez vášně⁵¹. Je zřejmé, že jeho myšlenky jsou již v dnešní sekularizované době pro většinu osob překonány.

Dalším známým myslitelem byl Tomáš Akvinský (13. století), jehož formulace křesťanské sexuální morálky povoluje pohlavní styk pouze za splnění tří podmínek: „1. pokud je proveden správným způsobem (tedy vaginální souloží), 2. se správným partnerem (tedy s manželem či manželkou) a 3. za správným účelem (tedy plozením dětí)“, všechny ostatní intimní kontakty byly považovány za hříšné“⁵².

Představitelem moderního myšlení 20. století může být například britský filozof Watts. Říká, že „sexuální láska je především nejintenzivnějším a nejdramatičtějším z obvyklých způsobů, kterými lidská bytost vchází ve spojení a vědomý vztah s něčím mimo ni samu. Mimoto je nejživější z obvyklých lidských vyjádření organické

---

⁴⁸ Matoušek 1997, s. 25

⁴⁹ Weiss, Zvěřina 1999, s. 30

⁵⁰ Janiš 2004, s. 77

⁵¹ Stafford 1996, s. 27

⁵² Weiss, Zvěřina 1999, s. 15

spontánnosti, a nejpozitivnější a nejtvorivější příležitostí lidské bytosti být něčím přenesena za její vědomou vůli⁵³.

Další jeho myšlenka se týká cílů moderních lidí, které jsou na základě odporu ke všemu materiálnímu svým charakterem převážně psychologické a duchovní. V partnerském vztahu to pak znamená, že cílem není konkrétní osobnost ženy, ale orgasmus, a muž vnímá ženu spíše jako abstrakci, která představuje idealizované rty, prsy a hýždě. Láska tak přestává být láskou k druhému člověku, ale láskou k tomu být zamilovaný⁵⁴.

Známějším novodobým myslitelem je Erich Fromm. Pokládá lásku za umění, kterému se musíme naučit, abychom milovali správně. Pro moderního člověka je nutné základní uvědomění, že láska neznamena být milován, ale milovat. Každý touží po lásce, ale myslí si, že přijde sama. Věnuje se tak práci, získávání moci a prestiže a stále není s láskou spokojen, protože se jejímu umění neumí a ani nechce věnovat - pouze touží být milován. Druhé totiž nutně potřebujeme k překonání úzkosti a odloučenosti způsobené neschopností aktivně uchopit svět⁵⁵. Kontakt s osobou druhého pohlaví je pro nás důležitý i proto, že ve spojení muže a ženy dochází k propojení dvou polarit v rámci jedince, což je aktem k nalezení sebe sama⁵⁶. Pohlavní touha směřuje ke splynutí, které může být stimulováno úzkostí ze samoty, přáním dobývat či být dobýván, marnivostí, přáním ublížit či zničit, nebo může být stimulována láskou⁵⁷. Ti, kteří neumí lásku dávat, zůstali v umění milovat na úrovni 8 – 10 letého dítěte, protože druhý člověk je pro ně pouze prostředkem k uspokojení vlastních potřeb⁵⁸. Nevěra je tak podle Fromma přirovnávána k projevu malého nevyzrálého dítěte, které se neumí oddat, které pouze touží po naplnění svých egoistických zájmů.

Podle Ricoeura jsou problémy sexuality spojené se zhroucením „dávného sakrálna“, které dávalo sexualitě téměř veškerý smysl⁵⁹. K jeho zhroucení přispěl rozvoj monoteismu a technického myšlení. Člověk se potýká se svou dualistickou povahou, spočívající v člověku jako tělu a zároveň jako v oddělené duši uvězněné v těle, což zapříčiňuje negativní vztah k tělu. Moderní manželská etika pak má znamenat nový

---

⁵³ Watts 1997, s. 17

⁵⁴ Watts 1997, s. 21

⁵⁵ Fromm 1967, s. 9 - 14

⁵⁶ Fromm 1967, s. 31

⁵⁷ Fromm 1967, s. 45

⁵⁸ Fromm 1967, s. 35 - 36

⁵⁹ Ricoeur 1993, s. 121

pokus o propojení duchovní a tělesné stránky člověka, o vytvoření nového sakrálna⁶⁰. Doslovně říká: „Manželství chce chránit trvání a intimitu sexuálního svazku a tak jej zlidštit, ale pro mnohé lidi je přitom právě tím, co trvání a intimitu ničí“⁶¹.

Odstranění sexuálních zákazů a veřejná povaha sexu vyvolaly úpadek hodnoty sexuality. Sex se stal odlidštěným. Psychoanalytici se potýkají s problémy spojenými se ztrátou citové vazby – neschopností milovat i nenávidět. Sexualita upadá do bezvýznamnosti a zároveň se stává odpovědí na zklamání v ostatních sférách života, které se projevují ve funkci odvetné a kompenzační. Erotika se jeví jako rozměr volného času a je pouhou nenáročnou zábavou. Zoufale usiluje o neustálou změnu, a často končí v opuštěnosti. Snažíme se hromadit náhražky něhy, ale nedokážeme nahradit ztrátu její hodnoty a smyslu. Zákonem sexuality, který přestává být dodržován, je vzájemnost daru⁶². „Láska, jak ji naše kultura zformovala, se pohybuje mezi dvěma propastmi: mezi propastí pokrytecké vůle ke stálosti, jež je karikaturou věrnosti“⁶³.

2.3. Manželské poradenství, psychologie

Rodinné a manželské poradenství je aplikovanou disciplínou psychologie a poznatky těchto dvou disciplín se ve velké míře překrývají. Proto nebudeme tyto myšlenky násilně oddělovat do jednotlivých kapitol a vzhledem k povaze práce se spíše zaměříme na manželské poradenství.

Rodinná terapie pohlíží na rodinu systémově, jako na funkční celek, v němž je důležitá síť vazeb⁶⁴. Podle výzkumu, který publikuje ve své knize Plaňava, tvořila v období mezi lety 1990 -1997 nevěra 25,8% z podílu všech problémů řešených v poradenských střediscích. Je tedy v této časové etapě nejčastějším problémem řešeným pracovníky pro manželské a partnerské poradenství⁶⁵. Obsahová analýza spisů mezi lety 1991-1995, provedená pod vedením Plaňavy, poukázala na nevěru jako významný faktor rozpadu manželství v 35,5%⁶⁶.

Základní problém, který někteří manželští poradci vidí na manželství, může být osvětlen například takto: „Osa nejhlubšího objektivního rozporu současného manželství

---

⁶⁰ Ricoeur 1993, s. 122 - 125

⁶¹ Ricoeur 1993, s. 125

⁶² Ricoeur 1993, s. 125 - 129

⁶³ Ricoeur 1993, s. 130

⁶⁴ Plaňava 2000, s. 39

⁶⁵ Plaňava 2000, s. 153

⁶⁶ Plaňava 2000, s. 161 - 162

je v tom, že původní biologický cíl rodiny je překryt soubojem o lásku uvnitř manželství⁶⁷. Problém nevěry s vrtkavým základem manželství souvisí, a podle Plzáka se dá popsat i tak, že „...celá stavba rodiny (...) je stavěna na kategorii, která vzniká a rozvíjí se nezávisle na vlastní vůli partnerů. Nemohou se rozhodnout mít někoho rád a nemohou si nařídít nemít někoho rád“⁶⁸. Další citace stejného autora zní takto: „Hazardní prvek v manželské hře je silně podporován vrozeným sklonem k pohlavní promiskuitě každého zdravého muže a ženy a tím, že vždy je dostatečný počet lidí určitého a neurčitého věku, připravených vstoupit do manželské hry jako třetí partner“⁶⁹.

V návaznosti na předchozí citáty se nabízí myšlenka možnosti simultánního života v manželství a mileneckém poměru. Poradci ji hodnotí jako možný způsob ke spokojenému životu. Preferují ale spíše revoluční řešení s volbou pro jedinou partnerku či partnera. Nekvalitní manželství totiž vlivem citových investic do jiného vztahu začíná postupně ještě více strádat. Nevýhodou je fakt, že pokud se milenecký poměr stane legálním, pozbývá ve velké míře na své přitažlivosti⁷⁰. Rozdíly podstaty manželského a mileneckého vztahu spočívají v tom, že milenecké vztahy mají „omezenou stabilitu a spočívají téměř výlučně na erotické náklonnosti nebo na sexuálních kontaktech“, kdežto manželství je „forma párových vztahů, s nejen sexuálním, nýbrž i hospodářským a sociálním závazkem, s větší stabilitou a relativně jistějším trváním, s platností stvrzenou právním či náboženským ceremonielem...“⁷¹.

Důležité je ještě zmínit náhled na soulož skrze manželské poradenství – soulož není prostředkem k reprodukci, ale jeho cílem je darování a obdržení slasti a rozvíjení intepersonálního vztahu⁷².

Je rozšířeným názorem, že ženy bývají nevěrné spíše z aspektu psychologického, kdežto muži z hlediska čistě motivovaného sexuální touhou. Následující odstavce ukáží, co si o této tezi a celkově o nevěře u obou pohlaví myslí někteří manželští poradci.

Co se týče otázky ženy a nevěry, dostaneme se většinou k závěru, že žena hledá v mimomanželském vztahu to, co jí doma schází. Ve velkém množství případů se jedná

---

⁶⁷ Plzák 1972, s. 18

⁶⁸ Plzák 1972, s. 19

⁶⁹ Plzák 1972, s. 19

⁷⁰ Šmolka, Páček 2007, s. 48

⁷¹ Pondělíček, Pondělíčková-Mašlová 1974, s. 240

⁷² Plaňava 2000, s. 130

o nalezení pochopení, útěchy či společných zájmů⁷³. Vyšší výskyt nevěř žen se vyskytuje v období klimakteria, při kterém dochází k výkyvům nálad a častějším konfliktům, které manžel obvykle nechápe, takže žena hledá podporu jinde.

O psychické motivaci žen pro extramatrimoniální kontakt svědčí i následující tvrzení. „Naprostá většina žen (...) ani nepřipustí pohlavní styk s mužem, kterého by nemilovaly“⁷⁴. Z psychické náklonnosti ženy k milenci ovšem vyplývá zásadní vliv na fungování i samotnou existenci rodiny. Nevěra ženy tak mívá fatálnější důsledky, než nevěra muže. Tento fakt může být způsoben i větší zranitelností mužů a jejich pohotovým jednáním, které je často nevratným⁷⁵.

Nevěra muže bývá sice podle výsledků výzkumů čtenější, ale pro stabilitu rodiny nemá tak zásadní následky. Muž umí lépe oddělit fyzické od psychického, takže dopady většinou nebyvají dlouhodobého charakteru⁷⁶. Měli bychom se ale zamyslet nad tím, do jaké míry zde hraje roli tolerance a reakce žen.

Nevěra je spojena i se sociálně ekonomickým statusem. Majetní a mocní muži se již dlouhá staletí obklopují krásnými ženami. Žena se stává symbolem jejich moci a bohatství. Není výjimkou, že právě úspěchy v kariéře jsou podnětem k vyhledávání mladé a atraktivní milenky jako doplněk ke starající se manželce. Milenka je navíc výbornou formou kompenzace pracovního shonu⁷⁷.

Profesní postup bývá spojen i s určitým věkem. Muž středního věku už má celou řadu kvalit, ale ještě stále vypadá svůdně a je zdravý. Milenku si díky svému vystupování, financím i odrostlým dětem může obvykle i vybírat. Mladá milenka mu přináší to, co mu ještě k pocitu dokonalosti chybí – lichotí jeho egu a dává mu pocit mládí. Žena ve stejném věku si takový komfort dovolit nemůže, neboť ji její věk z kandidatury na milenku vyloučí.

Mimo vysoký životní standart přináší přibývající léta i somatické změny. Stárnutí například ovlivňuje i samotný průběh pohlavního styku, což si uvědomuje málo lidí. Manželská dvojice se tomuto faktu nepřizpůsobuje a sex nepřináší uspokojení, ale spíše úzkost a strach z dalšího selhání⁷⁸. Psychické problémy vyvolané stárnutím se mohou snadno léčit prostřednictvím podnětů nové partnerky, která přináší kromě návratu sebedůvěry i změnu stereotypního života. Pro muže je zkrátka „pohlavní

---

⁷³ Šmolka, Páček 2007, s. 86

⁷⁴ Pondělíčková-Mašlová 1991, s. 31

⁷⁵ Šmolka 2003, s. 26

⁷⁶ Tutterová, Voňková, Harl 1990, s. 24

⁷⁷ Pondělíček, Pondělíčková-Mašlová 1974, s. 251

⁷⁸ Pondělíčková-Mašlová 1991, s. 128

potence jakýmsi měřítkem síly, schopností, úspěšnosti“ a to platí pro muže celé věkové škály⁷⁹.

Muži bývají nejčastěji nevěrní ženám, které jsou „ženami v domácnosti“, což jsou „ženy, které svým mužům dříve či později začnou jaksi splývat s bytovým zařízením“⁸⁰. Další skupinou nejčastěji podváděných žen jsou ženy, které jsou na svém choti nezávislé a dále ty, které vstupují do vztahu pouze za účelem zplození potomka⁸¹. Ženy pak bývají nejčastěji nevěrné slušným a spolehlivým mužům⁸². Plzák se domnívá, že „tak jako vyzrálý muž nikdy neopustí klidnou, pracovitou ženu, tak stejně vyzrálá žena nikdy neopustí imponujícího muže“⁸³.

Nevěry se častěji dopouštějí osoby s inovativní osobní charakteristikou. Jejich protipólem jsou osoby iterační, pro něž je důležitá stabilita a jistota. Podobně, ne však shodně, můžeme rozlišit osoby na extrovertní a introvertní, přičemž je zřejmé, že k nevěře budou náchylnější ti, kteří mají vyšší potřebu navazovat vztahy s okolím. Introvert však dokáže podlehnout nátlaku okolí a zamilovat se mimo rámec legálního vztahu také. Pokud se tomu tak stane, bývá mimomanželský cit často silnější než u extrovertů. Další rizikovou skupinou tvoří emočně nezralí jedinci (často se jedná o důsledek negativně působícího rodinného prostředí), kteří potřebují silný pocit zamilovanosti a své partnery pak často střídají, aby si uchovali pocit citového naplnění. Poslední významnější skupinou náchylnou k nevěře jsou lidé s osobnostní psychopatií, například anetici (bezcitní), či jedinci postižení hypersexualitou⁸⁴.

Kromě osobnostních charakteristik existují i situace, které mohou nevěru častěji vyvolávat. Jedná se o první etapu manželství spojenou s bytovou problematikou a příchodem potomka, návrat ženy z mateřské dovolené, pocity prázdnoty vlivem stereotypního vztahu, předpoklad nízkého počtu sexuálních partnerů v mládí, potřebu demonstrovat svůj úspěch, samotu ženy v domácnosti, dlouhodobé odloučení, nebo o vliv přátel, kteří o nevěře pozitivně referují. V každé fázi vývoje manželského vztahu jsou možnou příčinou geneze nevěrného chování vztahové problémy v manželství, jako například nedostatek podnětů, které považujeme za prioritní, snaha vzbudit nevěrou žárlivost a žádostivost partnera, pomsta či snaha oprostít se závislosti na stávajícím

---

⁷⁹ Pondělíčková-Mašlová 1991, s. 128

⁸⁰ Šmolka 2003, s. 28

⁸¹ Šmolka 2003, s. 28 - 29

⁸² Šmolka 2003, s. 27

⁸³ Plzák 2000, s. 59

⁸⁴ Šmolka 2003, s. 31 - 35

partnerovi⁸⁵. Nejfrekventovanějším problémem, který považují manželské dvojice za tabu, je sex. Partneři si nedokáží otevřeně říci o svých pocitech a touhách a řešení pro svůj spokojený sexuální život se snaží hledat jinde. Problém nedostatečného pochopení se vyskytuje bohužel i v průběhu složitých životních etap, kterými jsou vážné nemoci, úmrtí v rodině, ale i narození potomka. Od partnera čekáme pomoc a podporu, ale stává se, že místo ní se dozvíme právě o partnerově nevěře. Pro něj je toto období také těžké, má navíc pocity, že o něj druhý nestojí, nebo může být příčinou jeho záletu sexuální abstinence. Pondělíčková-Mašlová se domnívá, že na vině je do značné míry předsudečné chápání autoerotiky⁸⁶.

Šmolka v jediné české monografii o nevěře uvádí i typologii nevěry podle příčiny. Vzhledem k jejímu rozsahu a populárně-naučenému charakteru ji naleznete v části příloh v Tabulce 13. Podíváme se alespoň na druhy nevěry, které uvádí. Jsou jimi flirt, mimomanželský kontakt (nahodilost, často jen sexuální podtext), dobrodružství (obvykle dlouhodobější, vyšší míra emoční angažovanosti), mimomanželský vztah (dlouhodobý eroticko-sexuální vztah, silná emoční vazba), virtuální nevěra, swingování („směna partnerů“), prostituce (chybí osobní vztah, na hranici, zda ji považovat za nevěru), a pokusy o legalizaci bigamie⁸⁷.

Rozporuplný život nevěrného muže (který bude zřejmě v tomto ohledu podobný pocitům nevěrné ženy) popisuje Plzák slovy: „Jsme-li u milenky, bezmezně toužíme po svém domově a svých dětech, jsme-li doma, bezmezně toužíme po své milence. Kritický okamžik nastane, když nám začne být obou žen líto, to je jak manželky, která nám porodila děti a zažila s námi dobré i zlé, tak i milenky, která nám dala mládí“⁸⁸. Tento pocit vystihuje strastiplné psychologické stavy a dilemata, které zřejmě provází každou nevěru a jsou prvními ukazateli jejích negativních podob.

Nevěra nemusí značit ukončení vztahu mezi partnery. Může dokonce vztahu pomoci, protože si pár uvědomí svou vzájemnou náklonnost, obnoví se pozornost ve vztahu a nevěra se může stát podnětem otevření dlouhodobých neřešených starostí a jejich vyřešení⁸⁹. Podle Russela by cizoložství, z něhož nevyjdou potomci, nemělo být příčinou k rozvodu, protože na každého v průběhu manželství přijdou silné sklony

---

⁸⁵ Šmolka 2003, s. 37 - 47

⁸⁶ Pondělíčková-Mašlová 1991, s. 122

⁸⁷ Šmolka 2003, s. 14-21

⁸⁸ Plzák 1972, s. 33

⁸⁹ Šmolka, Páček 2007, s. 86

k manželské nevěře, ale manželství přesto nemusí ztrácet svůj účel⁹⁰. Týž autor se domnívá, že „tam, kde manželství je plodné a obě strany jsou rozumné a slušné, má se předpokládati, že bude doživotní, že však nebude vylučovati jiné sexuální vztahy“⁹¹. Vzhledem ke zrodu myšlenky již ve 30. letech 20. století musíme uznat, že tento myslitel byl na svou dobu velmi moderní. Za předpokladu, že v mileneckém styku nedojde k početí, je nevěra pouze psychologickým problémem, který spočívá v žárlivosti a nízké míře tolerance. Nevěra může být podle osudů z poradenské praxe i pomocí pro rodinu, protože mimomanželský partner v mnoha případech pomáhá například s umístěním potomka milenky či milence na dobré pracovní místo⁹².

Většinou ale dospějeme k názoru, že nevěra není pro život lidí ani rodinný cyklus pozitivním aktem. „Vzato do důsledků, prevence by měla začínat už v původní rodině vedením k žádoucím hodnotám, postojům a normám, výchovou k přiměřené dávce autentického sebevědomí, bez potřeby řešit své bolístky prostřednictvím (...) druhých“⁹³.

„V jistém ohledu je dobré, že lidská sexualita změnila svůj původní cíl, jestliže se člověku podařilo redukovat v ní původní instinktivní schéma, v druhém ohledu je však třeba podtrhnout, že v sexualitě člověk též odhalil potenciální prostředek, *jak si pomáhat ve svých frustracích a depresích*“⁹⁴.

Pro kvalitní manželský vztah bychom si tedy měli uvědomit rozdíl mezi láskou a zamilovaností a nevyžadovat nemožné. Láska znamená „vzájemné city, které nevedou pouze k tělesnému vyvrcholení, ale k psychické stabilitě, spokojenosti a celkové pohodě“⁹⁵. Pro její udržení v partnerství je důležité ji průběžně vytvářet a aktivně udržovat a zároveň si vytvořit určitý odstup a prostor pro individuální aktivity. Psychologickým problémem je uspěchanost, racionálnost a účelnost postmoderní doby, která je v rozporu s principy spokojeného manželského soužití⁹⁶. Člověk by se tedy měl naučit přeladit se v soukromé sféře na jiné priority, jako je klid, pochopení, či úcta.

Na myšlenky poradenské a psychologické můžeme volně navázat psychoanalýzou. Psychoanalýza je metoda diagnostiky a terapie duševních poruch

---

⁹⁰ Russel 1931, s. 186 - 187

⁹¹ Russel 1931, s. 124

⁹² Možný 1990, s. 28

⁹³ Šmolka 2003, s. 67

⁹⁴ Pondělíček, Pondělíčková-Mašlová 1974, s. 354; kurzíva v originále

⁹⁵ Vrublová 2005, s. 4

⁹⁶ Jellouschek 2003, s. 78

vyvinutá Sigmundem Freudem na přelomu 19. a 20. století. Základem učení je rozdělení duše na Id (to, pudy), Ego (já, vědomí) a Superego (svědomí)⁹⁷.

Vztahy lidí jsou vzájemně ovlivňovány mírou pudového uspokojení, o které se snaží složka id⁹⁸. Tzv. sexuální cíl je jednání, jehož prostřednictvím můžeme uspokojit touhu⁹⁹. Touha pak může dosáhnout svého sexuálního cíle pomocí sexuálního objektu, kterým může být osoba či věc¹⁰⁰. „Pohlavní partner (partnerka) je jen proměnným objektem, přes který se libido snaží dosáhnout svého sexuálního cíle“¹⁰¹.

Nejdůležitější skrytý vliv na naše myšlení má sexualita, která v pojetí Freuda značí vše, co dělá člověku dobře. Abychom byli jako lidé schopni soužití, je nutná kultura, skrze níž si interiorizujeme v rámci socializace vnější požadavky do Superega¹⁰². Superego potom ovšem zanedbává štěstí Ega, která spočívá ve svobodě jednat pudově, protože vytyčuje požadavky, jejichž nedodržení je trestáno úzkostí¹⁰³.

Podle psychoanalýzy je tedy nevěra otázkou boje mezi Id a Superegem v rámci Ega. Tento boj probíhá neustále a jeho výsledkem bývá podle statistik nevěř vítězství Id, založeného na uspokojování slasti. Měli bychom tedy prostřednictvím kultury a morálky posílit vnější vlivy, které pronikají do Superega, aby pudy v nás podléhaly větší kontrole.

2.4. Právo

V České republice neexistuje žádná platná legislativa, která by se přímo v nějakém svém bodě zmiňovala o nevěře. Nevěra totiž není podle našeho zákonodárství přestupkem. Majoritní část populace ji sice považuje za negativní a věrnost je pro ni životním ideálem, ale v realitě se podle ideálních vizí věrnosti na celý život značná část osob nechová, a případný legislativní zákaz nevěry by pravděpodobně na lidském chování nic významného nezměnil.

Možná, že právě v souladu s touto situací se dá konstatovat, že „rozvodové zákony v západní Evropě se už prakticky na strategii prevence rozvodovosti

---

⁹⁷ Borneman 1993, s. 480 - 481

⁹⁸ Freud 1998, s. 6

⁹⁹ Borneman 1993, s. 554

¹⁰⁰ Borneman 1993, s. 559

¹⁰¹ Borneman 1993, s. 555

¹⁰² Freud 1998, s. 11 - 15

¹⁰³ Freud 1998, s. 138 - 139

neúčastní¹⁰⁴. Vzhledem k tomu, že právní řád může pomáhat utvářet morálku společnosti a napomáhat k větší stabilitě rodin, je ale tento postoj vlád možná chybný¹⁰⁵.

Vzhledem k povaze zákonů, uvedené výše, jsou výsledkem hledání v paragrafech pouze určité zmínky, které by se v přeneseném smyslu mohly k otázce nevěry vztahovat.

Nevěry se úzce dotýká uzákonění monogamie, které se vyskytuje v právních předpisech celé řady společností již stovky let. Dlouhodobý charakter výskytu tohoto práva indikuje jeho nutnost a z ní vyplývá, že tento typ soužití není člověku přirozený, ale zároveň je nejlepší možností, která upravuje uspořádání mužů a žen ve společnosti, jakou jsme zatím poznali.

Pravděpodobně prvním pokusem (a také možná jediným konkrétně hovořícím o nevěře) o formulování zákona proti nevěře byl Dekalog (desatero přikázání) formulovaný Hospodinem na hoře Sinaj, dnes uvedený v Novém Zákoně, a formulovaný jako 6. přikázání „nesesmilníš“¹⁰⁶.

Další možností právního pohledu na nevěru je její zařazení mezi práva sexuální a reprodukční. Ta začala být diskutovanou otázkou již v roce 1948 ve Všeobecné deklaraci lidských práv OSN¹⁰⁷. Mezi novodobou řadou práv, která se vztahují k sexuálním a reprodukčním právům, vymezeným na základě Charty sexuálních a reprodukčních práv (IPPF), Sexual and Reproductive Rights a Otevřeného fóra pro SRP v Chile, nalezneme následující: „uplatňování sexuální nezávislosti včetně práva využívat jí podle vlastních preferencí, a právo, aby to bylo zabezpečeno zákonem“, „svoboda od strachu studu, viny a jiných vnucených přesvědčení, jež dané osobě brání v sexuální aktivitě a omezují její vztahy“, „sexualita pro požitek a rekreaci, nezávisle na plození“ či „manželství a rodina nebo svoboda žít mimo ně“¹⁰⁸. Poznamenejme jen, že obsah charty obsahuje pouze doporučení a cíle, ke kterým by měly přiřazené asociace v ideálním případě dojít, nikoliv striktní nařízení. Zmíněná práva jsou výsledkem odrazu moderní, individualistické éry. Pro některé jedince je volnost a svoboda v souladu s jejich preferencemi, pro jiné by byly vhodnější striktnější ustanovení. Zákon ale nikdy nemůže vyhovět každému, závažnější otázkou je spíše to, zda je benevolence vyhovující v rámci budoucího společenského uspořádání.

---

¹⁰⁴ Tutterová, Voňková, Harl 1990, s. 67

¹⁰⁵ Tutterová, Voňková, Harl 1990, s. 69

¹⁰⁶ Dekalog - online

¹⁰⁷ Cancio 2004, s. 5

¹⁰⁸ Cancio 2004, s. 4

Co se týče legislativy našeho státu, je nezbytné zmínit zákon č. 94/1963 Sb., Zákon o rodině. Paragraf 2 tohoto zákona tvrdí, že „hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí“¹⁰⁹. Manželský pár by tedy měl v ideálním případě setrvat ve vzájemném soužití tak dlouho, aby poskytl svým potomkům náležitě potřeby materiálního i nemateriálního charakteru. O vztahu mezi rodiči a nezletilými dětmi je zmínka v §31, kde se píše, že „rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností (...) při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj...“¹¹⁰. Rodičovskou zodpovědnost pravděpodobně bere mnoho jedinců na lehkou váhu a při extramatrimoniálním styku nekalkulují s jeho možnými následky, kterými bývají rozpady rodin či negativní vlivy na morální utváření jedince. K otázce nevěry jako příčiny rozvodu se české zákonodárství v §24 hlavy 5. staví takto: „soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jestliže je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití; bere přitom v úvahu příčiny rozvratu manželství“¹¹¹. Způsob, jakým se v praxi soudci staví k formulaci „hluboce a trvale rozvráceného manželství“ bude asi značně subjektivní, ale pro nás je důležité, že z teoretického právního hlediska může nevěra být příčinou, která vede k rozvodu. Poslední citaci zákona, §18 hlavy 3., ponechám bez komentáře. „Muž a žena mají v manželství stejná práva a stejné povinnosti. Jsou povinni žít spolu, být si věrni. Vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí“¹¹².

2.5. Sexuologie

Sexuologie je „lékařský vědní obor, původně součást psychiatrie, zabývající se vývojem pohlavního života člověka a prevencí, diagnostikou a léčením sexuálních poruch“¹¹³. Podle sexuologického slovníku se jedná o „obor studující sexualitu. Není jednotnou disciplínou – k lidské sexualitě lze přistupovat z pozic různých vědních oborů – práva, etnologie, antropologie, sociologie, psychologie či medicíny“¹¹⁴.

---

¹⁰⁹ Rendulová, Leks 2004, s. 3

¹¹⁰ Rendulová, Leks 2004, s. 8

¹¹¹ Rendulová, Leks 2004, s. 6

¹¹² Rendulová, Leks 2004, s. 5

¹¹³ Sexuologie - online

¹¹⁴ Capponi, Hajnová, Novák 1994, s. 123

Sexualita v naší kultuře představuje vyvrcholení citového vztahu¹¹⁵. Kromě vyvrcholení emocí ji ale můžeme považovat i za čistě tělesný projev¹¹⁶. Lidská sexualita má tři roviny. První z nich tvoří touha po opačném pohlaví založená na citové bázi, druhou rovinou, která z první roviny vyvěrá, je fyzické spojení a třetím rozměrem je odpovědné rodičovství¹¹⁷. Sexuální touha je úzce spjata s naší přirozenou potřebou lásky a náklonnosti, s potřebou někam náležet, být zahrnut péčí a něhou¹¹⁸. Dále je důležité zmínit, že sexualita je ovlivněna „sociálním učením, kulturou společnosti a vlastní genovou výbavou“¹¹⁹. Toto tvrzení by mohlo vyvolat rozhořčení, že sexualita je pouze biologickým projevem, ale zkušenosti sexuologů hovoří například o párech, které se pokoušejí o početí potomka interfemorálním stykem (mezi stehna). Mezi další lidské specifikum sexuality patří fakt, že lidský druh se sám rozhoduje, „zda svou sexualitu spojí s reprodukcí, či ne, neboť *sexualitu povýšil na samostatnou a smysluplnou činnost samu o sobě*, a to nedokáže žádný jiný živočich, žádný savec a žádný jiný primát“¹²⁰.

Se sexualitou úzce souvisí i pojetí sexu. Ten si většina lidí definuje jako soulož. Existuje mnoho dalších praktik intimního soužití, ale požadavek koitu se pro nás stal atributem správného sexu. Toto pojetí sexu v nás pravděpodobně ukotvila média, ale na vině mohou být i instinktivní pudy, jejichž cílem je početí. Každopádně má spousta z nás omezené a také přemrštěné představy o správném sexu, které vedou k nespokojenostem, partnerským konfliktům a hledání toho, kdo vám onen utopický sex poskytne. Slovník cizích slov uvádí pod heslem sex, že se jedná o „pohlaví; pohlavní pud; pohlavní život; milostné zážitky“¹²¹.

Nyní se podíváme na pojetí mužské a ženské sexuality. „Rámcově lze říci, že zájem mužů o sexuální život je větší a jejich biologicky podmíněný pohlavní pud je silnější než u žen. To platí o všech živočiších natolik, že se hovoří o ‚principu samčí aktivity‘“¹²².

Sexuolog Zvěřina pohlíží na nevěru u mužů a žen takto: „Zatímco muži jsou biologicky vybaveni tendencí k vyšší sexuální promiskuitě a většímu zájmu o neosobní

---

¹¹⁵ Pondělíček 2000, s. 147

¹¹⁶ Vrublová 2005, s. 3

¹¹⁷ Augustyn 1995, s. 15 - 16

¹¹⁸ Dobson 1993, s. 94

¹¹⁹ Vrublová 2005, s. 3

¹²⁰ Pondělíček, Pondělíčková-Mašlová 1974, s. 105; kurzíva v originále

¹²¹ Sex - online

¹²² Pondělíčková-Mašlová 1991, s. 25; uvozovky v originále

kopulaci, ženy jsou naproti tomu v sexualitě náročnější na kvalitu partnera a na svůj citový vztah k němu¹²³. Ženy jsou navíc neustále ovlivněny tradičním modelem, který jim přisuzuje „pasivní roli poskytovatelky sexuálního potěšení“, takže jsou v oblasti nevěry spíše objektem svůdců než iniciátorkami¹²⁴.

Pondělíček uvádí, že pro muže sex značí tzv. „viscerální potěšení“, vycházející z vnitřních orgánů a druhotně vyvolávající dobrou náladu¹²⁵. Kromě zábavy je pro muže důležité i dobývání sexuálního protějšku. U žen je sex spojen s emotivním základem. Tyto rozdíly jsou tradované již řadu let a evokují proto představu, že sexualita je mužskou záležitostí a že muži budou ti, podle nichž se sexualita bude řídit.

Podle Kratochvíla se na přáních člověka v sexuální oblasti podílí převážně sexuální temperament (biologické založení určující sílu pohlavní touhy, výkonnost, četnost styku i odolnost vůči vnějším vlivům), sexuální scénář (souvisí s vývojem sexuální aktivity páru), rozumový postoj k sexu a citový vztah k partnerovi. Partneri by si v těchto oblastech měli být pro dlouhodobý a kvalitní vztah co nejbližší¹²⁶. Kromě blízkosti těchto složek by si dále měli být rovnocenní, aby oba měli z milování požitky a nemuseli ho hledat mimo manželství.

Dospělý jedinec bývá v přítomnosti druhého pohlaví, které má pro něj určité erotické hodnoty, zahrnut řadou podnětů fyzického i psychického charakteru vycházejících z pohlavního ústrojí. Sexuolog Hynie tvrdí, že „sbližování se s takovou osobou, která okouzluje, je provázeno někdy přímo extatickými pocity, při nichž se zapomíná na povinnosti a rozumové důvody a předsevzetí“¹²⁷.

Ze sexuologického hlediska je celoživotní monogamní soužití nevyhovující¹²⁸. Nerodíme se s biologickým předpokladem pro věrnost jedinému partnerovi. Nemůžeme se tedy divit, že tolik lidí praktikuje tzv. sériovou (sukcesivní) monogamii. Promiskuitní chování je pravděpodobně způsobeno touhou muže a ženy „být obdivován a respektován osobou opačného pohlaví“¹²⁹. Jedinec si potřebuje upevnit představu o sobě samém a dokázat si, že je ještě stále atraktivní. Nevěra má tedy mnoho příčin. Mezi ty základní patří nesporně pohnutky pudové a psychologické. Promiskuitní chování může ale paradoxně vnést i po sexuální stránce do vztahu pozitivum.

---

¹²³ Zvěřina 2000, s. 18

¹²⁴ Zvěřina 2000, s. 10

¹²⁵ Pondělíček 2000, s. 119

¹²⁶ Kratochvíl 2002, s. 165

¹²⁷ Hynie 1941, s. 48

¹²⁸ Pondělíček 2000, s. 78

¹²⁹ Dobson 1993, s. 92

Manželská sexualita je totiž kvalitnější, má-li žena pocit, že její muž je ostatními ženami žádaný a může o něho přijít, než kdyby k němu byly ostatní ženy netečné¹³⁰.

Nevěra může být způsobena i řadou nemocí. Může se jednat o nemoci vrozené či získané (například vlivem stárnutí). Mezi nejčastější sexuologické problémy párů patří problémy s erekcí (fyziologické či psychologické povahy), problémy s absencí nebo rychlým nástupem orgasmu, neshody týkající se frekvence styku, sexuální úchytky, či jiné fyziologické a psychologické problémy.

Jednou z chorob, která se může podílet na promiskuitním chování, je satyriasis či nymfomanie, která způsobuje hypersexualitu, a tím pádem touhu po velkém množství pohlavních styků. Tato choroba může být způsobena extrémně vyvinutými částmi mozku, které řídí sexuální činnosti, a dále zvýšenou hladinou androgenů v těle¹³¹. Zvýšená touha po intimním styku volně souvisí s ovulací ženy, která bývá příčinou vyšší sexuální aktivity u žen, a tím pádem dochází i k většímu sklonu k nevěrnému chování¹³². Nejedná se ale o chorobu, je to vrozená charakteristika determinující pohlavní život žen.

Další sexuologické vysvětlení nevěry může spočívat v psychologické poruše zvané erotomanie. Ta značí rozkoš z dobývání žen, která nemusí být zapříčiněná touhou po sexuálním uspokojení. Cílem je zábava, požitek, či podpora narcistního sebevědomí¹³³. V některých ohledech je předchozímu podobná i tzv. defloranční manie. Jedná se o sadisticky laděnou touhu muže „zbavovat ženy panenství a deflorovat co možná nejvíce žen, a to i tehdy, když deflorace přináší ženě zřetelné bolesti“¹³⁴.

Podle někoho může být nevěrou i jakákoliv forma intimně-sexuální korespondence. I v této sféře můžeme najít sexuologicky definovanou poruchu, která se nazývá erotografomanie či pornografomanie. „Sexuální vzrušení a někdy i uspokojení je dosahováno psaním erotických či spíše pornografických textů a jejich zasíláním osobám sexuálně preferovaného pohlaví“¹³⁵.

Příčinou vyhledávání mimomanželského sexu může být i neschopnost kopulace muže s ženou, kterou miluje. Bojí se totiž, že by jí mohl ublížit. Tato anomálie pravděpodobně vychází z oidipovského komplexu¹³⁶.

---

¹³⁰ Pondělíčková-Mašlová 1991, s. 50

¹³¹ Pondělíček 2000, s. 107

¹³² Wright 1995, s. 76

¹³³ Pondělíček 2000, s. 107 - 108

¹³⁴ Capponi, Hajnová, Novák 1994, s. 33

¹³⁵ Capponi, Hajnová, Novák 1994, s. 41

¹³⁶ Russel 1931, s. 131

Jak již bylo uvedeno dříve, často sexuální život manželů narušují problémy s potencí. Jedním z nich je tzv. druhotná impotence, která se objevuje u mužů nejčastěji na přelomu páté a šesté dekády života a je v přímém vztahu k nadměrnému požívání alkoholu. Útlumový vliv alkoholu nebo jiných omamných látek se v předchozích fázích může projevit v selektivní impotenci, tj. v neschopnosti uskutečnit sexuální styk v manželství, a přitom v možnostech uskutečňovat jej v rámci mimomanželských vztahů¹³⁷.

Sexuální soužití páru je pro dlouhodobé správné fungování vztahu nezbytné. Nesoulad v sexuální sféře se totiž odráží do všech ostatních oblastí partnerského života a oslabuje jeho stabilitu. Každý pár (i ten milenecký) se ovšem musí připravit na to, že „určité zevšednění, snížení sexuální přitažlivosti, je po určité době zákonité a dojde k němu s každým partnerem“¹³⁸. Mimo pokles přitažlivosti bývá překážkou zdravé sexuality i morálka a postoje, které brání správnému průběhu intimního kontaktu¹³⁹. Pokud se ale problém jakéhokoliv podstaty vyskytne, není složité hledat útěchu v náručí někoho jiného. V moderních městech s anonymní existencí, s prakticky žádnou sociální kontrolou a s možností využívání moderních technologií je nalezení a získání extramatrimoniálního partnera snadnou záležitostí.

2.6. Sociobiologie

Sociobiologie se zabývá studiem lidské přirozenosti, syntézou poznatků věd přírodních a humanitních. Často se obrací ke studiu a srovnávání se sociálním životem zvířat.

Na úvod k myšlenkám sociobiologie se podívejme na krátký citát z knihy Wrighta: „Pod pestrou mozaikou nápadných rituálů a zvyků se všude na světě objevují stejné vzory rodinného života, přátelství, politiky, sexuality i morálky“¹⁴⁰. O některých částech citátu by se možná pod vlivem moderního bádání dalo spekulovat, ale vystihuje podstatu myšlení sociobiologů.

Podle biologického základu je sexuální potřeba stejně důležitá jako například nasycení či spánek¹⁴¹. Sexuální potřeby se pak řídí principy přírodního výběru, ve

---

¹³⁷ Pondělíček, Pondělíčková-Mašlová 1974, s. 253

¹³⁸ Pondělíčková-Mašlová 1991, s. 28

¹³⁹ Kratochvíl 2002, s. 167

¹⁴⁰ Wright 1995, s. 11

¹⁴¹ Ridley 1999, s. 142 - 143

kterém vítězí jedinci s nejhodnější výbavou pro přežití. Jsme pouze loutkami pro potřeby genů, a tak podvědomě vybíráme partnery těch nejlepších kvalit¹⁴². V souladu s myšlenkami ekonoma Smithe říká evoluční biolog Ridley, že „základem spolupráce a pokroku, jež jsou lidským společenstvem vlastní, není zájem každého z nás o dobro ostatních, ale úsilí o naplnění našich individuálních zájmů“¹⁴³.

Sexuální iniciativa vychází od samců, kteří jsou také lépe vybaveni k boji o sexuální partnerku. Partnerku získává ten, kdo je v boji lepší. Vlastnictví samičky se stává symbolem moci a prestiže. Jsou to pak právě samičky, které určují, jak se budoucí populace budou vyvíjet, neboť si vybírají protějšky s určitými znaky¹⁴⁴. Jednoduše můžeme jednotlivé strategie popsat tak, že muži jsou soustředěni na kvantitu a ženy na kvalitu¹⁴⁵.

Pro postižení charakteru sexuálního chování mužů a žen je důležité zmínit investice, které jednotlivá pohlaví do sexuálního života a jeho důsledků vnášejí. Náklady muže mohou být stručně minimalizovány do krátké doby kopulace, která vyžaduje relativně malé množství energie, je vcelku bezpečná a pohodlná. Mužská rovnice tedy stojí na malých vkladech a velkých ziscích, kterými jsou potomci nesoucí předané geny. Pro ženy se koitus může stát dlouhodobým závazkem, který může přinést i riziko úmrtí. Investice do potomstva je u žen rozdílná i z aspektu časového, z hlediska energie potřebné pro vytvoření gamet, při oplodňování, v době gravidity i při péči o potomstvo. Je tedy namístě, že žena závazek budoucího potomstva přijímá pouze za podmínek, které jí připadají výhodné. Muži se tak předvádějí, aby zaujali a přesvědčili ženu o tom, že oni jsou těmi vyvolenými¹⁴⁶. V podobném smyslu se nesou i etologická zjištění, že mužská promiskuita spočívá v možnosti oplodnit neomezené množství žen za účelem zachování svého druhu, oproti faktu, že žena je v množství potomků, které může přivést na svět, limitována¹⁴⁷. Muž si může dovolit tento luxus z důvodu velkého počtu rychle se obnovujících pohlavních buněk a nízkých investic do reprodukce¹⁴⁸.

Výjimkou mužů mezi většinou ostatních samců je relativně velká otcovská investice zaručující pomoc při výživě, ochraně a výchově potomstva. Muž se tak tedy stává fixovaným do monogamního soužití. (Zajímavostí je údaj z práce Matouška, který

---

¹⁴² Wright 1995, s. 41

¹⁴³ Ridley 2000, s. 56

¹⁴⁴ Wright 1995, s. 37

¹⁴⁵ Ridley 1999, s. 109

¹⁴⁶ Wright 1995, s. 45 - 46

¹⁴⁷ Šmolka 2003, s. 24

¹⁴⁸ Ridley 1999, s. 109

tvrdí, že „pouze necelá 3% ze savčích druhů jsou monogamní“¹⁴⁹.) Výhoda dítěte, o které se starají oba rodiče, je příčinou zamilovanosti mezi rodiči¹⁵⁰. Podle sociobiologů je základním rodinným vztahem vztah ženy a dítěte, nikoliv vztah ženy a muže¹⁵¹. Výsledkem modelu je ženin výběr muže na základě genetickém, ale i na základě perspektiv toho, co jí bude moci muž v dalších fázích vztahu nabídnout. Mezi lidmi tak hraje roli při pohlavním výběru partnera i jeho socioekonomické postavení, přičemž lidé s vysokým sociálním statusem jsou reprodukčně úspěšnější¹⁵².

Monopolizace životního partnera je u lidského druhu silně spojená s reprodukčním chováním zvaným jako k-strategie, který spočívá v plození menšího množství potomků a dlouhodobé výchově. Dlouhodobá párová soužití nejsou tedy kulturním konstruktem, ale jedná se o atribut člověka jako lidského druhu¹⁵³. K dlouhému trvání svazků dále napomáhá i emotivní složka lidského jedince, která není lhostejná k citům druhého, a tak i při menších komplikacích ve vztahu zůstáváme, abychom druhému neublížili. Jelikož jsme živočišným druhem, u kterého je nutná dlouhodobá péče a výchova potomků, je nám v podstatě souzeno zůstat si navzájem věrni¹⁵⁴.

Existují i domněnky, že monogamie podložená zákonem, náboženstvím, nebo přísnými sankcemi omezuje násilné výboje mezi muži¹⁵⁵. Pokud by monogamie uzákoněna nebyla, docházelo by pravděpodobně k nerovné distribuci výhod, neboť na některé muže by zkrátka žádné ženy nezbyly. „Monogamie je podle neodarwinistů uspořádání společnosti chránící spíše zájmy mužů než zájmy žen“¹⁵⁶. „Sexuálně polygamní svazek implikuje v našem kulturním okruhu subjektivně velmi nepříjemné a přitom široce rozšířené pocity strachu, žárlivosti, závisti, větší prázdnoty a větší úzkosti, soupeřství a msty. Kdybychom rozebírali jeden tento pocit za druhým, zjistili bychom, že je každý z nich nejen subjektivně nepříjemný, ale že vůbec nepřispívá k soudržnosti celé skupiny (...) ani ke štěstí jejích členů“¹⁵⁷. Monogamní uspořádání partnerských vztahů je pro člověka zřejmě tím nejlepším. Měli bychom ale občas zvážít, zda naše chování nezpůsobuje přílišnou erozi tohoto modelu.

---

¹⁴⁹ Matoušek 1997, s. 14

¹⁵⁰ Wright 1995, s. 62 - 65

¹⁵¹ Možný 2002, s. 76

¹⁵² Ridley 1999, s. 99

¹⁵³ Ridley 2000, s. 104

¹⁵⁴ Russel 1931, s. 27

¹⁵⁵ Ridley 1999, s. 166

¹⁵⁶ Matoušek 1997, s. 14

¹⁵⁷ Pondělíček, Pondělíčková-Mašlová 1974; s. 206

Co se samotné nevěry týče, je pro muže největším nebezpečím sexuální nevěra ženy. Může se mu potom lehce stát, že bude vychovávat cizího potomka. Pro ženy je pak nevěra muže špatná z hlediska ekonomického, protože může přijít o jeho podíl na výživě a výchově dětí. Pokud je jí muž nevěrný, přichází o čas a prostředky potřebné pro vlastní rodinu. Nejhorší je pak mužská nevěra na emocionálním základě, která může zapříčinit úplné odloučení partnerů¹⁵⁸. Pro muže je ovšem nevěrné chování výhodné. Má možnost rozšířit své geny ve větším měřítku, než by měl s jednou partnerkou, a navíc mu kontakt s větším počtem žen přináší psychická pozitiva.

Veškerá ženská strategie vychází z předpokladu skryté ovulace. Ženy vede k nevěře například výtěžek, který často za poskytnutý sex dostávají v podobě dárků či nějakého druhu výhod. Výhodou styku s více muži ve stejné časové etapě je i jev zvaný válkou spermií, ze kterého vycházejí kvalitnější potomci a možnost u více mužů vyvolat dojem, že mohou být otcem budoucího dítěte. Ženy pak mají pojištěno, že nebudou potomka vychovávat samy a mohou získat kompromis mezi kvalitními geny jednoho muže a láskou a péčí muže jiného¹⁵⁹.

Z pohledu sociobiologie se s rostoucí délkou manželství zvyšuje pravděpodobnost, že bude nevěrný muž. Je to dáno faktem, že mladá partnerka mu může poskytnout mnohem větší počet potomků, než žena současná¹⁶⁰.

Na závěr této kapitoly věnujme pozornost jednomu příhodnému citátu Wilsona. „Průměrný počet samic, které se páří s úspěšnými samci, přibližně odpovídá rozdílu ve velikosti mezi samci a samicemi. Muži nejsou o mnoho větší než ženy (...) průměrný počet žen na úspěšného muže se ukáže být větší než jedna, ale menší než tři. Předpověď se blíží realitě; víme, že jsme mírně polygynní druh“¹⁶¹.

Nyní se podíváme na nevěru očima sociologie. Jedná se o navázání na druhý díl textu, ale z důvodu většího rozsahu oproti ostatním vědám je kapitola o sociologii samostatnou částí. Stejně jako v druhé části zde platí, že jednotlivé myšlenky se mezi vědami prolínají, takže je pravděpodobné, že podobné názory, jaké budou uvedeny v následující části, jsou blízké těm již zmíněným.

---

¹⁵⁸ Wright 1995, s. 72

¹⁵⁹ Wright 1995, s. 73 - 75

¹⁶⁰ Wright 1995, s. 93

¹⁶¹ Wilson 1993, s. 29

3. Nevěra ze sociologického pohledu

Téma této kapitoly spadá do oblasti sociologie sexuality, která se zabývá sociálními formami sexuálních vztahů a vzájemnými souvislostmi mezi sexualitou, sociálními normami, sociální strukturou a formami chování. Lidská sexualita je charakterizována normativní selekcí výběru, emocionálností a relativně dlouhodobým spojením, není nutně spojena s reprodukcí, je podřízena racionálním úvahám a kulturním normám a ve všech společnostech se projevuje i způsoby, které neodpovídají hodnotám konkrétní společnosti¹.

Pro uvedení do sociologického pohledu na nevěru je vhodné nejprve stručně popsat základní změny společnosti, které nepochybně měly vliv na nahlížení na nevěru i její výskyt. Podívejme se tedy na nejvýznačnější rozdíly mezi společnostmi tradiční a moderní.

Hlavními rysy tradiční společnosti je důraz na jistoty, které byly ukotvovány náboženskými idejemi. Tradiční společnosti se vyznačují zemědělskou produkcí, genderově diversifikovanou dělbou práce či velkými rozdíly v sociálním postavení². S těmito faktory je spojena i existence široké rodiny. Pro období tradiční společnosti je charakteristická i velmi nízká horizontální i vertikální mobilita (status je dán askriptivně). Prioritním zájmem společnosti je zájem celku nad osudy jednotlivých lidí³. Keller uvádí dále například to, že společnost tradiční je očima té moderní viděna jako pestrá, ale plná nepořádku, lidé v ní jsou málo iniciativní, nedochází k inovacím, panuje strach ze všeho cizího a nového a život v ní je monotónní⁴.

Moderní doba se často vymezuje jako protiklad ke společnosti tradiční. Začala se rozvíjet s nástupem industrializace. Stabilizační a orientační funkci ve společnosti převzal namísto teologie systém vědění⁵. Díky strojní výrobě došlo ke zrychlení vývoje společnosti a lidé se začali stěhovat za prací a obživou do měst. Moderní život je spojen s neosobními vztahy, anonymitou, nízkou sociální kontrolou, vysokou rychlostí změn, značnou mobilitou či zasahováním velkých korporací do osobního života člověka⁶. V popředí jsou zájmy lidí a soužití je pouze otázkou dobrovolné kooperace, která

---

¹ Geist 1992, s. 433

² Giddens 1999, s. 74 - 75

³ Jandourek 2003, s. 20

⁴ Keller 1998, s. 11

⁵ Keller 1995, s. 12

⁶ Giddens 1999, s. 75 - 76

je často spojena s vidinou nějakého zisku⁷. Moderní svět je také nezbytné uvážit jako globalizovaný, kde stále více lidí sdílí stejné osudy a je závislých na dění v odlehlých částech světa⁸. Rodina se zúžila pouze na rodinu nukleární a příbuzenské vztahy ztrácejí svou důležitost.

Podle některých autorů (např. Z. Baumana) se stav současné společnosti v západních státech může označovat jako postmoderní, protože je vývojově dále než společnost moderní. Postmodernismus spočívá především na „pluralitě, heterogenosti a diskontinuitě jako zákl. orientační směrnicí, a zároveň označuje pestrou množinu netradičních kult. aktivit a výtvorů“⁹. Postmoderní člověk si je vědom mnohoznačnosti, neurčitosti, nahodilosti i určité absurdity světa¹⁰. Postmodernismus se dále vyznačuje rezignací na ideu pokroku, odmítáním všeobecných principů a hledáním alternativních způsobů myšlení¹¹.

Vzhledem k multiparadigmatičnosti sociologie a neustálým diskuzím na téma modernismus versus postmodernismus nebudeme pro účely práce termíny rozlišovat. Současný stav západoevropské společnosti nazveme v souladu s převládajícím diskurzem české sociologie jako modernismus s tím, že budeme respektovat její vývoj, a tudíž zahrnovat i některé charakteristiky vytyčované zastánci postmodernismu.

Nyní se budeme věnovat některým aspektům moderního života a zkusíme se zamyslet nad jejich možnými vlivy na výskyt a charakter mimomanželských vztahů. Konkrétně je toto téma rozebráno v kapitolách Individualizace, Konzumní způsob života a Chaos, absence řádu. Jelikož se jedná o pohled sociologický, nebudeme přihlížet ke zvláštnostem každého páru, ale budeme vnímat problémy v manželství z hlediska celé společnosti.

3.1. Individualizace

Jak bylo uvedeno výše, život moderního člověka je spojen s průmyslovou výrobou. Ta sice začíná být na ústupu terciární sféře, ale její následky ve společnosti zůstaly. V průmyslové továrně se člověk stal zaměstnancem bez vlastních úsudků, výsledky práce mu byly odcizeny a pro firmu měl pouze hodnotu práce, která byla

---

⁷ Keller 1995, s. 13

⁸ Giddens 1999, s. 82 - 83

⁹ Petrušek a kol. 1996, s. 811

¹⁰ Petrušek a kol. 1996, s. 812

¹¹ Jandourek 2007, s. 188

formou zboží. Atributem ideálního pracovníka dnešní doby je člověk soutěživý a flexibilní. Má být stále připraven, aby mohl být využíván svým zaměstnavatelem a podřídit se pracovnímu procesu. Výsledkem poptávky po pracujících splňujících tyto požadavky je doba „křehkých vazeb“¹². Pro rodinu je tento fakt příčinou považování trvalého svazku za nadbytečný a nerozumný, protože snižuje konkurenceschopnost na trhu práce¹³. Moc finančních prostředků a ekonomická struktura světa dělá z Homo sociologicus individualizovaného jedince.

Individualizace úzce souvisí s důrazem moderní společnosti na svobodné rozhodování jedince. Svoboda značí možnost volit a možnost se podle zvoleného chovat, pokud nám do cesty nepřijdou překážky způsobené svobodným jednáním ostatních či výsledky našich minulých činů. Přináší s sebou ale i odpovědnost za vlastní rozhodnutí a své činy¹⁴. Zdá se, že ve sféře rodinné mnoho jedinců volí svobodu pouze jako akt „parciální“, protože si užívají volnosti, kterou přináší, ale nejsou schopni domyslet důsledky svých činů. Konkrétně v případě nevěry se jedná o uspokojení slasti, vášní a touhy, bez ohledu na riziko rozpadu manželského vztahu. Využívání svobody nehledí tedy na potřeby a vize druhých, ale je orientováno k individuálnímu, sobeckému cíli. Věrnost, kterou před zákonem slibujeme, již dnes přestává být chápána jako povinnost, ale stává se otázkou individuálních hodnot a práv¹⁵.

Sullerotová uvádí, že „sociální morálkou individualistů je tolerance vůči druhým a hledání vlastní nezávislosti. Jde o životní zásadu: nezatěžovat bližního, nezáviset na bližním, neodcizit se sám sobě, vydobýt si autonomii: zákon pro sebe a sebe za zákon“¹⁶. Bauman na morálku individualistů pohlíží jako na nemorální, protože morální jednání podle jeho názoru „pramení z pocitu zodpovědnosti za blaho a dobro druhého člověka“¹⁷.

Důsledky individualistických tendencí se projevují bohužel i v poklesu porodnosti pod míru přirozené reprodukce obyvatelstva. Narození dítěte v moderní době často nepřináší do rodiny očekávanou radost, ale naopak napětí a pokles spokojenosti s manželským životem. S odpovědností za potomka bývají totiž spojeny změny, jako je ztráta spontánnosti, méně času na vlastní zájmy, či potlačení partnersko-mileneckých

---

¹² Bauman 2004, s. 35

¹³ Bauman 2004, s. 37

¹⁴ Bauman 2000, s. 25

¹⁵ Tutterová, Voňková, Harl 1990, s. 24

¹⁶ Sullerot 1998, s. 39

¹⁷ Bauman 2000, s. 72

rolí na úkor rodičovských¹⁸. Pokud se pár pro potomka rozhodne, je častým jevem kompenzace deficitů, které nastaly v rodině, mimo ni.

Od naší uzavřenosti do sebe nás osvobozují vztahy s ostatními lidmi. Druzí nám otevírají cestu do reality a umožňují nám poznat sami sebe. Touha po svobodě v nás tedy koexistuje s potřebou někam patřit a nalézt svou vlastní identitu. Cesta ke hledání své vlastní podstaty může být vedena skrze partnera, nejbližší příbuzné, přátele i mimomanželský vztah. Kontakt s druhým člověkem ale může také značit pouhý konzumní přístup, kdy nám jde o zisk požitků¹⁹. Individualismus je úzce spojen s konzumním stylem života, a právě na tento přístup k ostatním lidem se podíváme dále.

3.2. Konzumní způsob života

Konzumování představuje asi nejdůležitější formu vlastnění. Konzumování „snižuje strach, protože to, co jsem konzumoval, mi nemůže být odebráno, ale nutí mne také, abych konzumoval stále více, protože to, co jsem jednou spotřeboval, mne přestává uspokojovat“²⁰. V masové společnosti je tím pádem privilegovaný požadavek kvantity na úkor kvality získaných statků²¹. Další zajímavý názor na konzumní společnost pochází od Baggia. Říká, že „konzumismus je (...) procesem odvádějícím od hledání smysluplného života, který bychom chtěli žít, k němuž se cítíme být vnitřně povoláni. Je však nemožné dosáhnout tohoto štěstí, a tak konzumismus touhu po něm nahrazuje spotřebním chováním“²².

Konzumní způsob života je do značné míry spojen s životem ve městech. Městem rozumíme „lidské sídlo s vysokou hustotou obyvatel a komunikací, rozvinutou dělbu práce a poskytováním služeb uspokojujících převážnou většinu potřeb obyvatel a s vysokou mírou kulturní a hmotné směny“²³. Další charakteristikou městského života je povaha interakcí, která je ve většině případů anonymní, což způsobuje větší výskyt klamů a podvodů. Je snadné vydávat se za někoho jiného – i proto, že druhé vnímáme pouze jako fragmenty jejich opravdové osobnosti²⁴. Velká města se potýkají s problémem netečnosti a lhostejnosti k potřebám ostatních, které vyplývají

---

¹⁸ Renzetti, Curan 2005, s. 233

¹⁹ Baggio 1996, s. 36

²⁰ Fromm 1992, s. 29

²¹ Keller 1995, s. 162

²² Baggio 1996, s. 20

²³ Jandourek 2003, s. 197

²⁴ Bauman 1995, s. 26

z obrovského množství podnětů²⁵. Městský život se dnes týká prakticky všech obyvatel (pokud v něm nebydlí, tak alespoň dojíždějí za prací či nákupy), takže není divu, že lhostejnost se stala tak rozšířeným fenoménem.

Cíle moderního člověka již nejsou orientovány na přežití, ale na co nejspokojenější prožití vlastní existence. To je pro producenty výrobků motivací k produkci stále většího množství a variability zboží, která je symbolem zisku. Zboží je dnes součástí životního stylu²⁶. Konzumní společnost nabízí jedinci hojnost zboží, která je nad rámcem jeho spotřeby. Člověk si tak zvyká, že vždy má to, co chce, a má toho dostatek. K jednotlivým věcem ztrácí prakticky jakýkoliv vztah, protože jsou snadno nahraditelné.

Zbožnímu odvětví se postupně začíná podobat i sociální oblast. Masová společnost odcizuje člověka vůči druhým i vůči sobě samému, neboť je zbaven pocitu zodpovědnosti a je odcizen činností pro velké formální organizace²⁷. Vztahy mezi lidmi získávají neosobní, věcnou povahu. Svazky chápeme jako něco, co máme konzumovat a testovat, nikoliv to, o co bychom měli pečovat. Kvalitu vztahu navíc musíme mít hned, nejsme ochotni čekat, jestli se objeví, či ne. Pravá láska má přitom být nekonečnou, má být nezachytitelná, neuspokojitelná a měla by být spojena se schopností obětovat sám sebe²⁸.

Konzumnímu způsobu života začala podléhat i sexuální oblast. Sexuální rozkoš je v naší době považována za vrchol libých zážitků²⁹. Podle Baumana je sexualita moderního člověka redukována na uspokojení sexuální touhy. Konkrétně říká, že „sex odtržený od lásky je zredukován na vybíjení napětí a partner je užíván jako v podstatě zaměnitelný prostředek k dosažení tohoto cíle“³⁰. Druhá osoba je nám tedy zbožím, které využijeme a když nás přestane bavit, „koupíme“ si další. Konkrétní zboží nás baví jen tak dlouho, dokud je pro nás vzájemná směna výhodná. (Teorie sociální směny v relevantním kontextu následuje níže.) Lipovestky na základě důsledků konzumního životního stylu současné projevy sexuality odsuzuje, protože je pro něj ponížením

---

²⁵ Bauman 2000, s. 72

²⁶ Bauman 2000, s. 103

²⁷ Keller 1995, s. 161

²⁸ Bauman 2004, s. 186, 193 - 194

²⁹ Bauman 2004, s. 263

³⁰ Bauman 2000, s. 105

člověka na post věci³¹. Bauman naproti tomu pokládá svobodu vyhledávat sexuální potěšení pro ně samotné za kulturní normu moderní společnosti³².

Problém sexuality z hlediska konzumní společnosti je spojen i s požadavkem rozmanitosti jeho forem. Sexuální praktiky jsou však biologicky determinovány a velké posuny směrem k jejich heterogenitě jsou nemožné. Modernímu člověku, který chce uspokojit své touhy, ale je zhýčkáán obrovským množstvím variací v ostatních sférách, připadá sexuální život neuspokojivý³³. Vyhledává proto často poradenská centra, shání erotické pomůcky, snaží se o zintenzivnění prožitků prostřednictvím omamných látek a může hledat chybu i na straně partnera, která ústí ve vyhledávání nového.

Se sexualitou je nezbytné spojit i otázku těla. Tělo je v moderní společnosti předmětem uctívání. Jsme posedlí tím, abychom dobře vypadli, byli zdraví a abychom uspokojovali jeho touhy. Když je pro nás tělo tak důležité, musíme přece jeho potřeby respektovat³⁴. (Opět se jedná například o nutkavou potřebu uskutečnit mimomanželský poměr). I v rámci těla tak prožíváme rozkol, protože chceme uspokojovat jeho potřeby, ale máme být zároveň schopni střízlivého úsudku nad ním³⁵.

Tělo moderního člověka se stalo především orgánem spotřeby a jeho náležitý stav je určován mírou toho, kolik toho dokáže z nabídek konzumní společnosti přijmout. Výkonné tělo je takové, které je připraveno vstřebávat rozkoše sexuální, gastronomické, zrakové, sluchové atd. Ideálem je zkrátka jeho vycvičení na pocíťování rozkoše. Vždy ovšem můžeme dojít dál – norma úplného uspokojení se posunuje stále hlouběji. Proto je moderní člověk nespokojen a chce stále více³⁶.

S konzumem je propojena masová kultura, u jejíhož zrodu stojí předpoklad široce demokratizované společnosti³⁷. Pro konzumní život jsou nepostradatelné různé druhy médií, které ho pomáhají spoluvytvářet (jelikož masová komunikace ovlivňuje myšlení a jednání lidí i způsob jejich života), ale zároveň jsou i jeho důsledkem. Média plní funkce propagandy, reklamy, sociální kontroly i funkce zábavné³⁸. Co se týče vlivu médií na sexuální oblast, dochází k tomu, že nám média předkládají vzory sexuálního chování, které často nevědomě začínáme napodobovat. Když si uvědomíme, že televizní seriály se točí prakticky pouze okolo vztahů zkomplikovaných nevěrou, bulvární plátky

---

³¹ Lipovetsky 1998, s. 36

³² Bauman 2004, s. 258 - 259

³³ Bauman 2004, s. 263 - 264

³⁴ Lipovetsky 1998, s. 74 - 76

³⁵ Bauman 2004, s. 263

³⁶ Bauman 1995, s. 78 - 80

³⁷ Keller 1995, s. 160

³⁸ Petrusek a kol. 1996, s. 508

neřeší prakticky jiné téma, a dokonce i seriózní tisk se někdy obrátí k řešení milostných vztahů VIP osobností, je nasnadě, že modely, které přejímáme, nejsou v souladu s požadavkem věrnosti. Baggio vliv mediálních vzorů ještě víc podtrhuje, neboť je pokládá za náhradu tradiční morálky³⁹.

Hypotézami, které se týkají vlivu médií, může být i oslabování lidské představivosti a kreativity (stačí jen kopírovat dané vzory) a dále možnost, že nepřeborné množství sexuálních podnětů, které k nám média vysílají, může vyvolávat menší citlivost k sexuálním otázkám, a tím pádem potřebu silnějších podnětů pro vlastní uspokojení. Média také zobrazují intimní vztahy jako nereálně krásné, a to způsobuje frustrace z nedostatečného sexuálního života vlastního. Požadavek silnějších podnětů pro uspokojení a hledání ideálu svého sexuálního života může být podnětem, který vede k tendenci vyhledávat nové intimní vztahy.

Vliv na moderní podobu sexuality má jistě i pornografický průmysl, který nezobrazuje sexualitu jako něžný, oboustranně uspokojující a smysluplný zážitek⁴⁰. Výsledkem působení pornografie a dalších faktorů, které přináší média, je lehkost a pomíjivost sexuálních vztahů.

Další spojitost médií a současného životního stylu se odráží v častém sledování televize, které přináší ztrátu smyslu pro realitu. Skutečné osudy vnímáme pouze zprostředkovaně a jsou pro nás pouhou podívanou. Podobný problém přináší i internet, díky němuž můžeme využívat obrovské komunikační možnosti, které způsobují uzavírání se před reálným světem do světa zprostředkovaného. Televize i internet nás učí žít ve virtuálním světě, kde si nemusíme uvědomovat zodpovědnost, naše činy tam nikomu nezpůsobují bolest⁴¹. Toto znečitlivění vůči reálným lidem a reálnému světu je dalším aktivátorem pro individualistické jednání.

Masová společnost v sobě přináší také touhu odlišit se od jednolitého davu. Snažíme se být jiní a lepší než ostatní a nevěra je možností, jak tento pocit získat. Buď bude výsledek pouze subjektivním pocitem, nebo se může stát senzací i pro ostatní, protože jsme vybočili z řady konformních manželů, kteří si hrají na dodržování věrnosti.

---

³⁹ Baggio 1996, s. 16

⁴⁰ Pondělíček, Pondělíčková-Mašlová 1974, s. 347

⁴¹ Baggio 1996, s. 31 - 33

3.3. Chaos, absence řádu

Moderní doba přináší každému volnost. Zřekli jsme se norem, protože neodpovídaly požadavku rozhodovat sám o svém životě⁴². Výsledek se projevuje jako rozvolňování norem, ztráta hodnotových orientací či úpadek morálky. Neexistují etická pravidla, která by byla všeobecně uznávána. Chybí sociální kontrola, která má zajišťovat řád a stabilitu⁴³. Neexistuje ani homogenní veřejné mínění, které by vytvářelo tlak a jako sociální kontrola působilo⁴⁴.

Hlavní výhodou řádu je, že přináší bezpečí, možnost předvídat a mít kontrolu nad výsledky svého jednání⁴⁵. Potřeba pevného řádu je ale neslučitelná s požadavkem flexibility. Pocity jistoty jsou však pro člověka důležité a pokud je nepřináší okolní svět, je nasnadě, že se je snažíme hledat právě ve sféře rodinné. Bohužel ani tam často není manželský slib zárukou stability svazku. Neexistuje žádná smlouva, která by poutala člověka k člověku pevnými závazky. Hlavní závazek, který člověk má, má sám k sobě⁴⁶.

Moderní společnost by se dala označit za anomickou, neboť některé z jejích znaků tvoří právě nejistota, nesoudržnost či absence pravidel a norem⁴⁷. Anomie moderní společnosti úzce souvisí s rychlostí a nekoordinovatelností sociálních změn. Příkladem může být vymizení sociální role muže jako živitele rodiny a ženy jako pečovatelky, ale nastolení rámců rolí nových⁴⁸.

Absence řádu vyvolává chaos a ten zapříčiňuje, že lidé nevědí, co mají dělat. Sami si tvoří životní pravidla nebo napodobují ostatní (například zmíněné mediální postavy)⁴⁹.

Lidská identita je rozkolísaná. Nevíme, kam patříme. Nevíme, co bude dál. Naše zkušenosti nemůžeme kumulovat a využívat, protože vlivem změn jsou již po krátké době neplatné. Nenalezli jsme sami sebe, nemůžeme růst, hledáme tak zpestření nudy a stereotypu. Riziko a dobrodružství se stávají aspekty osobního růstu⁵⁰. Otázka toho, kde můžeme nalézt zpestření, riziko, dobrodružství, ale i pocit jistoty, je nasnadě.

---

⁴² Baggio 1996, s. 41

⁴³ Keller 1995, s. 171

⁴⁴ Baggio 1996, s. 40 - 41

⁴⁵ Bauman 2004, s. 42

⁴⁶ Stafford 1996, s. 33

⁴⁷ Keller 1995, s. 149

⁴⁸ Stafford 1996, s. 10

⁴⁹ Stafford 1996, s. 6

⁵⁰ Baggio 1996, s. 56 - 57

Důsledkem nejistot je i strach z budoucnosti. Lidé se tak obracejí k životu v přítomnosti, který si však neumí dostatečně užít. Žijeme často bez trvalých návyků, dlouhodobých závazků a v sociálních vztazích zůstáváme pouze pokud je to pro nás výhodné⁵¹. Absence pevného řádu dále přináší strach z nestálosti. Volíme tedy raději cestu emočního odpoutání, abychom nebyli zklamáni a neztráceli svou vyrovnanost. Konkrétním případem této situace je již v předchozí kapitole uvedený „cool-sex“, který odráží oddělení sexu od citové složky⁵².

Jak jsme zmínili v části o individualismu, moderní člověk je lhostejný. Je pro něho typické, že na ničem nelpí, jeho názory a hodnoty se rychle mění⁵³. Tradiční hodnoty a názory opírající se o křesťanské ideje zmizely, ale pohled na sexuální tabu jako incest či nevěra spolu s cílem žít v monogamním partnerství ve většině lidí zůstal zakotven. Moderní svět však není schopen plnit požadavky společnosti tradiční. Cílem moderního člověka je intimita, která značí pocit blízkosti s druhým člověkem. Je pro ní ale důležitá i nezávislost na partnerovi, kterou jsme ochotni dosahovat i ze předpokladu porušení tabu nevěry či rozvodu⁵⁴.

Se sexualitou byla dlouhá staletí spojena norma monogamního heterogenní svazku. Problémem je fakt, že tato norma byla značně narušena, čemuž nasvědčuje například možnost uzavřít svazek homosexuální. Na celkové rozvolnění norem týkajících se sexuální oblasti ukazuje i tolerance vůči předmanželskému sexu, kohabitaci, provokativnímu oblékání atd.

Podle Možného je sociální oprávnění k sexuální aktivitě legitimizováno zamilovaností⁵⁵. Implicitně by se v této tezi mohla najít též legitimita sexuálního kontaktu i mimo manželský svazek. Tento princip potvrzuje také posun ve vnímání nevěry, kterou začíná spousta párů chápat jako běžnou součást manželského soužití. Tým autor také uvádí, že „určitá míra polygamního chování je dnes již součástí sociální normy, respektive je považována za tolerovatelnou odchylku od normy“⁵⁶.

V dnešní době si každý myslí, že má právo uspořádat si svůj sexuální život tak, jak sám chce, a okolí nemá prakticky právo mu do jeho rozhodnutí zasahovat⁵⁷. Problematické ale je, že některé aspekty sexuálního chování má na společnost značný

---

⁵¹ Bauman 2004, s. 183 - 186

⁵² Lipovetsky 1998, s. 92

⁵³ Lipovetsky 1998, s. 55

⁵⁴ Stafford 1996, s. 22, 33

⁵⁵ Možný 2002, s. 209

⁵⁶ Možný 1990, s. 21

⁵⁷ Stafford 1996, s. 34

vliv - je základem pro demografický vývoj. Z čistě teoretického a praktického hlediska by tak měla být individuální rozhodnutí týkající se sexuálního chování korigována, nejlépe prostřednictvím vhodného systému motivací, které povedou k žádoucímu reprodukčnímu chování.

3.4. Teoretické koncepty vztahující se k problematice nevěry

K probírané tematice je vhodné zmínit i několik teoretických stanovisek, které se oblasti nevěry dotýkají. Vybranými teoretickými postoji je teorie sociální směny, interpretativní paradigma v sociologii a sociologické dilema nazvané jako struktura versus jednání.

Na začátek části o sociální směně se hodí tento Baumanův citát: „Láska a směna jsou dva extrémní souvislé škály, na níž lze vyznačit všechny lidské vztahy“⁵⁸.

Základem teorie sociální směny je maximalizace vlastního prospěchu a zisku. Jedinec se řídí racionální volbou a zvažuje náklady a výnosy, které mu interakce může přinést⁵⁹. Druhé osoby chápeme při sociální směně jako prostředky k dosažení vlastních cílů. Nezajímá nás osoba a její charakter, ale pouze to, co bychom z ní mohli využít pro dosažení výhodného obchodu⁶⁰. Partneri vstupují do směnných vztahů jako zprostředkovatelé zboží a lidské interakce mohou být znázorněny jako velké tržiště⁶¹.

Čím více odměn sociální směna přináší, tím častější je interakce mezi těmito partnery⁶². Z pohledu této teorie dochází v manželství neustále k přehodnocování volby, zda s partnerem zůstat či ne. Pro zachování trvalého svazku je tedy důležité neustále dávat druhému podněty k tomu, aby zvolil možnost zůstat s námi⁶³.

Kromě směny jednostranné existují i směny ekvivalentní, ve kterých považujeme druhého za autonomní osobu a jsme si vědomi omezení uspokojování vlastních zájmů⁶⁴. Dále můžeme narazit i na směnu, která nevyžaduje náhradu. Jedná se o typ směny, který je pro lásku a vzájemné vztahy asi nejcennější – je to darování.

---

⁵⁸ Bauman 2000, s. 107

⁵⁹ Možný 2002, s. 58 - 59

⁶⁰ Bauman 2000, s. 105

⁶¹ Bauman 2000, s. 106

⁶² Geist 1992, s. 500

⁶³ Možný 1990, s. 78

⁶⁴ Bauman 2000, s. 92

Přináší nám pouze dobrý pocit z vykonaného⁶⁵. Propojení těchto dvou typů směny by mělo být ideálem pro dobře fungující manželství.

Soulož je očima teorie směny prostředkem k darování a obdržení slasti. Při sociální směně v oblasti sexu bývá pravidlem, že muž musí investovat více než žena, protože sex je pro muže výnosnější. Může si totiž odečíst náklady na péči o děti a má mnohem větší pravděpodobnost zisku na straně sexuálního uspokojení než žena. Muž nejčastěji rovnováhu vzájemné směny vyrovnává perspektivou sňatku nebo ženě nabízí hmotné výhody ihned⁶⁶.

K teoretickému pojetí se hodí i drobná poznámka o interpretativních směrech. Tyto směry stojí na základě myšlenky, že společnost není daným faktem, ale že ji lidé musí neustále interpretovat. Ptání se na vnitřní smysl sociální skutečnosti je úkolem každého člověka⁶⁷. K našemu tématu se asi vztahuje především symbolický interakcionismus, podle kterého lidé jednají na základě významů, které přiřkládají věcem, jenž je obklopují⁶⁸.

Nevěra jako příčina rozvodovosti silně souvisí právě s tímto pohledem. Záleží na tom, jak si danou situaci interpretujeme, protože na základě tohoto konstruktů potom jednáme. Výsledkem je druhá šance pro manželství, nebo rozvod.

Jedno z teoretických dilemat se týká lidské činnosti a sociální struktury. Spočívá v řešení otázek, „do jaké míry jsme tvořivými a aktivními činiteli, kteří sami určují podmínky vlastního života? Anebo je to, co děláme převážně důsledkem širších sociálních podmínek, které nedokážeme ovlivnit“⁶⁹? Převedeno na otázku nevěry jde o to, zda se sami rozhodujeme pro nevěru, nebo zda se jedná o chování determinované sociálním prostředím, kterému nejsme schopni se postavit.

Výsledkem může být teze, že jsme ovlivněni sociálním prostředím, které ale vzniká jako důsledek individuálních činů. Zjednodušeně by se dalo říci, že konáme tedy nevěru proto, že ji konali již lidé před námi, a to způsobilo liberalizaci našeho pohledu na ni. Jsme tedy ovlivněni prostředím, které je ochotno nevěru tolerovat, a tak má naše jednání v tomto směru možnost vydat se dříve nelegitimním způsobem.

---

⁶⁵ Bauman 2000, s. 92 - 93

⁶⁶ Možný 2002, s. 61

⁶⁷ Jandourek 2003, s. 43

⁶⁸ Keller 1995, s. 118

⁶⁹ Giddens 1999, s. 538

3.5. Pudy versus kultura

Sexuální život je pro člověka velmi důležitý, neboť spoluurčuje kvalitu lidského života⁷⁰. Lidská sexualita je ale složitá, protože do ní kromě biologických determinantů vstupují i faktory sociální. Příkladem může být variabilita ideálu ženského těla, která se liší od kultury ke kultuře i v průběhu času.

Jak jsme již naznačili, sexuální chování člověka v sobě nese prvky typické pro pudové děje. Jedinec je hnán sexuálním pudem, který je mu vrozen za účelem zachování živočišného druhu. Protože je ale člověk bytostí společenskou, byl sexuální pud polidštěn a naplněn předsudky a zábrany⁷¹. Ve výsledku je sexualita pudem, ale je vykonávána způsobem, který je dán sociálně. Obrazem boje pudů a kultury je i afektivní chování, které nese prakticky shodné rysy jako jednání pod vlivem instinktů. Stejně jako v rutinním a návykovém chování v něm hraje myšlení zanedbatelnou roli. Jde o „jednání z popudu silných emocí – ve skutečnosti natolik silných, že vypnou mé logické myšlení, dočasně suspendují mou schopnost chladně uvážit své záměry a možné důsledky jednání“⁷². Je tedy otázkou, zda podlehneme afektivnímu chování, nebo se podřídíme sociálním zvyklostem.

Naše výsledné jednání je závislé na našem vědomí, které se nachází nad složkou dědičnosti i kulturního prostředí. Biologická determinace i determinace sociální je tedy závislá na tom, vliv kterých elementů se rozhodneme potlačit a které naopak budeme respektovat. Můžeme se vzdorovitě postavit proti běžným společenským normám, rozhodnout se pro asketický život, nebo své jednání umístit kamkoliv uvnitř tohoto spektra. Naše výsledné chování je ovlivněno naším žebříčkem hodnot. Prioritou může být věrnost, láska, pocity jistoty stejně tak jako dobrodružství, prestiž či svoboda. „Člověk je člověkem právě proto, že se svému organismu jen nepřizpůsobuje, ale že jej sám dokáže ovlivnit“⁷³.

Pudová složka ale neslouží pouze k vyvolání touhy po početí nebo naopak jako producent negativně vnímaných vnitřních tlaků, které musíme ovládat. Můžeme jí děkovat za velmi podstatnou věc - za instituci rodiny. Ta totiž vznikla z rodičovského pudu, který je spojen s dlouhodobou péčí o potomstvo. Kulturní uspořádání sexuality je

---

⁷⁰ Zvěřina 2000, s. 9

⁷¹ Pondělíčková 1991, s. 19

⁷² Bauman 2000, s. 112

⁷³ Fafejta 2004, s. 14

ale také nezbytné, protože jinak by nebylo možné kolektivní soužití lidí. Bez společenských pravidel by se naše jednání stalo pouze zvířecím chováním.

Sociální determinanty působící na sexualitu jsou formovány především ve formě zákazů, ale za určitých okolností nám může být sexualita i přikázána. Příkladem může být mladé manželství, které bez sexuálního života nepovažujeme za normální a hájíme tak právo obou manželů sexualitu ve vztahu požadovat. Kromě globálně uznávaných scénářů sociálního původu jsme kulturně ovlivněni ještě scénáři individuálními. Ty vyžadují na osobách, které se sexuálního aktu účastní, aby je navzájem sladili a spojili a vytvořili z nich scénáře interpersonální⁷⁴.

Společenským vlivům vděčíme kromě možnosti mezilidského soužití i za kulturní konstrukt ženského orgasmu. Ten totiž z biologického hlediska není (na rozdíl od mužského) potřebný a je pouze kulturní nadstavbou. Do doby, než začalo docházet k sexuálnímu uspokojení ženy, byly všechny sexuální praktiky mimo vaginální soulož považovány za perverzní⁷⁵. Nejen pudy mohou být tedy příčinou nevěrného chování. Příkladem může být žena, které sex s manželem nepřináší uspokojení, a tak ho vyhledává u milence, který je vnímavější k jejím potřebám, ovládá vhodnější sexuální praktiky či je zkrátka atraktivnější než manžel.

Pokud nebudeme respektovat obecně přijímané normy a postoje, může se nám stát, že naše chování ovlivněné pudovou složkou bude považováno za deviantní. Podle definice, kterou uvádí Munková je sociální deviace kromě podstatných odchylek od sociální normy i „porušení formálních očekávání případně neformálních požadavků kladených na lidské chování v dané společnosti“⁷⁶. Pokud se tedy budeme této definice držet, je nevěra formou deviantního chování, přičemž musíme poznamenat, že za ni neexistují prakticky žádné sankce a její toleranční limit je velmi vysoký. K otázce nevěry jako formy deviantního chování můžeme připojit ještě názor Alana, který se domnívá, že normy v intimní oblasti dnes dostávají spíše podobu hodnot, takže již nejsou tak závazné⁷⁷.

Na závěr úvah o boji pudů a kultury se hodí dva citáty Murína, který tvrdí, že kultura a biologická přirozenost jsou neoddělitelné a zároveň jedna druhou determinuje. Konkrétně pak píše: „Kultura brání společenský kód a pud tento kód neustále prověřuje individuálními i skupinovými pokusy o změny nebo alespoň úpravy. V tomto smyslu

---

⁷⁴ Fafejta 2004, s. 97

⁷⁵ Fafejta 2004, s. 42

⁷⁶ Munková 2001, s. 9

⁷⁷ Alan 1989, s. 290

puď a kultura nemohou bez sebe existovat. Kdyby totiž kultura nevytvářela bariéry, co atraktivního by pak zbylo na realizaci puďů⁷⁸? Murín dále uvádí, že „zdánlivý protiklad puďu a kultury je důmyslným principem, díky kterému tento dvoutaktní motor posouvá dějiny lidské civilizace a ovlivňuje evoluci lidského druhu“⁷⁹.

3.6. Příčiny nevěry - přehled

Nevěra může být způsobena celou řadou faktorů. Většina z nich byla již nastíněna v jiném kontextu, ale pro přehlednost se na ně stručně podíváme znovu v komplexnější podobě.

Jako první se nabízejí faktory sexuální povahy. Nejčastěji se jedná o stereotyp, nedostatek sexuálních podnětů a neshody v sexuální oblasti (četnost styku, experimenty, atd.). Se sexuálními faktory úzce souvisí faktory biologické, které jsou obsaženy v touze předávat geny, zdravotních problémech (neplodnost, impotence, atd.), ale též ztráta přitažlivosti způsobená změnami vzhledu.

Další skupinu vlivů tvoří faktory psychologické. Nevěra často může být zapříčiněna vlivem alkoholu a drog, dále sexuálními abnormalitami (viz. sexuologický pohled), může být i možností seberealizace a řešením komplexů. Dalšími psychologickými příčinami může být zvědavost, touha po dobrodružství či odvetě a významnými determinanty jsou i změny způsobené vývojem vztahu, jako je těhotenství ženy, narození potomka, komunikační bariéry či jiné problémy v rámci vztahu.

Další náhled na příčiny nevěry mohou tvořit sociální faktory, kterými jsou liberalizace pohledu na sexuální otázky, vlivy přátel, médií, rodinné vzory, možnost získat dobrou image či vyšší společenský status, nebo nekonvenční styl života.

Méně výraznými faktory jsou faktory ekonomické povahy, v rámci kterých může být nevěra cestou k výdělku finančních prostředků (prostituce či zvýšení platu), nebo příčinou zisku nějakých privilegií či luxusních dárků.

Nespornou roli hrají i faktory technického charakteru, které poskytováním snazší nepřímé komunikace vedou k jednoduššímu zisku sexuálního protějšku i zjednodušení vzájemné domluvy. Přinášejí také novou formu nevěry, a to nevěru virtuální.

---

⁷⁸ Murín 1999, s. 166 - 167

⁷⁹ Murín 1999, s. 167

3.7. Některé aspekty krize rodiny

„Sociální vztahy v rodině jsou vystaveny dopadům změn, které přináší ekonomická a sociální transformace. Zatížení jsou však oba partneři v rodině. Stávající modely rodinného soužití se však mění jen pozvolna, protože změna je determinována setrvačností stereotypů genderových rolí, které akceptovali jak muži, tak ženy v průběhu historického vývoje“⁸⁰. Rodina je ale stále důležitou institucí, protože mimo reprodukce je důležitá i z hlediska lidské potřeby sounáležitosti.

Mezilidské vztahy podléhají změnám v důsledku rychlosti a dynamičnosti prostředí. Dochází k tomu, že jsou křehké, protože jsou zaměřeny na afektivní potřeby. Příkladem může být požadavek individuální autonomie, který způsobuje napětí mezi partnery. Křehkost vztahů v rodině je dále způsobena i rezidualitou funkcí dnešní rodiny. S rostoucími zásahy státu do soukromé sféry dochází k eliminaci prvku soudržnosti, jelikož spolupráce a vzájemná komunikace již není nezbytnou. Krize rodiny se tak stává nezamýšleným důsledkem zasahování státu do primárně rodinných funkcí. Stabilita je dále ohrožena důsledky ženské emancipace, které se projevují v kratších časových intervalech věnovaných rodině, a v horším případě i považováním rodiny za handicap v získávání prestižních pozic. Symbióza mezi pracovním a rodinným životem je zatím nedokonalá. Rodina tak přestává být ideálem soužití, ale pouze institucí vhodnou pro reprodukci lidského rodu⁸¹. Dokládá to i růst nesezdaných soužití a vymizení stigmatizace života v kohabitaci či neúplných rodinách. Typ soužití v rámci rodiny je ale stále ještě považován za běžný.

Destabilizačním prvkem manželství je i možnost právě námi probírané nevěry. Ta je spojena s komplikovaností manželství, která tkví v bezprostřední návaznosti na biologický prvek pohlavního styku. V návaznosti na zmíněné interpretativní sociologické hledisko je ale nutné dodat, že „nevěra sama stabilitu manželství neohrožuje tak silně, jako významy, které jsou jí oběma manžely připisovány“⁸². Rozvod je ale občas opravdu nezbytným krokem, protože hodnota partnerského soužití spočívá v uspokojování potřeb druhého podle jeho očekávání. Pokud z jakéhokoliv důvodu není tato hodnota naplněna, vztah ztrácí svůj smysl.

Alan tvrdí, že „komplex nevěry má mnoho podob; v jejich středu stojí hypotéza, podle níž manželé akceptují volnost sexuálních vztahů svého druhu (...) současně se

---

⁸⁰ Čermáková 1997, s. 5

⁸¹ De Singly 1999, s. 90

⁸² Alan 1989, s. 328

však s touto situací nedovedou plně vyrovnat⁸³. Nevěra se stává „momentem narušujícím celý komplex hodnot, na nichž je manželství založeno. Ze strany iniciátora je proto nevěra tajena, ze strany jeho partnera pak provázena žárlivostí, která ze sociálního hlediska zahrnuje vědomí ztráty uzavřenosti manželské intimity, provázené pocitem vyřazení“⁸⁴. V důsledku toho dochází k oslabení důvěry a růstu podezřívavosti a kvalita vztahu se většinou vytrácí.

Čím více si uvědomujeme kritický stav současné rodiny, tím více propadáme skepsi, že pomoc je reálná. Rychlost změn, jimiž společnost prochází, způsobuje nesnáze v hledání sociotechnických opatření, které by její pozici mohly upevnit. Ne všichni ovšem ztrácejí optimismus. Například manželé Tofflerovi se domnívají, že moderní technologie vrátí rodinám jejich sílu, protože bude stále častějším jevem práce z domova⁸⁵.

„Rodina je základem státu. Stát o rodinu všemožně pečuje. Bez zdravé rodiny není myslitelná zdravá společnost“⁸⁶. Rodina je totiž „jednou z nejefektivnějších spojnic mezi jedincem a jeho sociálním okolím; je formou sociálního začlenění člověka do společenské struktury, specifickým světem jeho života“⁸⁷. Rodina má pro jednotlivce jiný význam než dříve, ale neustále význam má.

---

⁸³ Alan 1989, s. 325

⁸⁴ Alan 1989, s. 326

⁸⁵ Toffler, Tofflerová 2001, s. 86

⁸⁶ Keller 1998, s. 43

⁸⁷ Alan 1989, s. 262

Závěr

Podoba současné rodiny je neodmyslitelně spojena s přechodem od tradiční společnosti k moderní. Vlivem působení neustálých společenských změn byly rodině ponechány pouze reziduální funkce. Změnou prošly i základní hodnoty stojící u vzniku manželství, které nyní tvoří především emotivní pocity lásky, a stabilita manželského svazku je určena kvalitou vztahu. Hlavní roli v moderní rodině tak hrají individuální orientace na spokojený život. Pokud tedy partner přestane plnit původní očekávání, ztrácí společné soužití smysl a dochází často k rozvodu, který dnes již postrádá svůj ostrakizující charakter, jež měl v minulosti. Překážkou pro rozvod není ani ten fakt, že jsou v rodině děti.

Moderní doba má dále vliv na zvěcnění mezilidských vztahů. Člověk se zdá být objektem, který má přinést užitek či potěšení a který můžeme snadno vyměnit za jiný. Konzumní styl života přenesený do všech sfér přináší neustálé hledání něčeho nového, touhu po rozmanitosti i trpký výsledek ústící do nespokojenosti s vlastním žitím. Vlivné mediální prostředky pak vštěpují lidem hodnoty a vzory, které často překrývají objektivní vnímání reálného světa. Lidské jednání tak často postrádá odpovědnost a smysl pro možné reálné důsledky.

A právě nevěra může být tím příkladem, kdy si člověk při tvorbě svobodného rozhodnutí pro nemanželský vztah neuvědomuje možný vliv na vlastní rodinu. Ne vždy ale musí mít nevěra významný negativní dopad na rodinu. Jde pouze o otázku tolerance a interpretace situace. Podle některých odborníků může být dokonce nevěra za určitých podmínek pro manželství přínosná. Dost možná tato teze odráží vysokou míru tolerance nevěry v České republice ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi. V roce 1998 se u nás k nevěře v manželství přiznalo 63% mužů a 42% žen, na čemž se partnerská tolerance podílí stejně tak jako změny charakteru společnosti a celá řada možných příčin - od neovládnutí pudů až k různým druhům onemocnění.

Vzhledem ke skutečnosti, že na téma nevěry bylo napsáno pouze nepatrné množství literatury podložené odbornými tezemi, mohla by tato práce představovat přínos směrem k poznání její komplexní charakteristiky. Do budoucna by bylo i přes značná metodologická úskalí vhodné zorganizovat výzkum zaměřený na subjektivní definici nevěry, zjištění zkušeností respondentů, předpokládané příčiny vzniku a řadu dalších aspektů, které s touto vědecky neprobádanou oblastí souvisejí.

Seznam použité literatury

- ALAN, J. (1989). *Etapy života očima sociologa*. Praha: Panorama. 1. vydání. ISBN: 80-7038-044-6.
- AUGUSTYN, J. (1995). *Sexualita v našem životě*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 1. vydání. ISBN: 80-85527-99-5.
- BAGGIO, A. M. (1996). *Skrytá tvář: putování konzumní kulturou*. Praha: Nové město. 1. vydání. ISBN: 80-902084-2-8.
- BAUMAN, Z. (2004). *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta. 1. vydání. ISBN: 80-204-1195-X.
- BAUMAN, Z. (2000). *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2. vydání. ISBN: 80-85850-90-7.
- BAUMAN, Z. (1995). *Úvahy o postmoderní době*. Praha: Sociologické nakladatelství. 1. vydání. ISBN: 80-85850-12-5.
- BORNEMAN, E. (1993). *Encyklopedie sexuality*. Praha: Victoria Publishing. ISBN: 80-85605-17-1.
- CANCIO, J. A. P. (2004). *Sexuální a reprodukční práva*. Praha: Občanský institut.
- CAPPONI, V., HAJNOVÁ, R., NOVÁK, T. (1994). *Sexuologický slovník*. Praha: Grada. 1. vydání. ISBN: 80-7169-115-1.
- ČERMÁKOVÁ, M. (1997). *Rodina a měnící se gender role – sociální analýza české rodiny*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN: 80-85950-42-1.
- DE SINGLY, F. (1999). *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál. 1. vydání. ISBN: 80-7178-249-1.
- DOBSON, J. C. (1993). *Manželství a sexualita*. Brno: Nová naděje. 1. vydání.
- FAFEJTA, M. (2004). *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: J. Piszkievicz. ISBN: 80-86768-06-6.
- FIALOVÁ, L. a kol. (2000). *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství. 1. vydání. ISBN: 80-85850-87-7.
- FOUCAULT, M. (2003). *Užívání slastí*. Praha: Hermann & synové.
- FREUD, S. (1998). *Nespokojenost v kultuře*. Praha: Hynek. ISBN: 80-86202-13-5.
- FROMM, E. (1967). *Umění milovat*. Praha: Orbis. 2. vydání.

- GALLA, K., BUREŠOVÁ, K.(1984). *Snoubenci, manželé, rodiče a děti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1. vydání.
- GEIST, B. (1992). *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing. ISBN: 80-85605-28-7.
- GIDDENS, A. (1999). *Sociologie*. Praha: Argo. 1. vydání. ISBN: 80-7203-124-4.
- HENRY, C. (2001). *Hranice v manželství: proč je důležité pro růst manželství vytyčit meze a stanovit důsledky*. Praha: Návrat domů. 1. vydání. ISBN: 80-7255-031-4.
- HYNIE, J. (1941). *Sexuální život a jeho nedostatky*. Praha: J. Svoboda. 3. přepracované a rozšířené vydání.
- JANDOUREK, J. (2007). *Sociologický slovník*. Praha: Portál. 2. vydání.
- JANDOUREK, J. (2003). *Úvod do sociologie*. Praha: Portál. 1. vydání. ISBN: 80-7178-749-3.
- JANIŠ, K. (2004). *Z dějin sexu a erotiky, aneb, Co jsme se ve škole neučili*. Trutnov: Lupus. 1. vydání. ISBN: 80-903509-0-9.
- JELLOUSCHEK, H. (2003). *Pravidla lásky*. Praha: Portál. 1. vydání. ISBN: 80-7178-706-X.
- KELLER, J. (1998). *Nedomyšlená společnost*. Brno: Doplněk. 3. vydání. ISBN: 80-85765-97-7.
- KELLER, J. (1995). *Úvod do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství. 3. upravené vydání. ISBN: 80-85850-06-0.
- KLABOUCH, J. (1962). *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis. 1. vydání.
- KRATOCHVÍL, S. (2002). *Sexuální starosti a radosti*. Praha. Portál. 2. přepracované a doplněné vydání. ISBN: 80-7178-633-0.
- LIPOVETSKY, G. (1998). *Éra prázdnoty: úvahy o současném individualismu*. Praha: Prostor. 1. vydání v českém jazyce. ISBN: 80-85190-74-5.
- MATOUŠEK, O. (1997). *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2. rozšířené a přepracované vydání. ISBN: 80-85850-24-9.
- MOŽNÝ, I. (1990). *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok. 1. vydání. ISBN: 80-7029-018-8.
- MOŽNÝ, I. (2002). *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2. upravené vydání. ISBN: 80-86429-05-9.

- MUNKOVÁ, G. (2001). *Sociální deviace: (přehled sociologických teorií)*. Praha: Univerzita Karlova nakladatelství Karolinum. 1. vydání. ISBN: 80-246-0279-2.
- MURÍN, G. (1999). *Sex kontra kultura*. Praha: Hynek. 1. vydání. ISBN: 80-86202-28-3.
- NOVÁK, T., PRŮCHOVÁ, B. (2007). *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Praha: Grada. 1. vydání. ISBN: 978-80-247-1449-3.
- PLAŇAVA, I. (2000). *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. Brno: Doplněk. 1. vydání. ISBN: 80-7239-039-2.
- PLZÁK, M. (2000). *Manželská tonutí*. Praha: Motto. 1. vydání. ISBN: 80-7246-056-0.
- PLZÁK, M. (1972). *Manželské judo*. Praha: Avicenum. 2. vydání.
- PONDĚLÍČEK, I. (2000). *Každopádně sexualita: asi 50 tisíc slov o sexu pro mladé a starší*. Praha: Otakar II.. 1. vydání. ISBN: 80-86355-49-7.
- PONDĚLÍČEK, I., PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. (1974). *Lidská sexualita jako projev přirozenosti a kultury*. Praha: Avicenum. 2. doplněné vydání.
- PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. (1991). *Manželská sexualita*. Praha: Avicenum. 2. vydání. ISBN: 80-201-0111-X.
- RENDULOVÁ, E., LEKS, J. (2004). *Zákon o rodině*. Brno: Computer Press. 1. vydání. ISBN: 80-251-0166-5.
- RENZETTI, C., CURAN, D. J. (2003). *Ženy, muži a společnost*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 1. vydání. ISBN: 80-246-0525-2.
- RICOEUR, P. (1993). *Život, pravda, symbol*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku. 2. upravené vydání. ISBN: 80-85241-32-3.
- RIDLEY, M. (1999). *Červená královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. Praha: Mladá fronta. 1. vydání. ISBN: 80-204-0825-8.
- RIDLEY, M. (2000). *Původ ctnosti: o evolučních základech a zákonitostech nesobeckého jednání člověka*. Praha: Portál. 1. vydání. ISBN: 80-7178-351-X.
- RUSSELL, B. (1931). *Manželství a mravnost*. Praha: O. Štorch-Marien.
- STAFFORD, T. (1996). *Sexuální chaos*. Praha: Návrat domů. ISBN: 80-85495-54-6.
- SULLEROT, E. (1998). *Krize rodiny*. Praha: Karolinum. 1. české vydání. ISBN: 80-7184-647-3.

- ŠMOLKA, P. (2003). *Nevěra: pro podváděné i podvádějící*. Praha: Grada. 1. vydání. ISBN: 80-247-0397-1.
- ŠMOLKA, P., PACEK, D. (2007). *Manželská poradna, aneb, Tam kde vlastní síly nestačí*. Praha: Grada. 1. vydání. ISBN: 978-80-247-1617-6 .
- TOFFLER, A., TOFFLEROVÁ, H. (2001). *Nová civilizace: třetí vlna a její důsledky*. Praha: Dokořán. 1. české vydání. ISBN: 80-86569-00-4.
- TUTTEROVÁ, J., VOŇKOVÁ, J., HARL, J. (1990). *Stabilita rodiny*. Bratislava; Praha: Výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce.
- *Velký sociologický slovník* (1996). Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum. 1. vydání. ISBN: 80-7184-164-1, ISBN: 80-7184-310-5.
- VRUBLOVÁ, Y. (2005). *Sexualita: přirozené potřeba: malý průvodce pro zdravotníky, učitele a rodiče*. Brno: CERM. 1. vydání. ISBN: 80-7204-406-0.
- WEISS, P., ZVĚŘINA, J. (1999). *Sexuální chování obyvatel České republiky: výsledky národního průzkumu*. Praha: AlbertaPlus. ISBN: 80-85792-13-3.
- WEISS, P., ZVĚŘINA, J. (2001). *Sexuální chování v ČR: situace a trendy*. Praha: Portál. 1. vydání. ISBN: 80-7178-558-X.
- WATTS, A. (1997). *Příroda, muž a žena: filozofie spontaneity*. Olomouc: Votobia. ISBN: 80-85885-63-8.
- WRIGHT, R. (1995). *Morální zvíře: proč jsme to, co jsme*. Praha: Nakladatelství Lidových novin. ISBN: 80-7106-127-1.
- ZVĚŘINA, J. (2000). *Sexuální poruchy u žen; Sexuální poruchy u mužů*. Praha: Triton. 1. vydání. ISBN: 80-7254-134-X.

Internetové zdroje

- *Česká republika v mezinárodním srovnání (vybrané údaje), 2007: Sňatky a rozvody.* [online; 2007]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-30]. Dostupný z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/A20023C6B3/\\$File/1607070205.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/A20023C6B3/$File/1607070205.pdf)
- *Dekalog.* [online; 1908]. Seznam – Encyklopedie. Zdroj: Ottova encyklopedie. [cit. 2008-02-18]. Dostupný z WWW: <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/237097-dekalog>
- *Divorces and crude divorce rates by urban/rural residence: 2001 – 2005.* [online; 2006]. United Nations Statistics Division. [cit. 2008-01-01]. Dostupný z WWW: <http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/dyb/dyb2005/table25.xls>
- *Extramarital Sex.* [online; B. r.]. The Kinsey Institute. [cit. 2008-02-14]. Dostupný z WWW: <http://www.kinseyinstitute.org/research/ak-data.html#extramaritalcoitus>
- *Hrubá míra rozvodovosti v evropských zemích v letech 1960 – 2002.* [online; B. r.]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-19]. Dostupný z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/A20023C6B3/\\$File/1607070205.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/A20023C6B3/$File/1607070205.pdf)
- *Infidelity Statistics.* [online; B.r.]. Infidelity Facts. [cit. 2008-02-14]. Dostupný z WWW: <http://www.infidelityfacts.com/infidelity-statistics.html>
- *Neúplné rodiny a rozvody manželství s dětmi.* [online; 2005]. Demografický informační portál. [cit. 2007-12-27]. Dostupný z WWW: http://demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=28
- *Postoje veřejnosti ke kontroverzním tématům partnerského soužití.* [online; 2003]. Centrum pro výzkum veřejného mínění. [cit. 2008-02-18]. Dostupný z WWW: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100171s_ov30204b.pdf
- *Rozvodovost.* [online; 2006]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-30]. Dostupný z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/B9002B315A/\\$File/4007rr4.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/B9002B315A/$File/4007rr4.pdf)
- *Rozvodovost.* [online; 2007]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-27]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>
- *Rozvodovost.* [online; B. r.]. Demografický informační portál. [cit. 2007-12-27]. Dostupný z WWW: http://demografie.info/?cz_rozvodovost=
- *Rozvodovost: Historie.* [online; B. r.]. Demografický informační portál. [cit. 2007-12-27]. Dostupný z WWW: http://demografie.info/?cz_rozvodhistorie=
- *Rozvody podle délky trvání manželství.* [online; 2002]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-10]. Dostupný z WWW: <http://czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/tab/B6003F06AB>

- ✦ *Rozvody podle počtu nezletilých dětí mezi roky 1970 – 2005.* [online; 2006]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-14]. Dostupný z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/engt/910023B4A8/\\$File/0001060408.xls](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/engt/910023B4A8/$File/0001060408.xls)
- ✦ *Rozvody podle počtu nezletilých dětí.* [online; 2002]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-09]. Dostupný z WWW: <http://czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/tab/B6003F1C64>
- ✦ *Rozvody podle příčiny rozvratu manželství v letech 1960 – 2005.* [online; 2006]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-30]. Dostupný z WWW: [http://www2.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/3D0046FCCE/\\$File/4032060507.xls](http://www2.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/3D0046FCCE/$File/4032060507.xls)
- ✦ *Rozvody podle územního rozložení.* [online; 2002]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-10]. Dostupný z WWW: <http://czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/tab/B6003F346D>
- ✦ *Rozvody podle věku a délky trvání manželství v roce 2005.* [online; 2006]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-27]. Dostupný z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/9A0034A10A/\\$File/0001070409.xls](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/9A0034A10A/$File/0001070409.xls)
- ✦ *Rozvody podle věku mužů v letech 1950 – 2005.* [online; 2006]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-27]. Dostupný z WWW: [http://czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/3D0046E26C/\\$File/4032060501.pdf](http://czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/3D0046E26C/$File/4032060501.pdf)
- ✦ *Rozvody podle vzdělání muže a ženy.* [online; 2002]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-11]. Dostupný z WWW: <http://czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/tab/B6003F2A27>
- ✦ *Sex.* [online; B. r.]. Slovník cizích slov. [cit. 2008-02-20]. Dostupný z WWW: <http://www.slovník-cizich-slov.cz/?q=sex&typ=0>
- ✦ *Sexuologie.* [online; 2000]. Seznam - Encyklopedie. Zdroj: CoJeCo. [cit. 2008-02-20]. Dostupný z WWW: <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/93339-sexuologie>
- ✦ *Table 25 – Demographic Yearbook 2005.* [online; 2006]. United Nations Statistics Division. [cit. 2008-01-01]. Dostupný z WWW: <http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/dyb/dyb2005/NotesTab25.pdf>
- ✦ *Úhrnná rozvodovost v letech 1950 – 2004.* [online; 2007]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-15]. Dostupný z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/uhrnna_rozvodovost_v letech_1950_2004
- ✦ *Vývoj rozvodovosti v České republice v letech 1989 – 2001.* [online; 2002]. Český statistický úřad. [cit. 2007-12-10]. Dostupný z WWW: <http://czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/tab/B6003ECF1F>

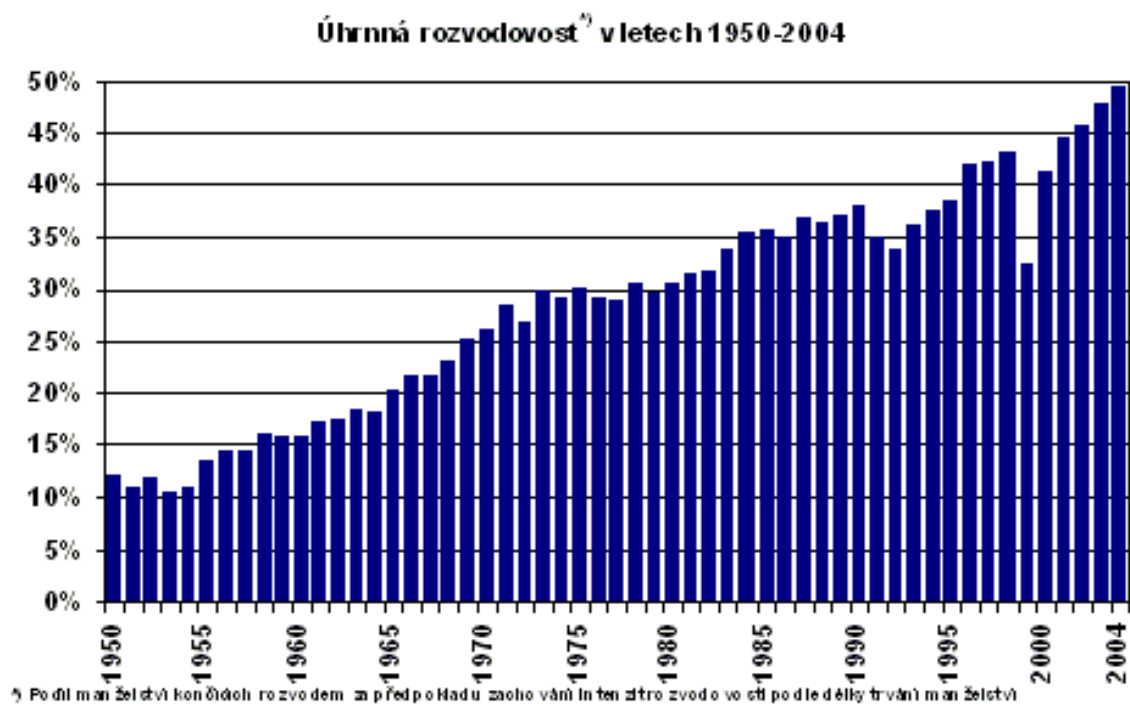
Část příloh

Seznam příloh

- Graf 1** Úhrnná rozvodovost v letech 1950 - 2004
- Graf 2** Počty sňatků, rozvodů a úhrnná rozvodovost na území dnešní ČR od roku 1960
- Graf 3** Postoje k sexuálním vztahům vdaných žen nebo ženatých mužů mimo manželství v letech 1999 a 2003
-
- Tabulka 1** Rozvody, rozvodovost, rozvodový index a úhrnná rozvodovost v letech 1989 - 2001
- Tabulka 2** Struktura ukončených rozvodových řízení v ČR v letech 1989 - 2001
- Tabulka 3** Struktura rozvodů podle délky trvání manželství (v %)
- Tabulka 4** Rozvody podle věku a délky trvání manželství v roce 2005
- Tabulka 5** Rozvody podle vzdělání muže a ženy (v %)
- Tabulka 6** Hrubá míra rozvodovosti podle velikostních skupin obcí
- Tabulka 7** Hrubá míra rozvodovosti v krajích ČR
- Tabulka 8** Rozvody podle počtu nezletilých dětí mezi roky 1970 - 2005
- Tabulka 9** Rozvody podle příčiny rozvratu manželství v letech 1960 – 2005
- Tabulka 10** Rozvody podle příčiny rozvratu manželství v letech 1960 – 2005 (v %)
- Tabulka 11** Hrubá míra rozvodovosti v Evropské unii a ostatních státech Evropy mezi roky 1960 - 2005
- Tabulka 12** Počty rozvodů a hrubá míra rozvodovosti ve světě mezi roky 2001 - 2005
- Tabulka 13** Typologie nevěry
- Tabulka 14** Názory na mimomanželský sexuální vztah

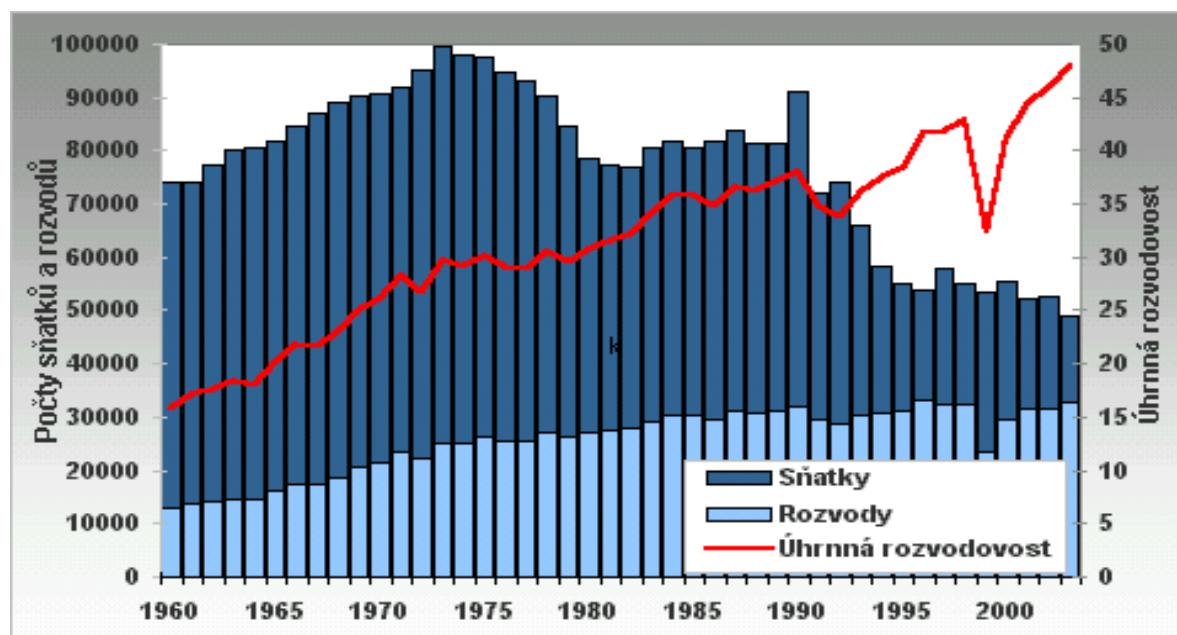
Přílohy

Graf 1 Úhrnná rozvodovost v letech 1950 – 2004

Zdroj: ČSÚ. Úhrnná rozvodovost v letech 1950 – 2004 – online

Graf 2 Počty sňatků, rozvodů a úhrnná rozvodovost na území dnešní ČR od roku 1960

Zdroj: Demografický informační portál. Rozvodovost: Historie - online

Tabulka 1 Rozvody, rozvodovost, rozvodový index a úhrnná rozvodovost v letech 1989 – 2001

Rok	Počet rozvodů	Hrubá míra rozvodovosti	Rozvodový index	Úhrnná rozvodovost
		(rozvody na 1000 obyv.)	(rozvody na 100 sňatků)	na 100 sňatků
1989	31 376	3,0	38,6	37,2
1990	32 055	3,1	35,2	38,0
1991	29 366	2,8	40,8	34,9
1992	28 572	2,8	38,6	34,0
1993	30 227	2,9	45,8	36,2
1994	30 939	3,0	52,9	37,6
1995	31 135	3,0	56,7	38,5
1996	33 113	3,2	61,4	41,8
1997	32 465	3,2	56,2	42,1
1998	32 363	3,1	58,8	43,1
1999	23 657	2,3	44,2	32,4
2000	29 704	2,9	53,7	41,3
2001	31 586	3,1	60,3	45,0

Zdroj: ČSÚ. Vývoj rozvodovosti v České republice v letech 1989–2001- online

Tabulka 2 Struktura ukončených rozvodových řízení v ČR v letech 1989 – 2001

Rok	Celkem ukončených řízení	Počet rozvodů	Podíl řízení ukončených rozvodem %	z toho návrh podala žena	
				absolutně	%
1989	40 971	31 376	76,6	.	.
1990	41 641	32 055	77,0	.	.
1991	38 263	29 366	76,7	.	.
1992	36 897	28 572	77,4	18 691	65,4
1993	38 269	30 227	79,0	19 999	66,2
1994	38 614	30 939	80,1	20 764	67,1
1995	38 766	31 135	80,3	20 902	67,1
1996	40 451	33 113	81,9	22 101	66,7
1997	39 592	32 465	82,0	22 113	68,1
1998	39 616	32 363	81,7	22 027	68,1
1999	29 610	23 657	79,9	15 972	67,5
2000	34 946	29 704	85,0	20 208	68,0
2001	36 694	31 586	86,1	21 231	67,2

Zdroj: ČSÚ. Vývoj rozvodovosti v České republice v letech 1989 - 2001- online

Tabulka 3 Struktura rozvodů podle délky trvání manželství (v %)

Rok	Délka trvání manželství v letech							
	0-1	2-3	4-6	7-9	10-14	15-19	20-24	25+
1989	9,0	15,9	18,8	12,5	17,7	13,2	7,6	5,3
1990	8,8	16,9	18,9	12,6	17,0	13,2	7,9	4,7
1991	9,1	16,7	19,0	13,3	16,2	13,1	7,6	5,1
1992	8,0	16,5	19,7	13,7	15,9	13,0	8,0	5,3
1993	6,1	17,1	19,9	14,4	15,9	13,0	8,2	5,3
1994	5,6	15,8	20,3	14,5	16,0	13,0	8,9	6,0
1995	4,5	14,8	21,3	14,9	16,6	12,6	9,3	6,0
1996	4,1	12,8	21,3	15,8	17,2	12,5	9,7	6,6
1997	4,2	11,3	20,6	16,8	18,1	12,3	9,6	7,1
1998	4,9	10,6	18,5	16,9	19,0	12,3	10,0	7,8
1999	5,5	11,6	17,1	16,4	18,7	11,7	9,9	9,2
2000	4,3	11,5	15,7	16,1	20,8	12,8	9,8	9,0

Zdroj: ČSÚ. Rozvody podle délky trvání manželství - online

Tabulka 4 Rozvody podle věku a délky trvání manželství v roce 2005

Trvání manželství v letech	Věk														
	Celkem	16	18	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75 +
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		17	19	24	29	34	39	44	49	54	59	64	69	74	+
Muži															
Celkem	31 415	0	4	432	3 086	6 481	6 140	5 636	3 959	3 051	1 613	657	225	80	51
0	158	-	-	27	41	42	13	9	11	7	4	2	2	-	-
1	1 122	-	2	130	367	302	124	87	42	41	15	5	4	1	2
2	1 400	-	2	129	467	395	181	106	47	41	19	9	1	1	2
3	1 441	-	-	73	469	447	206	111	48	42	25	13	4	2	1
4	1 594	-	-	50	479	532	241	135	65	43	26	13	4	5	1
5	1 631	-	-	17	396	603	268	147	78	54	45	16	3	3	1
6	1 565	-	-	4	327	582	292	158	83	56	38	12	8	4	1
7	1 419	-	-	2	253	593	251	145	76	46	34	9	8	1	1
8	1 299	-	-	-	138	512	305	144	84	51	38	16	7	1	3
9	1 295	-	-	-	98	579	307	142	83	50	22	9	2	2	1
10-14	5 681	-	-	-	51	1 788	2 113	855	394	257	119	72	23	3	6
15-19	5 479	-	-	-	-	106	1 775	2 266	694	345	187	73	20	9	4
20-24	3 679	-	-	-	-	-	64	1 308	1 492	555	175	49	23	7	6
25-29	2 033	-	-	-	-	-	-	23	728	977	219	65	10	7	4
30+	1 619	-	-	-	-	-	-	-	34	486	647	294	106	34	18
Ženy															
Celkem	31 415	0	23	1 222	5 003	7 421	6 037	4 931	3 145	2 112	1 005	365	91	43	17
0	158	-	6	39	50	26	13	9	7	2	2	4	-	-	-
1	1 122	-	14	280	415	179	96	59	36	25	14	3	1	-	-
2	1 400	-	3	333	570	255	102	58	39	24	9	5	-	2	-
3	1 441	-	-	249	574	342	137	57	38	23	10	8	1	2	-
4	1 594	-	-	190	705	386	127	84	54	28	12	4	2	1	1
5	1 631	-	-	94	631	489	198	94	66	42	12	4	-	1	-
6	1 565	-	-	31	599	526	196	95	49	40	21	6	1	1	-
7	1 419	-	-	5	512	533	180	78	47	36	22	3	2	1	-
8	1 299	-	-	1	365	519	188	104	63	31	17	6	3	2	-
9	1 295	-	-	-	336	595	197	81	41	20	21	3	1	-	-
10-14	5 681	-	-	-	246	3 066	1 380	528	201	135	79	36	6	2	2
15-19	5 479	-	-	-	-	505	2 876	1 366	405	176	97	42	8	3	1
20-24	3 679	-	-	-	-	-	347	2 128	814	265	86	21	13	4	1
25-29	2 033	-	-	-	-	-	-	190	1 159	536	118	22	2	2	4
30+	1 619	-	-	-	-	-	-	-	126	729	485	198	51	22	8

Zdroj: ČSÚ. Rozvody podle věku a délky trvání manželství v roce 2005 - online

Tabulka 5 Rozvody podle vzdělání muže a ženy (v %)

Rok	Vzdělání muže				Vzdělání ženy			
	základní	střední bez mat.	střední s mat.	vysoko-školské	základní	střední bez mat.	střední s mat.	vysoko-školské
1989	23,5	47,3	20,3	8,9	31,0	34,0	29,5	5,5
1990	22,8	47,7	20,4	9,1	29,5	34,9	29,8	5,8
1991	21,6	48,6	20,9	8,9	27,6	36,3	30,6	5,5
1992	20,1	49,1	21,9	8,9	24,9	37,2	31,9	6,0
1993	20,0	47,8	22,9	9,3	23,8	37,1	33,0	6,1
1994	19,3	49,0	22,4	9,3	23,0	37,8	33,0	6,2
1995	18,0	49,6	23,2	9,2	21,2	39,2	33,2	6,4
1996	16,1	51,7	23,0	9,2	20,0	40,4	33,1	6,5
1997	15,4	53,1	22,3	9,2	18,9	42,3	32,3	6,5
1998	13,8	53,9	22,8	9,5	18,1	42,9	32,2	6,8
1999	13,5	53,2	23,9	9,4	17,1	42,8	33,7	6,4
2000	11,8	54,6	24,1	9,5	15,1	43,4	34,6	6,9
2001	10,5	54,5	25,2	9,8	13,7	44,1	34,8	7,4

Zdroj: ČSÚ. Rozvody podle vzdělání muže a ženy - online

Tabulka 6 Hrubá míra rozvodovosti podle velikostních skupin obcí

Počet obyvatel v obci	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
-499	.	.	.	1,63	1,61	1,66	1,71	1,95	2,00	2,00	1,59	1,84
500-999	.	.	.	1,62	1,72	1,91	1,88	2,23	2,10	2,01	1,59	1,94
1000-1999	1,72	1,77	1,61	1,76	1,95	1,96	2,14	2,23	2,27	2,30	1,71	2,20
2000-4999	2,15	2,30	2,23	2,22	2,36	2,55	2,56	2,78	2,72	2,61	2,01	2,50
5000-9999	2,71	2,85	2,73	2,74	3,11	2,87	2,94	3,24	3,06	2,93	2,27	2,83
10000-19999	3,15	3,44	3,30	3,07	3,35	3,50	3,32	3,51	3,57	3,55	2,68	3,22
20000-49999	3,48	3,69	3,72	3,54	3,75	3,87	3,68	4,03	3,70	3,64	2,90	3,51
50000-99999	3,86	4,04	3,94	3,71	3,73	3,92	3,89	4,23	4,10	4,01	2,77	3,56
100000+	4,03	3,82	3,32	3,23	3,39	3,40	3,57	3,53	3,60	3,77	2,48	3,33
celkem	3,03	3,09	2,85	2,77	2,93	2,99	3,01	3,21	3,15	3,14	2,30	2,89

. údaj není dostupný

Zdroj: ČSÚ. Rozvody podle územního rozložení - online

Tabulka 7 Hrubá míra rozvodovosti v krajích ČR

Území	Rozvody na 1000 obyvatel								
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Česká republika	2,93	2,99	3,01	3,21	3,15	3,14	2,30	2,89	3,09
kraj:									
Hlavní město Praha	3,18	3,14	3,47	3,39	3,42	3,69	2,56	3,25	3,52
Středočeský	2,86	3,06	3,01	3,26	3,23	3,31	2,40	2,97	3,02
Jihočeský	2,71	3,17	3,05	3,03	3,09	2,69	2,62	2,70	2,98
Plzeňský	3,06	3,25	3,11	3,40	3,18	2,93	2,33	3,00	3,08
Karlovarský	4,26	4,02	4,04	4,23	4,10	3,75	2,95	3,80	3,46
Ústecký	3,33	3,57	3,14	4,09	3,93	4,32	2,28	3,30	3,98
Liberecký	3,82	4,00	3,55	3,90	3,67	3,78	2,45	3,00	3,38
Královéhradecký	3,33	3,12	3,33	3,21	3,24	2,98	2,13	2,80	2,99
Pardubický	2,77	2,76	2,96	2,93	2,93	2,66	2,32	2,60	2,75
Vysočina	2,27	2,06	2,22	2,33	2,24	1,89	1,81	2,20	2,30
Jihomoravský	2,76	2,55	2,66	2,76	2,70	2,75	2,04	2,60	2,75
Olomoucký	2,54	2,80	2,72	2,80	2,88	2,91	2,03	2,70	2,77
Zlínský	2,11	2,22	2,25	2,51	2,37	2,28	1,86	2,20	2,49
Moravskoslezský	2,79	2,92	3,05	3,35	3,27	3,33	2,46	3,10	3,28

Zdroj: ČSÚ. Rozvody podle územního rozložení - online

Tabulka 8 Rozvody podle počtu nezletilých dětí mezi roky 1970 – 2005

Rok	Celkem	Počet nezletilých dětí z manželství											
		absolutní hodnoty						relativní hodnoty					
		0	1	2	3	4	5+	0	1	2	3	4	5+
1970	21 516	7 141	9 232	4 023	850	202	68	33,2	42,9	18,7	4,0	0,9	0,3
1971	23 616	7 766	10 356	4 423	853	152	66	32,9	43,9	18,7	3,6	0,6	0,3
1972	22 392	7 241	9 885	4 251	790	160	65	32,3	44,1	19,0	3,5	0,7	0,3
1973	25 271	8 628	10 675	4 848	883	165	72	34,1	42,2	19,2	3,5	0,7	0,3
1974	24 970	8 547	10 075	5 091	979	191	87	34,2	40,3	20,4	3,9	0,7	0,3
1975	26 154	8 903	10 443	5 608	943	170	87	34,0	39,9	21,4	3,6	0,6	0,3
1976	25 544	8 499	10 231	5 643	932	178	61	33,3	40,1	22,1	3,6	0,7	0,2
1977	25 442	8 334	9 819	6 104	970	160	55	32,8	38,6	24,0	3,8	0,6	0,2
1978	27 071	8 482	10 378	6 848	1 138	172	53	31,3	38,3	25,3	4,2	0,6	0,2
1979	26 191	8 076	9 774	7 005	1 069	178	89	30,8	37,3	26,7	4,1	0,7	0,3
1980	27 218	7 910	10 333	7 480	1 243	193	59	29,1	38,0	27,5	4,6	0,7	0,2
1981	27 608	8 018	10 282	7 670	1 378	191	69	29,0	37,2	27,8	5,0	0,7	0,2
1982	27 821	7 785	10 216	8 173	1 408	184	55	28,0	36,7	29,4	5,1	0,7	0,2
1983	29 319	7 982	10 639	8 884	1 543	221	50	27,2	36,3	30,3	5,3	0,8	0,2
1984	30 514	8 442	11 081	9 155	1 580	202	54	27,7	36,3	30,0	5,2	0,7	0,2
1985	30 489	8 428	11 160	9 072	1 567	201	61	27,6	36,6	29,8	5,1	0,7	0,2
1986	29 560	8 184	11 036	8 583	1 527	175	55	27,7	37,3	29,0	5,2	0,6	0,2
1987	31 036	8 414	11 812	9 054	1 532	169	55	27,1	38,1	29,2	4,9	0,5	0,2
1988	30 652	8 507	11 793	8 732	1 399	177	44	27,8	38,5	28,5	4,6	0,6	0,1
1989	31 376	8 754	12 319	8 766	1 344	143	50	27,9	39,3	27,9	4,3	0,5	0,2
1990	32 055	8 920	12 709	8 956	1 276	153	41	27,8	39,6	27,9	4,0	0,5	0,1
1991	29 366	8 313	11 638	8 076	1 176	134	29	28,3	39,6	27,5	4,0	0,5	0,1
1992	28 572	8 086	11 365	7 873	1 094	120	34	28,3	39,8	27,6	3,8	0,4	0,1
1993	30 227	8 467	12 415	8 119	1 073	120	33	28,0	41,1	26,9	3,5	0,4	0,1
1994	30 939	8 650	12 902	8 124	1 091	146	26	28,0	41,7	26,2	3,5	0,5	0,1
1995	31 135	9 027	12 880	8 003	1 046	144	35	29,0	41,4	25,7	3,3	0,5	0,1
1996	33 113	9 675	13 690	8 504	1 056	154	34	29,2	41,3	25,7	3,2	0,5	0,1
1997	32 465	9 862	13 274	8 144	1 006	144	35	30,4	40,9	25,1	3,1	0,4	0,1
1998	32 363	10 727	12 607	7 802	994	183	50	33,1	39,0	24,1	3,1	0,6	0,1
1999	23 657	9 480	8 199	5 248	632	80	18	40,1	34,6	22,2	2,7	0,3	0,1
2000	29 704	10 637	11 084	7 015	813	127	28	35,8	37,3	23,6	2,8	0,4	0,1
2001	31 586	11 037	11 940	7 586	868	121	34	34,9	37,8	24,0	2,8	0,4	0,1
2002	31 758	11 346	11 756	7 667	833	122	34	35,7	37,0	24,2	2,6	0,4	0,1
2003	32 824	12 119	11 748	7 929	853	132	43	36,9	35,8	24,2	2,6	0,4	0,1
2004	33 060	12 255	11 802	7 993	855	126	29	37,1	35,7	24,2	2,6	0,4	0,1
2005	31 288	12 078	10 872	7 376	808	115	39	38,6	34,7	23,6	2,6	0,4	0,1

Zdroj: ČSÚ. Rozvody podle počtu nezletilých dětí mezi roky 1970 – 2005 - online

Tabulka 9 Rozvody podle příčiny rozvratu manželství v letech 1960 – 2005 – absolutní údaje

Příčina rozvratu	1960	1965	1970	1975	1985	1995	1996	1998	1999	2000	2002	2004	2005
------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Příčina na straně muže

Celkem	12 970	16 196	21 516	26 154	30 489	31 135	33 113	32 363	23 657	29 704	31 758	33 060	31 288
1. Neuvážený sňatek	222	1 260	1 175	859	321	1 385	1 296	1 148	698	656	558	348	272
2. Alkoholismus	1 538	2 111	2 981	3 489	4 932	2 915	2 907	2 629	1 509	1 719	1 560	1 379	1 332
3. Nevěra	3 819	3 509	3 389	5 037	6 384	4 002	4 119	3 898	2 105	2 371	2 071	2 026	1 831
4. Nezáměr o rodinu, opuštění	842	1 402	2 992	3 115	1 730	2 279	2 446	2 195	1 270	1 569	1 285	1 318	1 085
5. Zlé nakládání, trestný čin	1 480	1 944	2 181	2 820	1 725	647	640	620	427	481	426	396	384
6. Rozdíl povah, názorů a zájmů	1 380	2 271	4 279	5 513	8 471	15 179	16 318	16 399	10 617	13 967	15 603	16 962	16 290
7. Zdravotní důvody	245	312	294	360	227	155	146	150	80	85	68	73	74
8. Sexuální neshody	346	725	972	1 024	986	514	481	407	195	168	143	131	112
9. Ostatní příčiny	1 875	1 886	1 827	1 937	1 519	2 905	3 591	3 777	5 178	6 626	7 589	8 308	7 900
10. Soud nezjistil zavinění	1 223	776	1 426	2 000	4 194	1 154	1 169	1 140	1 578	2 062	2 455	2 119	2 008

Příčina na straně ženy

Celkem	12 970	16 196	21 516	26 154	30 489	31 135	33 113	32 363	23 657	29 704	31 758	33 060	31 288
1. Neuvážený sňatek	152	1 508	1 285	858	321	1 399	1 283	1 197	686	667	557	362	292
2. Alkoholismus	49	47	85	119	270	225	247	247	156	144	155	150	182
3. Nevěra	3 708	3 237	2 676	4 691	5 706	3 277	3 136	2 718	1 510	1 676	1 267	1 325	1 163
4. Nezáměr o rodinu, opuštění	817	1 154	2 431	3 339	977	574	628	455	321	370	373	421	331
5. Zlé nakládání, trestný čin	358	559	281	369	117	47	50	24	17	25	23	34	26
6. Rozdíl povah, názorů a zájmů	1 416	2 665	4 675	5 681	8 471	15 550	16 664	16 739	11 150	14 573	15 757	16 856	15 802
7. Zdravotní důvody	273	454	369	494	376	165	172	146	94	81	66	69	65
8. Sexuální neshody	326	769	1 074	1 089	981	527	480	424	201	181	146	126	108
9. Ostatní příčiny	2 026	2 231	1 994	1 794	1 262	3 923	4 554	4 376	5 839	7 903	9 278	9 678	8 993
10. Soud nezjistil zavinění	3 845	3 572	6 646	7 720	12 008	5 448	5 899	6 037	3 683	4 084	4 136	4 039	4 326

Zdroj: ČSÚ. Rozvody podle příčiny rozvratu manželství v letech 1960 – 2005 - online

Tabulka 10 Rozvody podle příčiny rozvratu manželství v letech 1960 – 2005 – relativní údaje v %

Příčina rozvratu	1960	1965	1970	1975	1985	1995	1996	1998	1999	2000	2002	2004	2005
------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Příčina na straně muže

Celkem	12 970	16 196	21 516	26 154	27 218	30 489	32 055	31 135	33 113	32 465	32 363	23 657	29 704
1. Neuvážený sňatek	1,71	7,78	5,46	3,28	3,91	1,05	5,58	4,45	3,91	3,96	3,55	2,95	2,21
2. Alkoholismus	11,86	13,03	13,85	13,34	16,39	16,18	10,30	9,36	8,78	8,68	8,12	6,38	5,79
3. Nevěra	29,44	21,67	15,75	19,26	18,33	20,94	14,96	12,85	12,44	12,26	12,04	8,90	7,98
4. Nezájem o rodinu, opuštění	6,49	8,66	13,91	11,91	8,44	5,67	7,57	7,32	7,39	7,45	6,78	5,37	5,28
5. Zlé nakládání, trestný čin	11,41	12,00	10,14	10,78	6,75	5,66	2,72	2,08	1,93	1,98	1,92	1,80	1,62
6. Rozdíl povah, názorů a zájmů	10,64	14,02	19,89	21,08	26,05	27,78	40,49	48,75	49,28	49,23	50,67	44,88	47,02
7. Zdravotní důvody	1,89	1,93	1,37	1,38	1,25	0,74	1,05	0,50	0,44	0,51	0,46	0,34	0,29
8. Sexuální neshody	2,67	4,48	4,52	3,92	3,70	3,23	2,67	1,65	1,45	1,48	1,26	0,82	0,57
9. Ostatní příčiny	14,46	11,64	8,49	7,41	5,08	4,98	7,91	9,33	10,84	11,12	11,67	21,89	22,31
10. Soud nezjistil zavinění	9,43	4,79	6,63	7,65	10,10	13,76	6,77	3,71	3,53	3,32	3,52	6,67	6,94

Příčina na straně ženy

Celkem	12 970	16 196	21 516	26 154	27 218	30 489	32 055	31 135	33 113	32 465	32 363	23 657	29 704
1. Neuvážený sňatek	1,17	9,31	5,97	3,28	3,91	1,05	5,58	4,49	3,87	4,01	3,70	2,90	2,25
2. Alkoholismus	0,38	0,29	0,40	0,45	0,65	0,89	0,94	0,72	0,75	0,77	0,76	0,66	0,48
3. Nevěra	28,59	19,99	12,44	17,94	16,87	18,71	13,21	10,53	9,47	9,01	8,40	6,38	5,64
4. Nezájem o rodinu, opuštění	6,30	7,13	11,30	12,77	8,13	3,20	2,50	1,84	1,90	1,70	1,41	1,36	1,25
5. Zlé nakládání, trestný čin	2,76	3,45	1,31	1,41	0,50	0,38	0,14	0,15	0,15	0,10	0,07	0,07	0,08
6. Rozdíl povah, názorů a zájmů	10,92	16,45	21,73	21,72	26,05	27,78	40,49	49,94	50,32	50,48	51,72	47,13	49,06
7. Zdravotní důvody	2,10	2,80	1,72	1,89	1,35	1,23	1,26	0,53	0,52	0,53	0,45	0,40	0,27
8. Sexuální neshody	2,51	4,75	4,99	4,16	3,68	3,22	2,67	1,69	1,45	1,51	1,31	0,85	0,61
9. Ostatní příčiny	15,62	13,78	9,27	6,86	4,57	4,14	9,41	12,60	13,75	14,04	13,52	24,68	26,61
10. Soud nezjistil zavinění	29,65	22,05	30,89	29,52	34,29	39,38	23,81	17,50	17,81	17,84	18,65	15,57	13,75

data přepočtena na základě tabulky ze zdroje na: ČSÚ. Rozvody podle příčiny rozvratu manželství v letech 1960 - 2005 - online

Tabulka 11 Hrubá míra rozvodovosti v Evropské unii a ostatních státech Evropy mezi roky 1960 – 2005

Země	Počet rozvodů na 1 000 obyvatel v roce								
	1960	1965	1970	1975	1985	1990	1995	2000	2005
Belgie	0,5	0,6	0,7	1,1	1,9	2,0	3,5	2,6	2,9
Bulharsko	0,9	1,1	1,2	1,3	1,6	1,3	1,3	1,3	1,9
<u>Česká republika</u>	<u>1,4</u>	<u>1,7</u>	<u>2,2</u>	<u>2,6</u>	<u>2,9</u>	<u>3,1</u>	<u>3,0</u>	<u>2,9</u>	<u>3,1</u>
Dánsko	1,5	1,4	1,9	2,6	2,8	2,7	2,5	2,7	2,8
Estonsko	2,1	2,3	3,2	3,4	4,0	3,7	5,2	3,1	3,0
Finsko	0,8	1,0	1,3	2,0	1,8	2,6	2,7	2,7	2,6
Francie	0,7	0,7	0,8	1,2	1,9	1,9	2,1	1,9	2,2
Irsko	.	.	.	.	.	.	.	0,7	0,8
Itálie	.	.	.	0,2	0,3	0,5	0,5	0,7	0,8
Kypr	.	0,2	0,3	0,2	0,5	0,6	1,2	1,7	2,0
Litva	0,9	0,9	2,2	2,7	3,2	3,4	2,8	3,1	3,3
Lotyšsko	2,4	2,8	4,6	4,8	4,5	4,0	3,1	2,6	2,8
Lucembursko	0,5	0,4	0,6	0,6	1,8	2,0	1,8	2,4	2,3
Maďarsko	1,7	2,0	2,2	2,5	2,8	2,4	2,4	2,3	2,5
Malta	.	.	0,7	0,8	2,0	2,1	2,0	2,7	
Německo	1,0	1,1	1,3	1,9	2,3	1,9	2,1	2,4	2,7
Nizozemsko	0,5	0,5	0,8	1,5	2,3	1,9	2,2	2,2	2,0
Polsko	0,5	0,7	1,1	1,2	1,3	1,1	1,0	1,1	1,8
Portugalsko	0,1	0,1	0,1	0,2	0,9	0,9	1,2	1,9	2,2
Rakousko	1,1	1,2	1,4	1,4	2,0	2,1	2,3	2,4	2,4
Rumunsko	2,0	1,9	0,4	1,6	1,4	1,4	1,5	1,4	1,5
Řecko	0,3	0,4	0,4	0,4	0,8	0,6	1,1	1,1	1,2
Slovensko	0,6	0,6	0,8	1,3	1,5	1,7	1,7	1,7	2,1
Slovinsko	1,0	1,1	1,1	1,2	1,3	0,9	0,8	1,1	1,3
Spojené království	0,5	0,7	1,1	2,3	3,1	2,9	2,9	2,6	2,6
Španělsko	.	.	.	.	0,5	0,6	0,8	1,0	1,1
Švédsko	1,2	1,2	1,6	3,1	2,4	2,3	2,6	2,4	2,2
ostatní země									
Albánie	.	.	0,8	0,8	0,9	0,8	0,7	.	
Bělorusko	0,7	1,1	1,9	2,5	3,1	3,4	4,1	4,3	
Bosna a Hercegovina	1,0	0,8	0,8	1,1	0,7	0,4	.	0,5	
Chorvatsko	1,2	1,3	1,2	1,3	1,2	1,2	0,9	1,0	1,1
Island	0,7	0,9	1,2	1,8	2,2	1,9	1,8	1,9	
Makedonie	0,7	0,5	0,3	0,7	0,4	0,4	0,4	0,7	0,8
Moldavsko	0,9	1,1	2,1	2,3	2,7	3,0	3,4	2,7	
Norsko	0,7	0,7	0,9	1,4	2,0	2,4	2,4	2,2	2,4
Rusko	1,5	1,8	3,0	3,6	4,0	3,8	4,5	4,3	
San Marino	.	.	.	.	0,1	0,7	1,4	1,4	
Srbsko a Černá Hora	1,4	1,3	1,1	1,2	1,2	1,0	0,8	0,8	
Švýcarsko	0,9	0,8	1,0	1,4	1,8	2,0	2,2	1,5	2,9
Turecko	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	
Ukrajina	1,2	1,7	2,9	3,4	3,6	3,7	3,9	4,0	

převzato a zkompileováno dle tabulek na: ČSÚ. Česká republika v mezinárodním srovnání (vybrané údaje), 2007-online; ČSÚ. Hrubá míra rozvodovosti v evropských zemích v letech 1960 – 2002 - online

Tabulka 12 Počty rozvodů a hrubá míra rozvodovosti ve světě mezi roky 2001-2005

světadíl a stát	rozvody					hrubá míra rozvodovosti				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
AFRICA										
Egypt	70 279	70 069	69 867	...	...	...	...	...	...	...
Libyan Arab Jamahiriya	1 662	1 740	...	...	...	0,31	0,32	...	...	...
Mauritius	1 512	1 291	1 190	1 162	1 133	1,26	1,07	0,97	0,94	0,91
Réunion	904	940	844	...	...	1,23	1,26	1,10	...	...
Saint Helena ex. dep.	4	13	12	8	...	...	...	...	...	...
Seychelles	109	112	126	...	...	1,34	1,34	1,52	...	...
South Africa	34 045	31 370	31 566	31 768	32 484	...	...	...	...	...
AMERICA, NORTH										
Anguilla	2	11	9	18	...	...	...	...	...	...
Aruba	325	498	480	484	444	3,54	5,34	5,05	4,96	4,41
Belize	36	45	...	...	...	0,14	0,17	...	...	...
Bermuda	150	230	185	...	...	2,40	3,67	2,93	...	...
British Virgin Islands	70	56	77	60	...	3,39	2,67	3,61	2,77	...
Canada	71 110	70 155	70 828	...	...	2,29	2,24	2,24	...	...
Costa Rica	7 084	7 786	9 442	9 467	9 887	1,81	1,95	2,31	2,27	2,32
Cuba	37 260	35 590	33 851	35 594	34 359	3,34	3,18	3,02	3,17	3,06
Dominican Republic	8 358	8 810	10 657	11 071	...	0,96	1,03	1,22	1,25	...
El Salvador	2 662	4 253	4 220	...	...	0,42	0,65	0,64	...	...
Grenada	114	...	...	...	...	1,13	...	...	...	...
Guadeloupe	904	...	...	...	...	2,09	...	...	...	...
Jamaica	1 691	1 745	1 600	1 739	...	0,65	0,67	0,61	0,67	...
Martinique	453	...	...	...	...	1,17	...	...	...	...
Mexico	57 370	60 641	64 248	67 575	70 184	0,58	0,60	0,63	0,66	0,68
Netherlands Antilles	547	510	540	513	...	3,14	2,92	3,02	2,80	...
Nicaragua	3 348	3 051	3 170	2 779	3 916	...	...	...	...	...

Panama	2 309	2 313	2 732	...	...	0,80	0,76	0,88	...	...
Puerto Rico	13 870	14 578	14 225	15 197	...	3,61	3,78	3,67	3,90	...
Saint Lucia	76	45	113	114	...	0,48	0,28	0,70	0,70	...
Saint Vincent and the Grenadines	61	45	93	85	92	0,56	0,42	0,88	0,81	0,89
Trinidad and Tobago	1 340	1 565	...	...	...	1,06	1,23	...	...	...
Turks Caicos Islands	24	46	9	16	24	...	2,20	...	...	...
AMERICA, SOUTH										
Brazil	122 791	...	135 564	130 527	153 839	...	...	...	...	...
Ecuador	11 068	10 987	10 912	11 251	...	...	...	...	...	...
French Guiana	120	...	...	...	...	0,71	...	...	...	...
Suriname	567	797	629	607	...	1,21	1,67	1,31	1,25	...
Uruguay	7 409	6 761	14 003	14 300	...	2,24	2,04	4,24	4,33	...
Venezuela	16 939	16 627	20 077	21 260	21 451	...	...	...	...	...
ASIA										
Armenia	1 776	1 684	1 820	1 968	2 466	0,55	0,52	0,57	0,61	0,77
Azerbaijan	5 382	5 738	6 671	6 914	8 895	0,66	0,70	0,81	0,83	1,06
Bahrain	801	838	923	1 031	...	...	...	...	...	...
Brunei Darussalam	332	328	349	392	...	...	...	...	...	...
Cambodia	...	...	...	158 011	...	...	...	...	...	...
China	1 250 000	1 177 000	1 330 000	1 665 000	1 785 000	0,98	0,92	1,03	1,28	1,37
China: Hong Kong SAR	13 425	12 943	13 829	15 604	14 873	...	...	...	...	...
China: Macao SAR	348	385	440	475	573	0,80	0,88	0,99	1,04	1,21
Cyprus	1 197	1 320	1 472	1 614	1 514	1,71	1,86	2,04	2,19	2,00
Georgia	1 987	1 836	1 825	1 793	1 928	0,45	0,42	0,42	0,42	0,44
Iran (Islamic Republic of)	60 559	67 256	72 359	73 882	84 243	0,94	1,03	1,09	1,09	1,23
Israel	11 164	10 939	10 689	11 185	...	1,73	1,67	1,60	1,64	...
Japan	285 911	289 836	283 854	270 804	261 917	2,25	2,27	2,22	2,12	2,05
Jordan	9 017	9 032	9 022	9 791	10 200	1,81	1,77	1,73	1,83	1,86
Kazakhstan	29 599	31 236	31 717	31 492	...	1,99	2,10	2,13	2,10	...

Korea (Republic of)	135 014	145 324	167 096	139 365	128 468	2,85	3,05	3,49	2,90	2,66
Kuwait	4 002	3 891	3 998	4 899	4 538	1,83	1,72	1,72	2,05	1,85
Kyrgyzstan	5 861	6 104	5 367	5 311	6 097	1,18	1,22	1,07	1,04	1,19
Lebanon	4 480	4 060	4 328	4 372	4 746	...	...	...	1,16	...
Maldives	1 529	836	1 135	1 161	1 757	...	...	...	...	...
Mongolia	650	688	884	1 098	1 622	0,27	0,28	0,36	0,44	0,64
Occupied Palestinian Territory	3 687	3 046	3 909	3 961	4 211	1,13	0,90	1,11	1,09	1,12
Qatar	566	732	790	787	643	0,87	1,07	1,10	1,04	0,81
Saudi Arabia	16 425	18 765	20 794	...	...	...	...	...	...	...
Singapore	4 838	5 538	6 293	6 047	...	1,17	1,33	1,50	1,43	...
Syrian Arab Republic	13 077	14 314	...	17 336	...	...	...	...	...	...
Tajikistan	2 266	2 283	2 390	2 587	2 885	0,36	0,35	0,36	0,39	0,42
Turkey	50 402	51 096	50 108	...	...	...	...	...	...	...
Uzbekistan	15 646	...	...	...	...	0,63	...	...	...	...
Viet Nam	...	39 829	...	...	...	...	0,50	...	...	...
Yemen	617	998	104	...	...	...	...	...	...	...
EUROPE										
Albania	2 462	3 494	3 634	2 968	3 929	0,80	1,13	1,17	0,95	1,25
Austria	20 582	19 918	19 066	19 590	19 453	2,56	2,46	2,35	2,40	2,36
Belarus	...	37 386	31 679	29 133	...	...	3,77	3,21	2,97	...
Belgium	29 314	30 628	31 355	31 418	30 844	2,85	2,96	3,02	3,01	2,94
Bosnia and Herzegovina	2 126	2 272	1 918	1 523	1 763	0,56	0,59	0,50	0,40	0,46
Bulgaria	10 275	10 197	12 000	14 657	14 663	1,30	1,30	1,53	1,88	1,89
Channel Islands: Jersey	276	...	...	...	...	3,17	...	...	...	...
Croatia	4 670	4 496	4 935	4 985	4 883	1,05	1,01	1,11	1,12	1,10
Czech Republic	31 586	31 758	32 824	33 060	31 288	3,09	3,11	3,22	3,24	3,06
Denmark	14 597	15 304	15 763	15 774	15 300	2,72	2,85	2,93	2,92	2,82
Estonia	4 312	4 074	3 973	4 158	4 054	3,16	3,00	2,94	3,08	3,01
Faeroe Islands	36	53	57	48	67	0,77	1,12	1,19	0,99	1,39
Finland	13 568	13 336	13 475	13 234	13 383	2,62	2,56	2,58	2,53	2,55

France	112 631	115 861	125 175	131 335	152 020	1,89	1,94	2,08	2,17	2,49
Germany	197 498	204 214	213 975	213 691	201 693	2,40	2,48	2,59	2,59	2,45
Gibraltar	129	150	159	119	97	4,69	5,26	5,57	4,15	3,37
Greece	11 184	11 080	12 033	12 307	13 494	1,02	1,01	1,09	1,11	1,22
Hungary	24 376	25 493	25 040	24 633	24 795	2,39	2,51	2,47	2,44	2,46
Iceland	551	529	531	560	560	1,93	1,84	1,84	1,91	1,89
Ireland	2 838	2 591	2 970	3 347	3 411	0,74	0,66	0,75	0,83	0,83
Isle of Man	353	402	338	...	...	4,63	5,21	4,36	...	...
Italy	40 051	41 835	43 856	45 097	...	0,70	0,73	0,76	0,78	...
Latvia	5 740	5 952	4 828	5 271	6 341	2,44	2,55	2,08	2,28	2,76
Liechtenstein	82	99	84	101	93	2,48	2,94	2,47	2,93	2,68
Lithuania	11 024	10 579	10 599	10 997	11 097	3,17	3,05	3,07	3,20	3,25
Luxembourg	1 028	1 092	1 026	1 055	1 046	2,33	2,45	2,28	2,33	2,29
Monaco	77	69	73	82	69	...	...	...	...	...
Netherlands	37 104	33 179	31 479	31 098	31 905	2,31	2,05	1,94	1,91	1,95
Norway	10 308	10 450	10 757	11 045	11 040	2,28	2,30	2,36	2,41	2,39
Poland	45 243	45 414	48 632	56 332	67 578	1,18	1,19	1,27	1,48	1,77
Portugal	18 851	27 960	22 818	23 348	22 853	1,83	2,70	2,19	2,22	2,17
Republic of Moldova	10 808	12 698	14 672	14 918	14 521	2,98	3,50	4,06	4,14	4,04
Romania	31 135	31 790	33 073	35 225	33 193	1,39	1,46	1,52	1,63	1,54
Russian Federation	763 493	853 647	798 824	635 835	604 900	5,23	5,87	5,53	4,42	4,23
San Marino	49	45	45	62	...	1,77	1,58	1,55	2,11	...
Serbia and Montenegro	8 723	10 488	8 432	9 047	...	0,82	1,29	1,03	1,11	...
Slovakia	9 817	10 960	10 716	10 889	11 553	1,82	2,04	1,99	2,02	2,14
Slovenia	2 274	2 457	2 461	2 411	2 647	1,14	1,23	1,23	1,21	1,32
Spain	39 242	41 621	45 448	50 974	72 848	0,96	1,01	1,08	1,19	1,68
Sweden	21 022	21 322	21 130	20 106	20 000	2,36	2,39	2,36	2,24	2,21
Switzerland	15 778	16 363	16 799	17 949	21 332	2,17	2,24	2,28	2,42	2,86
The Former Yugoslav Rep. of Macedonia	1 448	1 310	1 405	1 645	1 552	0,71	0,64	0,69	0,81	0,76
Ukraine	181 334	183 538	177 183	173 163	183 455	3,72	3,81	3,71	3,66	3,90
United Kingdom	156 562	160 528	166 536	...	...	2,65	2,71	2,80	...	...

OCEANIA — OCEANIE										
Australia	55 330	54 004	53 145	52 747	52 399	2,85	2,75	2,67	2,62	2,57
New Caledonia	230	219	246	...	...	1,06	0,99	1,09	...	...
New Zealand	9 683	10 292	10 491	10 609	9 972	2,50	2,61	2,62	2,61	2,43
Niue	...	-	...	...	...	...	...	...	...	...
Samoa	24	44	34	38	44	...	...	...	...	0,24

Data převzata ze: UNSTATS. Divorces and trude divorces rates... - online

Tabulka 13 Typologie nevěry

číslo	název	cíl, charakteristika, motivace
1	adrenalinová	riziko, nebezpečí
2	bulimická	snaha o co největší množství sexuálních partnerů ve spojení s nutkavou potřebou uspokojení libida
3	cestovatelsko-pionýrská	dobývání; nejlepší jsou objekty bez sexuálních zkušeností
4	debilní	z hlouposti
5	emancipační	snaha o odpoutání
6	fantazijní	
7	gurmánsko-labužnická	snaha přilepšit, zpestřit si život
8	homosexuální	
9	charitativní	ze soucitu
10	incestní	přeneseně; styk s osobou ze značným věkovým rozdílem
11	junácká	snaha dokázat si, že na to ještě mám
12	kompenzační	hledáme to, co nám chybí
13	lovecká	
14	masochistická	
15	odvetná	
16	quasipřetlaková-manipulativní	hrozba, zastrašování, že si najde milenku/milence
17	rekreační	situační podmíněnost, mnoho volného času, chybí povinnosti
18	terapeutické	snaha o posílení ega
19	utilitárně tržní	prostředek k získání materiálních či nemateriálních výhod
20	vlastenecká	
21	worming-upová	pro podpoření sexuálního zájmu v manželském vztahu
22	xaverovská	
23	zpusťující	cílem je ubližovat a ničit

Tabulka sestavena podle Šmolka 2003, s. 48 - 66

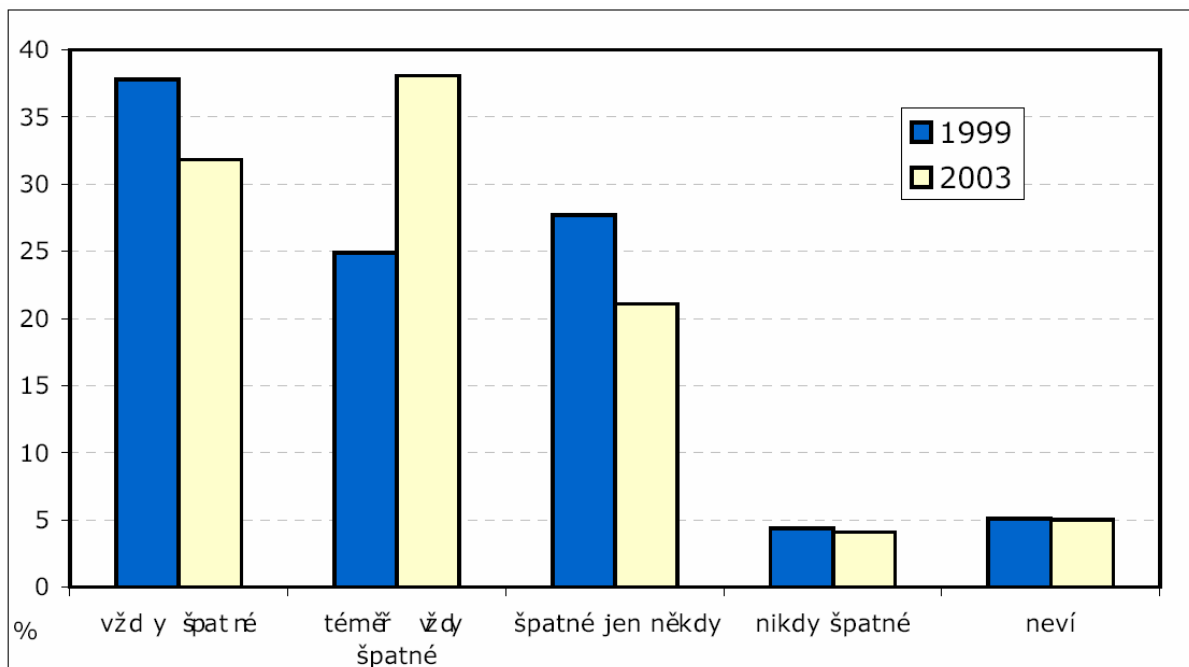
Tabulka 14 Názory na mimomanželský sexuální vztah

<i>vždy špatné</i>		<i>téměř vždy špatné</i>		<i>špatné jen někdy</i>		<i>nikdy špatné</i>		<i>neví</i>	
1999	2003	1999	2003	1999	2003	1999	2003	1999	2003
37,8	31,8	24,9	38,1	27,7	21,1	4,4	4,1	5,1	5

Tabulka sestavena na základě dat z: CVVM. Postoje veřejnosti ke kontroverzním tématům partnerského soužití - online

Graf 3

Postoje k sexuálním vztahům vdaných žen nebo ženatých mužů mimo manželství v letech 1999 a 2003

Zdroj: CVVM. Postoje veřejnosti ke kontroverzním tématům partnerského soužití - online